

పీఠిక.

వివేకాదార్యప్రాభవసౌఖ్యోద్దిగుణంబుల కాలవాలము
పై తామరతంపరగ నిరంతరాభివృద్ధిం గాంచుచుండు సమా
త్యవంశములలో వాడేపు (వాడరేపు) వారివంశ మొక్కటియై
యలరారుచున్నది. ఈవంశమున సమితకీర్తిశాలు లగు ప్రభు
వులు, శ్రీమంతులు, మంతులు, రాజకీయోద్యోగులు మొద
లగుమహాపురుషు లనేకులు గలరు. వారిలో నేతద్దగ్రంథము
కు నాయకుడైన వేంకటరాయుడుగారి జ్యేష్ఠపుత్రుడును,
నేతత్కావ్యప్రకాశకుడును, కీర్తిశేషుడును నగు వేంకటాచల
తిగా రొకడు. ఈయనకు 'చలమయ్య' అను సామాంత
ము గలడు. ('చలమయ్య' యనియే సంతకము చేయుచుం
డివారు.) ఈయనజన్మస్థానము గోదావరీమండములోని
మచంద్రపురము తాలూకా దుప్పలపూడిగ్రామము. ఈ
యన బాల్యమున సామాన్యపాఠశాలలోనే విద్యాభివృద్ధి నొం
దించుకొని ప్రాయము వచ్చినపిమ్మట తత్సమీపమున నున్న
'వనలపూడి' యను గ్రామమునకుఁ గరణమై రాజకార్య
నిర్వహణాదివ్యాపారములయందు మిక్కిలి నేర్పరి యను ప్ర
ఖ్యాతిని బొందుచుండెను. కొంతకాల మైనతరువాత నీయన
మామగారును, అక్కా-లమున సుప్రసిద్ధలౌకికజ్ఞానసంపన్ను

హను, వీరికాపురసంస్థానముఖ్యమంత్రియు నగు కూచిమంచి
గోపాలకృష్ణమంత్రిగారి ప్రేరణమువలన నీయనకు , కోలం
వీరవరము ' ఎప్పట్లు జమీందారుగారియైన మంత్రిపదవి లభిం
చెను. ఈప్రజాశాలి తనయున్నతపదమును గడుంగడు సమర్థ
తతోఁ బరిపాలించెను. అనేకులు మహారాజు లీతనిసామర్థ్య
మును మెచ్చుకొనుచుండిరి. సమున్నతపందరాకారుం డగు
నీశేముషీమంతుని రాజకార్యనిర్వహణప్రవీణ్యమును గాం
చినవారు, ' ఆకారమునకుఁ దుల్యమైనప్రజ్ఞ ' అని భావించు
చుండిరి. ఈతనిప్రభువత్వం దీతని కేవలమి నొసగినప్పుడే వీరి
కాపురమున నివాసయోగ్యమగు స్థలమునుగూడ దయచేసెను.
నాటినుండియు నీతనివంశమువారు వీరికాపురముననే నివసిగ
చుచున్నారు.

కొంతకాల మిట్లు జరిగినతరువాత చలమయ్యగారికి
వీరికాపురసంస్థానప్రధానమంత్రిత్వము సంప్రాప్తించెను. ఈ
గొప్పపదవి నీతఁడు మిక్కిలినేర్పుతో సమర్థించెను. అనంత
రము విశాఖసప్తణమండలములోని సాలూరుసంస్థానమునకుఁ
గూడ మంత్రియై కొంతకాల ముండి శరీరమున కనారోగ్యము
గలుగఁగా మరల స్వస్థాన మగు వీరికాపురమును జేరి క్రీ.శ.
1913 వ సంవత్సరమున ననఁగాఁ దనవలువదియేడవయేట
భిక్షులొకమునఁ గీ శరీరముతో పాటు భౌతికశరీరమును విడిచి

యోమహాత్ముడు పరలోకమున కేగెను. ఈయన పరాభవ సంవత్సరము (1846) న జనియించెను.

చలమయ్యగారు నిరతాన్నదాత. ఈయన తానెంత యున్నతపదమునం దున్నను పండితజనవిధేయుడై భాషాభిమానియై సంగీతసాహిత్యప్రియుడై యుండెను. ఈచలమయ్యగారిపుత్రులలో జ్యేష్ఠులగు వేంకటరావుగారును, ద్వితీయపుత్రులగు వేంకటరత్నముగారును శ్రీమంతులై యమితవ్రీ భావసంపన్నులై సత్సంతానము గలిగి పీఠికాపురమున వర్ధిల్లుచున్నారు. కృతినాయకుడు మొదలుగ నిష్పటివలకు నలరారుచున్నవీరివంశావళి యీపాత్రమున వేటొకచో నచ్చొత్తింపఁబడియున్నది.

నాచికేతుపాఖ్యానము.

ఉపనిషతోక్తమై, సన్మార్గప్రబోధకమై పితృభక్తిప్రకాశకమై, విచిత్రకథావిలసితమై, హృదయరంజకమై యొప్పుచుండు నాచికేతుమహాముని దివ్యచరిత్రమును కృతినాయకుని జనకుఁ డగు వాడరేవు చలమయ్యమహాత్ముని యనుమతి ననుసరించి మిక్కిలి మౌల్లికార్జునకవి యాంధ్రసద్యకావ్యముగా రచియించెను. ఇక్కడ నాంధ్రకవు లిద్దఱుముగ్గురు డెలుఁగునకుఁ జెచ్చియుండిరి. శ్రీనాథమహాకవి బావమఱుది యగు దగ్గుపల్లి ముగ్గనకవి వారిలో నొక్కఁడు. చందలూరి చిక్కయ్యకవి మఱి యొక్కఁడు. వీరుగాక యాధునికకవి వేటొకఁడు గలఁడు.

మల్లికార్జునకవి ప్రాశస్త్యం నవిదవ్యత్కవి. ఈతనికవిత్వము పర్వతశృంగనిస్సరన్నిష్ఠ్యరప్రవాహముం బోలి ధారాశుద్ధి కలిగి మనోహరమై విలసిల్లుచుండును. ఈతఁ డింకను గొన్ని గ్రంథములను రచించి వన్నెకెక్కినాడు. పండితతిలక మగు మిక్కిలి దుర్లభ్యులవా రీతనిపుత్రుఁడే. గోదావరీమండలములోని పెద్దాడ గ్రామము వీరి నివాసస్థలము. ఈతఁడును, అల్లమరాజు సుబ్రహ్మణ్యకవి, వెలివెల సోమకవి, మాడభూషి నరసింహాచార్యకవి మొదలగువారును సమకాలికులు.

ఈగ్రంథములోని ఛందోవ్యాకరణాది ప్రయోగములచ్చటచ్చట నాదికపులమలమునకుఁ గొంచెము భిన్నములుగా నున్నను, తరువాతికపుల ప్రయోగముల నవి యనుసరించియే యున్నవి. అయినను;

“అన విని కాలుఁ డిట్లను నురర్పివరా!” (గ్రంథంపు. కడపటి రెండవపంక్తి.)

~~“అన విని కాలుఁ డిట్లను నురర్పివరా!” (గ్రంథంపు. కడపటి రెండవపంక్తి.)~~

అను నూతనప్రయోగ మీగ్రంథమునఁ గానవచ్చుచున్నది. అక్షరగ్రంథములయందు దీని కాధారము గానరా లేదు. కాని, ఋకారగుణమైన ‘అ’ అనుదానిలోని ‘అ’కారమున కిక్కవి విశ్రామము ననుసంధించి తనప్రయోగస్వతంత్ర్యమును జూపెనని తోచుచున్నది.

సనాతనధర్మప్రతిపాదకమును, ఉపనిషత్ప్రకృతిమును, సీతిప్రబోధకమును సగు నిక్కావ్యకథ విశ్వసనీయమే కాని యందున్న దివ్యమహిమల స్వభావాస్వభావములనుగూర్చిన విషయములుమాత్రము చర్చనీయములు గావు. విధి సంఘటనముమాత్ర మచిలంఘనీయ మని యందున్న యితివృత్తము దెలుపుచున్నది. మఱియు నాచికేతుమహర్షి పితృజ్ఞాపరిపాలనము శ్రీరామచంద్రుని చారిత్రమును మఱపించుచున్నది. రాజకుమారి యగు చంద్రమతి పాతివ్రత్యమహిమ మనదృశము.

—ఈగ్రంథమునం గల “నరకలోకవర్ణనము” దుష్టాత్ముల హృదయములకు భయంకరమై కలుషమార్గములనుండి వారలను మరలింప సమర్థమై యొప్పురుచున్నది.

ఈనాచికేతూపాఖ్యానమును ప్రప్రథమమున నేతత్కృతినాయకుని జ్యేష్ఠపుత్రులైన వాడరేవు చలమయ్యగారు (కీ. శ. 1876) ముద్రింపించి తమపితృభక్తి నెఱపి లోకోపకారముంగావించియున్నారు. భాషాభిమానులును, చలమయ్యగారి ద్వితీయపుత్రులును, ఔదార్యాదిసద్గుణవిభాసితులును, శ్రీమంతులును సగు వేంకటరత్నము పంతులుగా రీరెండవకూర్పును ముద్రింపించి తమపితృభక్తిని వెల్లడించి నిజవంశమునకు వన్నెను గూర్చిరి. పరమేశ్వరుడు వీరికి నితోధిక్త శ్వర్గాద్యభివృద్ధియు, చిరాయువును గూర్చి రక్షించుఁగాక !

ఈగ్రంథము పూర్వముద్రణమునఁ గానవచ్చిన (లేఖనముద్రణప్రమాదజనితము లైన) ఛందోవ్యాకరణాదిదోషములను యథామతిని నవరించి మామిత్రులగు వేంకటరత్నము పంతులుగారియెడల నాకుం గల యాదరము నీరీతిని వెల్లడించి నాఁడను. ఇందు నాయజ్ఞానమునఁ గలిగిన దోషము లింక నెవ్వయైన నున్నచో వీజ్ఞులు తమింతు రని వేడుచున్నాను.

పెఠాపురము.

25-9-1926.

ఇట్లు విబుధవిధేయుఁడు,

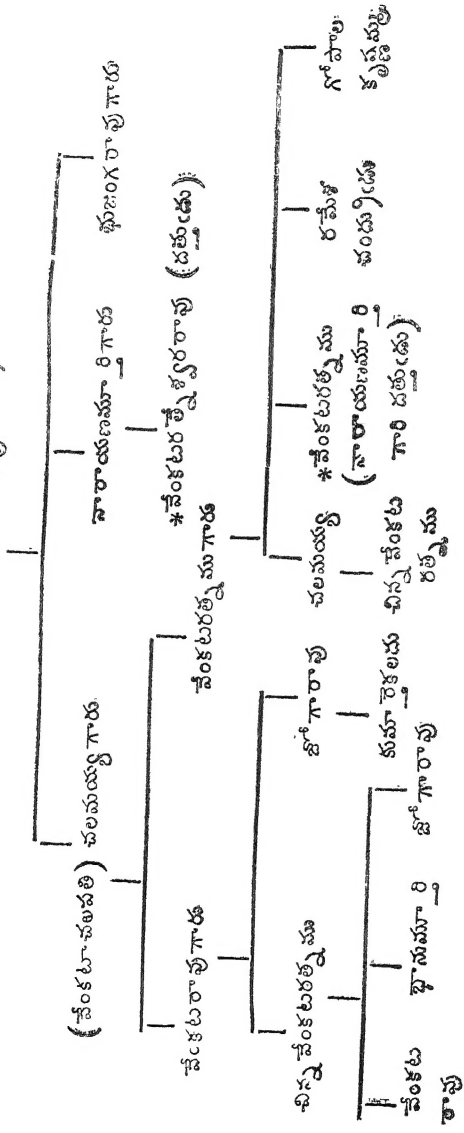
న డ కు దు టి వీ ర రా జు.

 ఈగ్రంథమునం గల “ అంతర్ముఖపత్త్రము ” (Inner Title page) వెనుకటిదాని ననుసరించియే వ్రాయఁబడినది.

భక్తి కాళి కుండు.

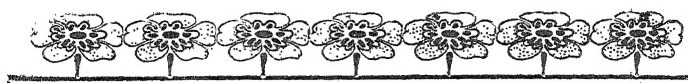
అక్షరములు

పంకటరామమూర్తు (కృత్తివల్లి.)

మౌనము

శ్రీవేంకటరమణసహాయః.

శుభమస్తు.

అవిఘ్నమస్తు.

నాచికేతూ పాఖ్యానము.

ప్రథమాశ్వాసము.

అ వ తా రి క.

- శ్రీరామారమణాది సర్వసుమనశ్శీర్షోల్లసత్స్వర్ణాకో
టీరస్థాపితః పద్మరాగమణివాః టీకాంతిసిరాజిత
శ్రీరాజీవపదద్వయుం డగకుమాః రీభర్త రక్షించు ల
క్షీరమ్యాత్మునివాడరేవుకులజున్ శ్రీవేంకటామాత్యునిన్.
- ఉ. శంకరుడొక్కనాఁడు నిజఃసాధములోన నితంబవస్త్రమున్
గొంకకలాగ సిగ్గుతమిఁగూడ్కొనఁగొంకచేతఁబూని యే
వంకకుఁ బోయినం గనెడుఁపరిచముఖుం గని లజ్జఁజెందు న
ప్పంకజగంధి పార్వతి కృపానిధి వేంకటరావుఁ బ్రోవుతన్.
- ఉ. శ్రీవనజాయతాషీ కడుఁజెల్వగు నీయమృతంపుబావియా
మోవియొసంగి యార్పు తనుభూపరితాపమటంచువేడుల

క్మీవరుఁ డీవుతన్ గుణవిశిష్టతనూజధనంబు భూరివా
డ్రేవుకులాబ్ధిపాండురమఁరిచికి వేంకటరాయమంత్రీకిన్.

గీ. పద్మవై రిసహోదరి ♦ పద్మపాణి
పద్మమున తసియించిన ♦ పద్మగంధి
పద్మ వేంకటరాయని ♦ సద్మమునను
నీలిచి కరుణార్ద్రదృష్టి మన్నించుఁగాత.

చ. సనకసనందనాదిమునిసంఘము గొల్వఁగ వారిజాసనంబెం
బునఁగొలుపుండి నిండుముదఁముంగడుఁజెందుచులోకసృష్టిఁ
పెనయ రచించుజాణ దివిజేశుఁడు వేంకటరాయమంత్రీచం
ద్రునకు నిరామయంబగునఁనూనచిరాయువొసంగుఁగావుతన్.

సీ. జంభారిమదకుంభిఁకుంభ సన్నిభకుచ
కుంభ యేయుత్ఫుల్లఁకువలయాక్షి
సర్వసువర్వసుఁవర్వచంద్రాననా
సేవ్య యేవికచరాఁజీవగంధి
రమ్యబింబాధరఁరక్తిమవిజితవ్ర
వాళ యేరాజమఁరాళయాన
శారదసీరదఁహారసీహఃరగౌ
రాకార యేపూర్ణిఁమాబ్జవదన
యమ్మహావాణి చారునీలాంబుదాభ
వేణి కళ్యాణి సైకతఁశోణి మంజు

వాణి వేంకటరాయజిహ్వగ్రీసీమ
నింపు దళుకొత్తఁగా వసియించుఁగాత.

ఉ. పంకజసంభవాదిచురవర్గము నెవ్వనిఁ బూజఁజేసి ని
శ్శంకమనస్కులై సఫలసర్వమనోరథసిద్ధులై రోయా
శంకరనూతి విఘ్నఘనసామజకేసరి సత్కృపాభియై
వేంకటరాయసత్కృతికిఁ విఘ్నములందొలఁగించుఁగావుత

సీ. ఎవ్వనిసత్కృతి యింపుక పరియించు
వారల కిహవరఫలము లొసఁగు
నెవ్వనికృతిఁ బరియించువారలకు ధ
ర్మాధర్మవిజ్ఞాన మవనిఁ గలుగు
నెవనికావ్యత్రయం బెలమిఁ బరింప శ
బ్దాపశబ్దజ్ఞాన మతిశయిల్లు
నెవ్వనికృతిఁ బరియింపంగ మృదుశబ్ద
సరసకవిత్వంబు సంఘటించు

నట్టిశ్రీశారదానుగ్రహనులబ్ధ
సరసకవితార్థురీధురంధరులఁ బూర్వ
కవులఁ బ్రాచీతనవ్యాసకాళిదాస
భోజులఁ దలంతు మానసాంభోజమందు.

గీ. ఘనులు మెచ్చుగ లోకోపకారలీల
భారతపురాణము ద్విలింగభాషచే ద

చించినట్టిమహాకవిశ్రేష్ఠు నన్న
పార్శ్వః దిక్కనయజ్వి నే ♦ నభినుతింతు.

ఉ. ప్రాకటలీలచే సుకవిరాజులవాక్కుల వేడ్కనేతురే
కాక ధరిత్రీ నెవ్వరును ♦ గాకవివాక్యము లిచ్చుగింతురే
కాకవిరావము ల్వినుటకై మతి గల్గునె సన్మరందధా
రాకరధోరణీశుకవిరాజరవంబులు విన్న వారికిన్.

వ. ఇవ్విధంబున నిష్టదేవతాప్రార్థనంబును, సుకవిజననమస్కా
రంబును, సుకవిజనతిరస్తారంబును గావించి నే నొక్క
ప్రబంధంబు నిర్మింపం దలంచి యున్న సమయంబున.

సీ. ఎవనివిగ్రహకాంతి ♦ యినశశిపావక.

తేజంబులకు బహుదీప్తి నొసంగు
నెవ్వనివరరూప ♦ మిందిరాసుందరీ

తనయలావణ్యంబు ♦ దరలజేయు
నెవ్వనిసత్కీర్తి ♦ యింద్రోభదరచంద్రీ

చందికాసాంద్రీయై ♦ జగతిఁ బరగు
నెవ్వనియాదార్య ♦ మిలను రాధానుత

కల్పభూజఖ్యాతిగరిమ నణఁచు
నతఁడు రాజాధిరాజసంస్తుతమహాప్రీ

తాపదీపితుఁ డరిజనతాపకారి
యధికతరవాడరేవువంశాబ్జహేళి

మహితగుణపాళి చెల్మయామాత్యవహాళి.

ప. మఱియు నిరుపమగుణగణాకాంతదశదిశాంగనాపయోధర
 ఫాలప్రదేశ విరాజమానహార సిందూరాయమాణపుండరీక
 భవాండజరాజ హరిహయకృపీటజపాండుపాండురారుణకీర్తి
 ప్రతాపవంతుండును, బాదయుగానమృసకలసామంతుండు
 ను, సామదానభేదాది నానోపాయకృతకర్షకనిశ్చేష కరగ్ర
 హణపూరితభూవర్జాపిత ద్రవ్యసముచ్చయ ప్రేషణకుతూ
 హలాయమాన మానవనాథకృతబహుమానసకలవ్యావహా
 రికసార్వభౌముండును, దీనజనప్రసారితాక్షీణదాక్షిణ్యకటా
 త్సుండును, దానధారావర్ధితవిబుధకవివ్రాతచాతకధారాధా
 రుండును, వార్ధిగంభీరుండును, శ్రీమద్వంశదేశిక ప్రబోధా
 నందతీర్థగురుస్వామి భజనానులభ్యశాశ్వతైశ్వర్యధారేయుం
 డును, ధర్మగుణపాండవేయుండును, వితరణరాధేయుండును,
 శ్రీవాడరేవుకుల కలశాంభోరాశి రాకాచంద్రుండును నగు
 చెలమయామాత్య సురేంద్రుండు విబుధకవిగురుపరివేష్టిత
 యై సుధర్మ ననుకరించుసుధర్మనభయం దత్వంతవిభవసాం
 ద్రుండై.

సీ. తర్కాదిసకలశాస్త్రప్రవీణులయిన

యుక్తమవిద్వాంసు లోక్కవంక

గద్యపద్యాత్మిక కావ్యప్రబంధంబు

లోనరించు కవిరాజు లోక్కవంక

సఖిలపుతాణేతిహాసంబులను జెప్ప

నోపుపారాణికు ♦ లొక్కవంక

మెఱుంగుదీగెలభంగి ♦ మెఱయుమేనులు గల

చక్కనిసామాన్య ♦ లొక్కవంక

లెక్కయిడరానిగాయకు ♦ లొక్కవంక

బెక్కులగు వందిమాగధు ♦ లొక్కవంక

గొలుచుచుండంగ గుశలిమై ♦ కొలువుచీర్చె

విబుధపరివృతుఁ డగుదేవవిభుఁడువోలె.

గీ. కొలువు దీరిచి సత్కవికులవరేణ్య

తారదానుగ్రహకటాక్ష ♦ సారలబ్ధ

సరసకవితార్పురీధురంధరుని రామ

పాదసరసీరుహాధ్యానవరుని నన్ను.

క. పిలిపించి యిట్టు లనియెను

సలలిత మగుశబ్దనిచయచాతురి గలవా

క్కుల నిరుపమానయై యిం

పలరును నీకవిత మల్లికార్జునసుకవీ !

గీ. ధరణి నారామ భూసురస్థావనాది

మట్ల మొక్కసుకృతికిని ♦ సాటిరాదు

వానికిని విశ్వవిఖ్యాతి ♦ వచ్చుఁగానఁ

గృతియె ముఖ్యంబు సప్తసంతతులలో న.

క. కావున నీ వొకసత్కృతి
మావేంకటరావుపేర ♦ మధురపచశ్శ్రీ
భావానుమోదమత్తివై
కావింపు మటంచుఁ దెల్పె ♦ ఘనులు నుతింపఁ.

క. అని తెల్పి వీటికాధన
కనకాంబరభూషణాదికము గానుకగా
సనువుగ నొసఁగినఁ గైకొని
ఘనహర్షాంభోధివీచి ♦ కామగ్నుఁడనై.

క. కృతిపతివంశజులను స
నృతి వర్ణించెదను మాని ♦ మాన్దల్యుఁ డనఁ
జితపంచేదియుఁ డతినియ
మితఫలమూలాశనుండు ♦ మేదిని నొప్పున్.

క. ఆమునివంశంబున శో
భామహనీయప్రతాపభానుండు విలస
తోమాంఘ్రిభక్తియుక్తుండు
సోమాస్యండు సోమమంత్రీ ♦ శోభిల్లె గడున్.

సీ. ఎవ్వనియాదార్యవృత్తి సంతతమును
విబుధసంఘంబుల ♦ వేడ్కు బెనుచు
నెవ్వనిసత్కళ ♦ లివ్వసుధాస్థలి
నిర్మలస్ఫూరులై ♦ నివ్వటిల్లు

నెవ్వనితాజత్వ ♦ మెల్లలోకములకుఁ

జల్లనై తమమెల్ల ♦ సంహరించు

నేనయశీలున ♦ దీనజన్మత్వంబు

గువలయప్రియలీలఁ ♦ గొమరుమిగులు

నెవఁడు బుధవత్సలతఁ దాల్చి ♦ యేపుమీఱు

నతఁడు దనసోమనామధే ♦ యంబు సార్థ

కంబయి తనర్ప విశ్వవిఖ్యాతిఁ గాంచె

మహితగుణహారి సోమయామాత్యశౌరి.

ఉ. సోముఁడు భూరికీర్తిజిత ♦ సోముఁడు భాస్వదగణ్యసద్గుణ
స్తోముఁడు నిత్యకర్మపరితోషితసోముఁడు భాస్కరోజ్జ్వల
ద్ధాముఁడు పుణ్యకర్మఫలధాముఁడు పంకజలోచనామణి
కాముఁడు వాడరేవుకుల ♦ కాండభవాహిమధాముఁడెన్నఁగన్.

గీ. మున్ను సోముండు దాఁ బురములను గూల్చి
యధికదక్షాధ్వరధ్వంసి ♦ యయ్యె నహహ
యనుచుఁ బురముల నేలి దక్షాధ్వరములఁ
బ్రేమఁ గావించె వాడేవు ♦ సోమమంతి.

గీ. సోమమంతికి నిరువురు ♦ సుతులు గల్గి
రింధుమౌళికి గణపతి ♦ స్కందు లట్ల
వార లురుమోదకప్రియా వార్యశౌర్య
లగుచుఁ బ్రబలిరి లింగరాజాహ్వయముల.

ప్రతిభామాశాస్త్రము.

- గీ. వార లిరువురలో సుష్ణభానుతేజః
 డమితస్తై ర్యరమామహిమాదిరాజు
 భోగసురరాజు విద్యలభోజరాజు
 సాంగరతిరాజు భువి బెదలింగరాజు.
- గీ. నలినకై రవసఖ నయఃసత్వమునను
 రాజశేఖరవిబుధవఃసత్వమునను
 లింగనామంబు సార్థమై డ చెంగలింప
 రాజులె ధరిత్రి బెదలింగరాజమంత్రి.
- క. ఆతని కనుసంభవుడై
 భూతలవిఖ్యాతదానమున ఖేచరరా
 ధాతనయకల్పభూజ
 ఖ్యాతిని జినలింగరాజు డ గాంచె ధరిత్రిన్.
- క. పెదలింగరాజసచివున
 కుదయించిరి సుతులు నల్వ డ కుద్యల్లీలా
 స్పదు లుదయభానుతేజులు
 నదయులు మృగరాజతుల్యశౌర్యావారుల్.
- క. కొండనమంత్రి జగన్నా
 ధుండును మార్కండరాజు డ ధూతనమస్తా
 ఘుం డగుపర్వతచయను ల
 ఖండగుణులు మంత్రిమణులు డ గరుణాభరణుల్.

ఉ. కొండసమంతికిరీర్తిరుచి ♦ కుండలిరాజ విరాజితేంద్రీవే
 దండతుషారహారవరి ♦ దండసుపుస్తకవల్లకికిరా
 జ్ఞాండజకాండకాండశర ♦ దంబుదపాండురమై పద్మాబజ్జా
 తాండము నిండియుండెను మ ♦ హాకవిసత్తమవర్ణనీయమై.

సీ. దశరథరాముడై ♦ ధాత్రీస్థలిని బుణ్య
 జవవధ గావించి ♦ ఘనతమెఱసె
 భాగవరాముడై ♦ పరమసాధ్వీమణి
 జననిని గూల్చె ను ♦ తానహలీల
 శ్రీకృష్ణమూర్తియై ♦ పాకటంబుగ బంధు
 జనముఁ జంపించె న ♦ ర్జునునిచేత
 పౌంధరూపంబున ♦ భవ్యదైత్యాంగనా
 విపులపాతివ్రత్య ♦ మపహరించె
 భువి జగన్నాథుఁ డని రోసి ♦ పుణ్యజనులఁ
 బోగించె దల్లిని గడు భక్తి ♦ జూచు బంధు
 జనములను గాచుఁ గడుఁ బరాంగనలఁ జూచు
 మాతలమగా జగన్నాథ ♦ మంతిర్రాజు.

శా. చండాదిత్యసమానతేజుఁడు మహా ♦ సాందర్యపుష్పాస్త్రుఁడు
 ద్దండారాతిబలాంబుదానిలుఁడు ని ♦ స్తంద్రుండు రాష్ట్రాదిరా
 డ్డిండిరాండజపుండరీకశశభృ ♦ ద్దీప్యన్మహాకీర్తి మా [గన్.
 ఛండామాత్యుఁడు ద్వాన్ధిక్ష్మతసుర ♦ ఖోణీరుహుం డెన్నఁ

సీ. సురలోకపురనివాసులకుఁ దృప్తి నొసంగు
 కల్పభూజఖ్యాతిగరిమ యెంత
 సురలకుఁ గళ లిచ్చి ♦ మరలఁ దాఁ గైకొన్న
 * నలినశాత్రపువదాన్యత యడెంత
 వేడుచో నాదిత్యభిభున కంగం బిడు
 తపనాత్మభవునియాదార్య మెంత
 శరణుఁ జెందినవఱ్ఱి ♦ వరునకై నిజమాంస
 మిచ్చినశిబియావి ♦ యెంతయనుచు

దివి భువిని గల్లువారికే ♦ దృప్తి నొసంగు
 నిడినవస్తువుఁ గొనుట లే ♦ దెప్పుడు వేఱ
 కున్న నర్థుల కిడు శర ♦ తొందకున్న
 జనులఁ బాలించుఁ బర్వతచయను లహహ.

సీ. పూజ్యేభతుండని ♦ భాజ్యధారాహేమ
 మొకచోట భూసురనికరవేద
 ఘోష మొక్కొకచోట ♦ గురుశాకసూపాజ్య
 పాయసదధ్యసూపాదిపూర్ణ
 శాల్యన్నభోజకసాహస్రభూసుర
 గోవిందకీర్తనారావ మొక్క

చోట మహారాజుకోటి దత్తోపాయ

* నద్ద్రోవ్యమణిభూషణములరానా

లొక్కచోటఁ దలిర్పంగ ♦ లెక్కలేని

ధనవిభూషణగోభూమి ♦ దానములను

విపుల కొనంగి విబుధులు ♦ వేడ్క నొందఁ

జలిపెఁ జయసంబుఁ బర్వతచయను లహహ.

గీ. వనజశాంధవతేజులౌ ♦ వారిలోన

మహితగుణుఁ డైనమార్కండ ♦ మంత్రిమణికి

నుతులు నల్వరు గలిగిరి ♦ హితులు చూప

యతులు కులగోత్రధృతులు పూజితసుమతులు.

గీ. అమర సింగజగ్గ ♦ యాఖ్య లయ్యపరాజు

భావభవనిభుండు ♦ భద్రరాజు

చయను లనెడుపేర ♦ సదమలక్ష్మీరుతై

వసుధ మంత్రిచక్రవర్తు లైరి.

సీ. పరనై భవంబున ♦ వాసపుతో సాటి

ధర్మగుణంబున ♦ ధర్మసాటి

దాతృత్వముశను రాధాసూనుతోసాటి

భూరివిద్యాప్రాధి ♦ భోజుసాటి

బాహుబలంబున ♦ బాహులేయునిసాటి

మంత్రిత్వమున సుర ♦ మంత్రిసాటి

యైశ్వర్యమునఁ శౌర్యశక్తితో సాటి

ధైర్యబుద్ధిని ధరాధరముసాటి

జెప్ప నగు చని బుధులు మెప్పునేయ

నెప్పుడును సత్యవచసంబు ధప్పనీక

గొప్పగొనములప్రో వయి యొప్పె జగతి

జలజబాంధవతేజుఁ డాజగరాజు.

సీ. రా జని బుధులు వత్సనసేయఁ దగువాఁడు .

చరహాపమున భోగవై భవమున

హారి యని కవివరు ధలనగఁ జాలినవాఁడు

శౌర్యంబుచే నుతేజంబువలన

మంత్రీవరుం డని మాగధనుతి నొప్పు

వాఁడు వాక్యంబున వైదికమున

ధరణిధరుం డని దొరలెన్నఁ దనరువాఁ

డమితవాగ్ధురిని ధైర్యరమచేత

ఘనుఁ డటంచును రాజులు గణనసేయ

నలరువాఁ డీవిచే వ్యవహారమునను

రాజశేఖరకోటిరత్నభూష

రమ్యస్థులుఁ డయ్యవరాజమంత్రీ.

క. అయ్యపరాజున కగు నీ

డయ్యపరాజులను రిపుల నణచిన పార్థుం

డయ్యపరాజయమునఁ గన
మయ్యపరాజయము దిక్కులం దాతనికిన్.

గీ. రాజ్యలక్ష్మీవినిర్జితఁరాజరాజు
దివ్యవైభవనిర్జితఁదేవరాజు
అధికధైర్యరమామహిఁమాదిగ్రరాజు
భద్రిరాజున కెన రామభద్రరాజు.

సీ. రాజశేఖరఁపాండుఁరాజశేఖరసూను
నమనిజై శ్వర్యవీర్యములవాఁడు
హంసరాజవిరాజఁహంసరాజ దేహ
కాంతికి ర్తిస్తామకములవాఁడు
కమలబాంధవసూనుఁకమలబాంధవసూను
మహనీయదానధర్మములవాఁడు
భోజరాజ వికచాంభోజరాజస్ఫుర
త్సకలకళాకులాస్యములవాఁడు
నవని మారాకృతికిని మాఁరాకృతి గల
వాఁడు వరబుధకవిరాజఁవందిమాగ
ధస్తుతాగణ్యసుగుణవితానరాజ
మానుఁడాభద్రరాజసన్మంత్రిఘనుఁడు.

సీ. వసుధాస్థలిని మఘవంతుఁడై విలసిల్లి
ఘనధనంజయుఁడని గణన కెక్కి.

ధర్మరాజఖ్యాతి ♦ ధర్మంబు చేబూని
 పుణ్యజనుం డని ♦ పొలుపు మీటి
 రత్నాకరాగార♦రాజమానుండయి
 సారంగవాహుడై ♦ జగతిఁ బరగి
 ధననాయకత్వంబు ♦ ఘనతరుండై తాల్చి
 రాజశేఖరలీలఁ ♦ దేజరిల్లి

విబుధజనములఁ బాలించె ♦ వెలసెఁ గాంతి
 మరితకారుల దండించె ♦ నరుల నణచె
 భువనపతి యయ్యె ఘనరజంబును హరించె
 నేలె రాజుల శివుఁ డయ్యె ♦ నిలను జయని.

ఉ. భాసురనైదికోక్తవిధిచక్షతి కెక్కువ గాఁగ సర్వధా
 త్రీసురకోటికిఁ వివిధఁగీతుల దక్షిణ లిచ్చి హెచ్చి దే
 వాసురదుర్గమాధ్వరమహాఫల మందెను మేదిసీసురా
 గ్రేసరుడైన యా చయనికేవలదేవసమానుడెన్నఁగన్.

గీ. వరగుణాకరు లై నట్టివారిలోన
 జలజసఖితేజుడై యొప్పుచయనులకును
 విహితవినయులు గురుశాస్త్రువిదితనయులు
 తనయు లుదయంబు నొందిరి ♦ ఘనులు ముగురు.

గీ. భూరిగుణరత్ననదిరాజు ♦ మూర్తిరాజు
 చండరవితేజుఁ డైనమాఁగ్గొండరాజు

రాజసచివుండు సూరపరా జనంగ
వెలసి రాదిత్యచంద్రవహ్నులవిధమున.

సీ. సహజకళంకేయాః జలరుహరాత్రిని

నంబుదనిభవేణి నజునిరాణి

లలితనీలాంబరు బలరామమూర్తిని

నీలగళుండై సశూలపాణి

మట్టదయుతసిత సరసీరుహంబును

హరినీలనాయక హారచయము

శ్రీహరిభాసురక్షీరవాహిని

ఘనతలెండినగా కాశగంగ

నెంచి పాండురశోభచే నెచట దనకు

సాటిలే దనుమాటలు సాటి చెప్ప

మించి భవనత్రయం బాకృమించె ననంగ

రాజులె జగంబులను మూర్తిరాజుకీర్తి.

గీ. సత్యభామామనోహరి నదయహృదయుఁ

డరిదరకరుండు నధికబలానుజండు

భోగవంతుఁడు ఘనమందరాగధరుఁడు

మూర్తిరాజున కెన కృష్ణమూర్తి గాఁడె.

క. ఆమూర్తిరాజుననుజుం

డొమార్కొండాఖ్యసచివుఁ డనుపమకీర్తి

స్తోమజితస్తోమస్తోమః

రామాజనకాముఁడై ధరాస్థలి వెలసెన్.

సీ. తనభవ్యసత్కీర్తి ♦ తనప్రతాపస్ఫూర్తి

ద్విజరాజతేజంబు ♦ ధిక్కరంపఁ

దనదులావణ్యంబు ♦ దనదుకారుణ్యంబు

సరసిజాంబకునితో ♦ సాటి డెల్పుఁ

దనదుశుచిత్వంబు ♦ దనదోర్బలత్వంబు

ఘనధనంజయునితో ♦ గణన కెక్కఁ

దనమహాదైర్యంబు ♦ దనమహైశ్వర్యంబు

సమరేశసామ్యంబు ♦ ననుకరింప

నలరు నిరుపమసర్వంసఁగఁగినాథ

సకలస్మగణగణమంత్రీ ♦ సార్వభౌమ

రమ్యకాంచనకోటీరఁగల్గి భూత

మహితగుణహారి మూర్ఖుండఁమంత్రీశౌరి.

క. ఆరాజమంత్రీ కనుజం

డై రాజితె ధరణి సూర్యయాఖ్యుఁ డనంగ

కారుఁడు సుగుణాధారుఁడు

ధీతామరభూరుహంబు ♦ ధీరుం డెన్నన్.

సీ. రవి మిత్రుఁ డయ్య ధరాస్థలి నేవేళఁ

జెలఁగి తాఁ బగ లెల్ల ♦ వెలయఁజేయు

పద్మాసుకూలుఁడై ♦ ప్రిబలియుఁ గునలయా

ప్రియకరలీలచే ♦ వెలయుచుండు

సధికత్రియూమ్మాన్తి ♦ మై రాజిలుచు నని

శాంతస్థతమమెల్ల ♦ నణఁచుఁ డయ్యె

ఘనపదగామియై ♦ తనర్దుచుండి ఘనావ

రోధంబుఁ గడుఁ బాయఁదోయఁ డయ్యె

నహహ యని మిత్రీశలఁ గూర్చు ♦ నాప్తులకును

కువలయానందకారియకా ♦ ఘోరతమము

నణఁచును ఘనావరోధంబు ♦ నణఁగఁ జేయు

రమ్యగుణహారి సూరప ♦ రాజశౌరి.

క. ఆసూరమంత్రీమణికిని

భాసురపగుణాకరుండు ♦ పరిపాలితధా

తీసురుఁ డంతర్వేదియ

నా సూనుఁడు గలిగె హరికి ♦ నలినాస్తువతె.

సీ. ఈశ్వరుండు దన క ♦ ప్రైశ్వర్యములు గల్గ

నెట్టివేళల భిక్ష ♦ మెక్తుకొనియె

మాధవుండును హయ ♦ మనగజంబులు గల్గ

మక్కువచే నొక్క ♦ పక్కి నెక్కె

అమరరాజ్యాధిపత్యముఁ బూని పురుహూతుఁ

డర్థియై రాధేయు ♦ నడుగఁబోయె

గాంచనగర్భుండు ♦ గనకాద్రి యురిజితగో
జెలగి తామరగడ్డె ♦ జేసికొనియె
నహహ వా రేమి ఘనభోగు ♦ లనుచు నన్న
దాన మొసరించు హయముల ♦ బూని తిరుగు
వేడె డన్యుల గాంచన ♦ చిష్టరోప
విష్టు డగుచుండు నంతర ♦ వేదిమంత్రీ.

క. అంత ర్వేదిన్యసింహున
కంత ర్వేదిసరసింహు ♦ డనడగునీ జా
శాంతాంతరంగుడై ని
శ్చింతల బుణ్యజనవీడ ♦ చేయక యున్నన్.

క. ఆతని కీర్వురు గల్గెరి
చేతో జనమానులు నురు ♦ దిప్రతిభానుల్
జాతకరుణానదీనులు
హృతలపతికృతివీశేష ♦ మానులు నూనుల్.

గీ. సత్యవాక్యుండు వేంకటా ♦ మాత్యు డచ్చి
యప్రధానుండు నన నొప్పి ♦ రెవనియందు
వారిలో నగ్రిజుడు గుణ ♦ హారరాజి
రాజమాన్యుండు వేంకటా ♦ రాజమంత్రీ.

నీ. తమహామహామహా ♦ ధామంబు ధామంబు
వలె లోకచయము శో ♦ భిలగడవేసె

నేకాజమంతియశోడుచి రుచిరీతి

సఖిలదిగంగనాహరి మయ్యె

నేవిభూత్తము సద్గుణావళి నశిభంగి

ఘనపద్యపదవర్ణకలిత మయ్యె

నేనాధుదానంబు దానంబుకై వడి

సరసాళి కానందజనక మయ్యె

సతఁడు రాజాధిరాజసంస్తుతధరాను

రావనాదికసన్మణహరి నిఖిల

బంధుపోషణకారి కృపామురారి

జనవరవిహారి వేంకటనచివశౌరి.

ఉ. భూరిగుణాధ్యకాకరలహూడికులొద్ద సరామచంద్రీనా
తీర్థమణుచిసావముచ నేమును తొ ననఁ గోటతాల్మకా
కూరిమి మీఱఁగా బుధులశోరుకు ల్లెఱ్ఱ ఫలింప బల్మజం
దారి యొర్రె నాఘరుఁ డుదారిత మంత్రికులావతంసమై.

గీ. ఆమహామహుసోదరుం కై తనరై
వివిధశాత్రీవకై రవళువలయాది
వాడరేపుకులాంభోధివనజ్జైరి
మహితగుణహారి యచ్చయామార్యశౌరి.

ఉ. సత్యవచోవిశారదుఁడు సారసబంధునమానతేజఁ డౌ
న్నత్యవిరాజమానసుగుణప్రచయుండు మహాకవీంద్రీనం

స్తుక్కుఁడు నిర్వహాఁడని తోచి నభూసుకరుఁడెచ్చయా
మాత్మ్యఁడు ధాత్రిలో సకలమహాత్మోరోముణిగాక యున్నడే.

వ. ఇట్టిమహాగుణవిశిష్ట లగు వేంకటాచ్చయామాత్మ్యులలో
మున్నగా నెచ్చయామాత్మ్య సంతతికృమం బభివృద్ధించెద.

గీ. సత్యసంధుఁడ కచ్చయామాత్మ్యముణిఁ
బుష్టు లిద్వరు గలిగిరి మిష్టలు జిత
శత్రు లుత్తమసుగుణపరిపులు నుతి
పాతులు సరోరుహాపమనేత్రు లగుచు.

గీ. జిష్టుసమతేజుఁడై నట్టికృష్ణమూర్తి
సోమ సూమాత్మ్యుఁడనుభవ్యునామములను
బ్రీబలింప దగ్గిజంప విరాజ రాజ
జిష్టుకరివర సమకీర్తికృష్ణమూర్తి.

శా. జిష్టుప్రభవ డధికల్పరరు వక్షిణావ్రతాపహృతా
శోష్ణాంతుఁడు సుహృదన్వితరమామోషిర్తనూజంప న
గిష్టుప్రభవలదుత్కృష్టాదిగుణభారేయుండు వాడేవు శ్రీ
కృష్ణామాత్మ్యఁడు దేజరల్లె వరలక్ష్మీధానుఁడై ధాత్రిలోన్.

క. ఆతనికి సోదరుండై
భూతలమున సకలసుకవిబుధవినుతగుణ
వ్రాతం డయి దానకర్త
ఖ్యాతిని బొగడొందె సోమయామాత్మ్యండున్.

సీ. శ్వావ్య మైనట్టిసంఘస్థితే రాజరాజు
 రాజ శ్రీకరమహాఘోషాభవమున
 సమధికవరతపశ్చక్తి నుమావతి
 మాసతి కారుణ్యమహిమచేత
 దివ్యతేజఃపుంజదీప్తిచే ననలుండు
 నలుఁడు నుందరదూపకలనవలన
 భూరిగాంభీర్యంబుచే రమాజనకుండు
 జనకుండు దివ్యవిజ్ఞానమునను
 ధర్మగుణమున రెండవధర్మరాజు
 ధర్మరాజు మహాపాపదండనమున
 నౌ ననుచు సత్కవీశ్వరు లభినుతింప
 శోభిత ధరిత్రి వాడేవునిమయంతి.

ఉ. సూరసమానతేజః డగుఁసోమనమంత్రికే నేవు రభికిన్
 సౌరకుజంబులట్ల గుణశాలికుమారులు గల్గి రందఱున్
 మూరులు దివ్యదేహసుకుమారులు శాత్రువకోటి కెల్ల బ
 ల్మూరికు లుచ్చలంబునఁ గుఁమారకు లొక్కనికంటె నౌ
 సీ. ఆశాంగనాకుచహారాయమాణస [క్రమమున్.

శ్రీ రైయై యొప్పులశ్రీపతియును
 ఘనదయాదాక్షిణ్యవినయాదిసుగుణని

జాననైః వివిధిల్లుతమమృతాంతి

దైత్యగాంభీర్యకాదార్యమహావీర్య
 శాలి వేంకటయుఁ గృష్ణస్రగ్ధరానుఁ
 డసదృశకారితీచే * నంగనానూరస
 కాముఁడై రాజిలు * కామరాజు

గుఱులు ఘనమంత్రికులశిరో * ముఱులు దాన
 జితరురముఱులు రూపమోహితసురముఱు
 లధికవాడ్రేవు కులజల * జాభ్రమఱులు
 వెలయుదురు ధాత్రిపై * బొండ్లవేయు లట్ల.

గీ. నారినోనను రాజిలు * వాఁడు గాన
 ఘరుఁ డటంచును నుతి కెక్కె * గామరాజు
 ఘనతరధరాధిరాస్థాన * మున వసిరచి
 విబుధకవిచాతకరములు * వేడ్కనొండ.

గీ. ఆజ్ఞ కీర్తి ధరాదేవ * తావనంబు
 రమ్యదానంబు మిశ్రిసం * త్రాణనంబు
 భోగ మనుష్యుణంబుల * బూర్ణుడైన
 మంత్రించందుండు భువి * గాను మంత్రమాట.

గీ. ఘనతరం బయి రాజిలు * కామరాజు
 నామధేయంబు పూచి య * నాథయువతు
 లను నిరంతర మేచెద * రనుమ నెందఱు
 గామ రాజుల * వాడ్రేవు * కామరాజు

శా. కామామూర్తున రుద్ధునిచే విలసత్కంజాతనేత్రారమా
రామామూర్తి గాంతిభానుడు మహాస్రాష్ట్రండు వీరేశలిం
గామాత్ముం డనువేర రాచిలుపతుండా నేతుకేతాచల
త్వామధ్యస్థధరాధిరాయకనుహా మంత్రీశ్చనోత్తంస మై.

సీ. పరిహాసమున నై నఁ జలుకరానిది లేదు
కలనై నఁ బరవహాకాంక్ష లేదు
సంతతం బగ్గి కొసంగ కుంకుట లేదు
ధర్మబు లేనిపద్ధతియు లేదు
క్షణమైన సగ్గోష్ఠి నాలించుటయు లేదు
బుధరక్షణము మాన్పి బుద్ధి లేదు
రక్షించు మనిన నుపేక్ష నేయుట లేదు
న్యాయంబు దప్పికడక లేదు

సత్యవాక్యంబె కాని యసత్యవాక్య
మెయ్యెడను లేదు ధాత్రినై నితని బోలు
ఘురుడు గలఁడే యటంచు సత్కృతలనుతి చె
లంగ రాశిలె వీరేశలింగమంత్రీ.

సీ. చక్రీశసమధికఁచక్రీశసమక్యపా
ఘురపశ్చక్రీవాక్యరులవాడు
హరినాదభాకరిహరిరాజనిభ భూరి
శౌర్యప్రతాపయశములవాడు

బుండరీకజకాంతిఁగం డణంపంగఁ జాలె
 బుండరీకజకాంతిఁగం డణంచె
 ద్విజరాజతేజంబు ఁ ధిక్కరింపంగఁ జాలె
 ద్విజరాజతేజంబు ఁ ధిక్కరించె
 మేరుధరచ్ఛాయ ఁ మ్రింగివై వంగఁ జాలె
 మేరుధరచ్ఛాయ ఁ మ్రింగివై చె
 నహహ యీతనిపాండురఁయశము దున్న
 హరుణమహాప్రీతాపంబు ఁ ననుచు సుకవి
 జనము లభినుతినేయంగఁ ఁ దనరె వినుత
 భోగసురరాజు వాడ్రేవు ఁ జోగిరాజు.

క. ఆతనియనుజుడు సుగుణ

వ్రాతుండై ధాత్రిని భగఁవద్దీక్షితవి
 ఖ్యాతి వహించె దేజో
 తీతుండై క్రతువు సల్పె ఁ దివిజులు మెచ్చన్.

సీ. సురలు సమస్తభూఁసురులు హర్షింప నా

ధానంబుఁ జేసె నేఁధర్మశాలి
 దుప్పలపూడిలో ఁ దొర లెన్న నీశ్వర
 స్థాపనఁ జేసె నేఁనదమలాత్ముఁ
 డివనీసురుల కగఁజ్యములై న బహుమాన్య
 మాన్యంబు లిచ్చె నేఁధన్యతముఁడు

పసలపూడికిని దుష్పలపూడికిని మిథా
శీ దెచ్చి హెచ్చె నేశీకరుండు

మోదకరము లైన ♦ వేదవేదాంగశా
స్త్రాదివిద్య లెవ్వ ♦ డభ్యసించి
ప్రబలె నమ్మహానుభావుం డగుభగవ
ద్దీక్షితుండు కర్మదీక్షితుండు.

క. ఆభగవద్దీక్షితునకు
శోభిలు ననుజన్ముఁ డగుచు ♦ సూర్యభినుతసూ
ర్యాభానిభాంగశోభం
డై భువి సీతేశమంత్రీ ♦ యభినుతఁ గాంచెకా.

సీ. వరధర్మమార్గానువర్తియై శివధర్మ
విధ్వంసనంబు గావింపఁడేని
వీరాగ్రగణ్యుడై ♦ ధారుణిపైఁ బుణ్య
జనతరుణిహింస ♦ సల్పఁడేని
భూసురరక్షకుండుడై సంయమీశ్వరు
భార్గవు నని భంగపఱుపఁడేని
న్యాయానుసారయై ♦ హరిసూను వన్యాయ
సమరంబు గావించి ♦ చంపఁడేని
యీ డనుచుఁ దెల్పు వచ్చు సీతేశుఁ డధిక
ధర్మమార్గానుసారి కాంతానురాగ

ధారి మునిజనపాలనఁకారి న్యాయ
సరణిసువిహరి నీతేశఁశారి కెపును.

గీ. మహితగుణుఁడైన నీతేశఁమంత్రిహారి
యమితగుణవతి రమ్యాంగిఁమైన సర్వ
లక్ష్మి యనుకన్యకామణి ఁ రాఘవుండు
జనకరాజతనూజమాఁడ్కిని వరించె.

గీ. భూరిగుణరత్ననిధు లగుఁవీరిలోన
జోగిరాజున కిరువురు ఁ సుతులు విమల
మతు లుడయ నుంది వేంకటఁమంత్రి కామ
మంత్రి యనుపేర్లఁ బ్రబలిరి ఁ మాన్యు లగుచు.

ఉ. వేంకటనాయకుండు పృథిఁవీస్థలిపై మనుజులియొద్ద బ
ల్గుంకములఁగ్రహించిధనఁశూన్యతచేఁగడుగుందువారలన్
గొంకకఁమొక్తుముడ్చునమఁకూర్పకయుండిన బాధచేయు ని
శ్చంకనటంచునెంచుమనుఁజువళివేంకటమంత్రిప్రోచుచున్.

క. వేంకటమంత్రిమణికి ని
శ్చంకగుణులు జోగిరామఁచంద్రయసన్నా
మాంకులు హాపవిజితమీ
నాంకులు సుతు లిర్వు రుడయ ఁ మందిరి హితులై.

ఉ. రాజులుకాంతియందు వలఁరాజులుహాపమునందు వాహినీ
రాజులు శౌర్యలీల మృగఁరాజులు విక్రమశక్తియందు రా

రాజులులక్ష్మీయందు సురఃరాజులుభోగమునందు భాస్వదు
త్రేజులు జోగించంద్రయనుధీమణు లెన్నిక కెక్కిరిమ్మహిన్.

శా. రామానూతనకాముఁ డాశ్రితదయాఃరాజీవనేత్రుండు సు
త్రామప్రాభవభాసమానుఁడు మహాఃరాజాధిరాటాస్సర్వభా
మామాత్యప్రకరార్చితుండు గుణఃత్నాంభోధి వాడేవుశ్రీ
కామామాత్యుఁడు దేజరిల్లెఁ గవిరాట్కల్పావసీజాత మై.

క. ఆమంతిశిరోమణి కా
మామాత్యున కిర్వు రుత్తఃమాతృజులు మహా
ధాములు విక్రమభీములు
రామాజనకాము లై వెలసి రిద్ధాత్రిన్.

గీ. దీక్షితుండు మహాధ్వరఃదీక్షితుండు
వీరయామాత్యుఁ డనువేర యెఱసి రందు
వీరసచివుండు దరశర యశారదాభ్ర
శారదామలక్ష్మీయై యజగతిఁ బరగె.

సీ. సతతంబు తపియింపఁజాలని రుచిగల
తరణి యేపాటిప్రతాపశాలి
యసురులబాధలసనిశంబు నందెడు
పాకాసురారి యేపాటిభోగి
వలసినవేళల వర్షింపకుండెడు
పర్జన్యుఁ డవని నేపాటిదాత

వృద్ధిక్షయముల నేవేళ రాజులు నుత్ప
లప్రియుం డేమికళాప్రపూర్ణుఁ

క్షనుచు నిరతంబు రాజులునన్యబాధ
తెవ్వియును లేక యలరాదు నెప్పు డెది
గోరిన నొసంగు నర్థులకును బ్రహ్మ
తరకళల నొప్పు వీరప్రధానుఁ డవని.

క. ఆవీరమంత్రీసుతులు మ
హావీరాగ్రాణులు కవికులబ్రాహ్మణమణి
పాపనగుణపరతంత్రులు
నై వెలసిరి కామకృష్ణయాఖ్యలధాత్రి.

వ. ఇవిధంబున జోగిరాజుసంతతిక్రమం బభివర్ణించి నీతేశ
మంత్రీసంతతిక్రమం బభివర్ణించెద.

క. నీతేశమంత్రీచంద్రుం
డాతతమతి సర్వలక్ష్మీయందు వరగుణ
పేతుల వేంకటకృష్ణ
ఖ్యాతుల విలసిల్లునుతులఁగాంచె నిరువురఁ.

ఉ. వేంకటమంత్రీ సర్వవృద్ధివీవర మాంత్రీకచక్రవర్తి కూ
లంకషహారపారదకళానిధిదుగ్ధపయోధివీచికా
శంకరనిష్కళంకరుచి శారదసీరదశారదాసితా
బ్జాకీర్తికీర్తి ఖండితజనార్తియుఁ గాక మనుష్యమాత్రుఁడే.

ఉ. వేంకటమంత్రిపుత్రకుండు ♦ వీరుండుమానవతీవినూత్నమీ
నాంకుండునుండరాననమృగంకుండుభూవరమంత్రిసాత్విభా
మాంకుండు శంకరాంధ్రీయుగఃశాంబుజనక్తలనన్ననస్తుడై
వేంకటరాయుపేరవృధివీధలి నెన్నిక కెక్కె నేడైఁబడి.

క. ఆవేంకటసచివానుజుఁ

డై వెలసెను గృష్ణమంత్రీ ♦ యనుపమనిజకా
ర్యావళిసమాగతాఖిల
భూవల్లభమాళిమంత్రీపుంగవయుతుఁ డై.

సీ. క్షత్రికులంబున జనియించి పిమ్మట

నందునింటనువృద్ధి ♦ బొండుండేని

కడుబౌల్యముననుండి ♦ కనుగొన్నపడఁతుల

పిండుతోఁ గీడింప ♦ కుండేనేని

పాండవేయులను జేపట్టి కౌరవుల న

న్యాయరణంబున ♦ నణఁపఁడేని

మిత్రుడై యుండి యమిత్రునివలె బౌద్ధ

భుజవీర్యమును గొలిపోవఁడేని

యీ డనుచుఁ దెల్పవచ్చు శ్రీకృష్ణమూర్తి

స్వకులవర్తి పరాంగనానికరవిముఖ

మూర్తి శాత్రువకులసమవర్తి ఖండి

తార్తమనుజూర్తి యగు కృష్ణమూర్తి కెప్పుడు.

క. ఆకృష్టమంత్ర సుగుణగ

ణాకర యై యొప్పుబాపః మాంబుజవదనకా

జ్ఞేకానియై శివుఁడు గారిని

కాకుల్ స్థుఁడు జనకరాజః కన్యకభంగికా.

సీ. రమ యేమి సాధ్వి భూఃరమణగృహంబుల

కేవేళ వచ్చుచు ధ నేగుచుండు

భూమి యేమి మహాసతీమణి బహుతూప

భాసుర యై బహుభార్య యయ్యె

వాణి యేగుణవతి ధ బహువర్ణరూపయై

పదుగురినోళ్లలోఁ ధ బడి మెలంగె

సతి యేపతివ్రత ధ పతిమాట వినక ద

తూధ్వరంబున కేఁగి ధ హానిఁ జెందె

ననుచు శ్రీదేవి భూదేవి ధ నజనిదేవి

హరునిదేవిని నిరసించి ధ వరపతివ్ర

తాశిరోముణియై యొప్పె ధ ధాత్రీపై ని

భవ్యస్థునికురుంబఁ బాపమాంబ.

క. ఆసాధ్వియండు గాంచెను

భాసురుఁ డగుకృష్ణమంత్రీ ధ పరిపాలితభా

త్రీసురుల సుతుల మువ్వర

వాసవసమవిభుల నై ధ భవాన్వితఘరులకా.

క. పెదసీత న్నన సుగుణా

స్పదుఁ డగుచినసీత ననఁగఁనదమలసుగుణా
భ్యుదయఁడు చెల్మయ యనఁగా
నుదయార్కద్యుతులు వెలయ * నొప్పిరిభాత్రిక.

త. వారలలో నగ్రిబుడై

హారపయోవారిరాశి * హరజరశరసీ
హారాచలశుభ్రయశ
సాస్పరుండై పెదసీత * నచివుం టొప్పెన్.

శా. ధూతాశేషవిపక్షలోకుఁడు మహా * దుర్వారగర్వాంబుము
గౌతమాలుండు మహాకపిండ్రవిబుధా * బ్జశ్రేణితీవ్రాంకుఁడా
శీతాదీశ్వరసేతుమధ్యవిలస * చ్చీరాజమంత్రీంద్రుడై
సీతామాత్యుఁడు దేజరిల్లె వరల * క్షీణానుడై ధాత్రిలోన్.

క. పెదసీతనమంత్రింద్రున

కుదయించిరి తనయు లిర్వు * దుద్యతీలా
స్పదు లుదయభానుతేజులు
నదయులు మృగరాజతుల్య * శౌర్యావారుల్.

గీ. నకలగుణనిధి వేంకట * స్వామి కృష్ణ
మంత్రి యనుపేరఁ బ్రబలిరి * మాన్య లగుచు
వారిలో నగ్రిబుడఁడు గుణ * వారిరాశి
జనవినుతకీర్తి వేంకట * స్వామి దనరు.

ఉ. శంకరదివ్యపాదజలఁజాతలనన్నధుపాయమానచి

త్రాంకుఁడు సుందరాననమృఁగాంతుఁడు సారసలోచనాలిమి
నాంకుఁడు వాడరేవు సుకులంబునిధీశ్వరపూర్ణిమాకురం
గాంకుఁడురాజమాన్యబిరుఁదాంకుఁడువేంకటసామిరాజులున్.

క. ఆతనికి సోదరుండై

చేతోజనమానమూర్తిఁశృంగారుఁడు వి

ఖ్యాతగుణోదారుండై

భూతలమునఁ గృష్ణమంత్రీఁపుంగవుఁ డొప్పెన్.

భీ. తననిశాంతము నిశాంతముభంగి నద్విజ

నిచయవాక్తతులచే ఁ నివృట్టిల్ల

తనభవ్యగుణములు ఁ గుణములపగిది మా

క్తికవిభాకరములై ఁ తేజరిల్ల

తనమహాధామంబు ఁ ధామంబుచాప్పున

రవికాంతరుచి భాసురంబుగాఁగఁ

దనమహాకీర్తిసుఁధారాశి వారాశి

కై వడి భూస్థలి ఁ నావహింప

నలరునిరుపమసర్వంసఁహాధినాథ

సచివకులమాళి సంతతఁసకలవిప్ర

దేవతారాధనాదికఁక్రావళిపర

తంత్రీచిత్తుండు కృష్ణప్రధానుఁ డవని.

ఆకృష్ణసచివున ♦ కాత్మజులై మువ్వ
రుదయంబు నొందిరి ♦ సదయు లగుచు

ఘనదయాదాక్షిణ్యవినియాదిసద్గుణ
సహితుడై వేంకట ♦ సామినామ

ధేయండు స్వర్ణగాత్రిని మనోహరవినూ
తనకాముడై నసీతన్నమంత్ర

పితృమాతృబాంధవప్రియకరుం డర్చిత
విశ్వేశు డైనవిశ్వేశ్వరుండు

ఘనులు సద్గుణగణరత్న ఖనులు మాన
ధనులు ఘవతరబాంధవావనులు బాలి
తావనీసురజనులు వాడ్రేవువంశ
పంకజాభ్రమణులు నయి ♦ ప్రబలి రవని.

ఇవిధంబునఁ బెడసీతన్నసంతతిక్రమం బభివర్ణించి తదను
జుడైన చినసీతన్నసంతతిక్రమం బభివర్ణించెద.

శరణాగతరక్షకుడై
యరుణసమానాంగదీప్తి యై సుగుణగణా
భరణుడై పూజితశివ
చరణుడై చిన్నసీతనచివుం డొప్పెన్.

అమంత్రికులసార్వభౌమున కతిసూక్ష్మ
మతు లుదయించిరి ♦ సుతులు ముగురు

సుగుణసమాజుండు ♦ నగరాజధీరుండు
 జలజాన్తుతేజుండు ♦ చంద్రరాజు
 వార్ధిగంభీరుండు ♦ వరరూపమారుండు
 పటుభోగసురరాజు ♦ పద్మరాజు
 డానరాధేయుండు ♦ దాక్షిణ్యహృదయుండు
 జిష్ణువిక్రమశాలి ♦ కృష్ణమూర్తి

భూరిగుణరత్ననిధు లగుఁవీరిలోనఁ
 బద్మరా జాస్యనిర్జితఁపద్మరాజు
 చంద్రరా జనుసూనుని ♦ సాంద్రకాంతి
 భానునిం గనె మధనసమానుఁ గొమరు.

వ. ఇవ్విధంజునఁ జిననీతన్నసంతతిక్రమం బభివర్ణించి చెల్ల
 యామాత్యుసంతతిక్రమం బభివర్ణించెద.

సీ. ఎవ్వరిమందిరంబిందిర వసియింప
 సుందరవికచారవిందమయ్యె
 నెవనిమానసము నఁగేంద్రపుత్రీభర్త
 నివసింపఁ గేళికానిలయ మయ్యె
 నెవనినభాస్థలి ♦ యెల్లవారికే హర్ష
 జనకమై నూతనస్వర్గ మయ్యె
 నెవని తేజోరుచి ♦ నవహేళియుదయాద్రి
 పాశ్చాత్యశిలలకుఁబ్రభఘటించె

నతఁడు చతురభివేష్టితఁ ఁక్షితివరాధి
నాథసన్మంత్రీసత్తమఁ నవ్యమాళి
రత్నభూతమహాగుణఁ రాజహారి
జనపరవిహారి చల్మయఁ నచివశౌరి.

సీ. సురరాజులీలచేఁ శోభిల్లె నతఁడు భా
సురరాజులీలచేఁ ఁ బరగె నితఁడు
సుధను బాలనచేసి ఁ సాబగొందె నాతఁడు
మసుధను బాలించి ఁ ప్రబలె నితఁడు
విబుధరక్షకుఁడయి ఁ విలసిల్లె నాతఁడు
బుధరక్షకుం ఁ డయి ఁ పొల్పెనీతఁ
డలరె సుధర్మసఁభాఘ్యుడై యాతఁడు
ధర్మసభాఘ్యుడై ఁ తనరె నితఁడు

గానఁ బాకాసురారికి ఁ ఘనతరుసకు
నెన్నఁగా నేకవర్ణంబె ఁ హెచ్చుతగ్గు
గాని భూసురరా జని ఁ కవులు వొగడ
మహిని విలసిల్లెఁ జెల్మయాఁ మాత్యశౌరి.

గీ. ఆమహామహుఁ డధికగుఁజాఘ్య యైన
యచ్చమాంబుజనేత్రను ఁ హరుఁడు గౌరి
నబ్జనాభుండు లక్ష్మీని ఁ నబ్జభవుఁడు
వాక్సతిని వరియించుకై ఁ పడి వరించె.

సీ. తార యేమిపతివ్రతామణి వాలికి

భానుసూనునకును * భార్య యయ్యె
గౌతమీసతి యేమి * ఘనగుణవతి సుర
నాథుతోఁ గీర్తిజించె * నయము లేక
సురగురుసతి యేమి * సుగుణవతి సరోరు
హారితో రతికేళి * ననుభవించె
సేమి సాధ్వీరత్న * మిలను మందోదరి
యింద్రజితోడ భోగేచ్ఛ జెండె

ననుచుఁ దార నహల్యను * నమరగురుని
సతిని మందోదరిని నెంచి * సకలగుణవ
తివ్రతాసార్యభామియై * తేజరిల్లె
నాననవిజితశశిబింబ * యచ్ఛమాంబ.

గీ. ఆమహాసాధ్వీ యధికగుణాధ్య మైన
యచ్ఛమాంబుజనేత్రయం * దధికగుణులఁ
గృష్ణతుల్యుల వేంకటకృష్ణ సుబ్బ
మాతృజులఁ గాంచె జెల్మయాభ్యుప్రధాని.

క. అం దగ్గోజంధు ధరణీ
బృందారకపాలకుండు * వేంకటరాయం
డిండివరాయతాక్షీ.

సరిదోహనవారవిందశరుడై యొప్పెన్.

.. సరసిజలో చనాకుసుమఃసాయకు వేంకటరాయకీర్తియుక్
హరిశరజన్మహంసభవఃహరివిలాసము తద్విత్తీర్ణియున్
హరిశరజన్మహంసభవఃహరివిలాసము తత్ప్రతాపముక్
హరిశరజన్మహంసభవఃహరివిలాసము చిత్రమిద్ధరక్.

సి. రాజుతో గీశాధిరాజుతో నిర్జర
రాజుతో వాహినీరాజుతోడ
ఈశుతో ధాత్రీధఃశేషుతోఁ గమలపా
ణీశుతో నుదయదిశేషుతోడ
మారుతో శంభుకుమారుతో సూర్యకు
మారుతోఁ బన్నగవీరుతోడ
భోజుతో మృగకులరాజుతో వరధర్మ
రాజుతో ఘనరాజరాజుతోడఁ

బోల్పదగు కీర్తిశాసనభోగ సుగుణ
యోగధైర్య కృపా కాంత్యనూనరూప
విక్రమ విత్తీర్ణ మతి కళావీర్య ధర్మ
నంపదల మీఱు వేంకటః సచివశౌరి.

ఆమహామహుడధికగుణాఢ్యయైన
కామమాంబుజనేత్రును ఁ గమలనేత్రుఁ
డభిక్తనృసు శంకరుండదిక్తనృ
వాసవుండు శచీదేవివలె వరించె.

సీ. పుణ్యజనారీయై ♦ పాలుపొందె దైత్యారి
 పుణ్యజనాలిని ♦ బోచె లక్ష్మి
 కామారియై యొప్పె ♦ గాలకంఠుడు సర్వ
 కామదాఖ్యాతిని ♦ గాంచె గౌరి
 వసజాననుం డేక ♦ వర్ణంబుచే నొప్పె
 బహువర్ణరూపయై ♦ ప్రిబలె వాణి
 శివధర్మఖండనం ♦ జేసె గాకుత్స్థుండు
 శివధర్మనహితయై ♦ చెలంగె నీత

వీర లందఱు బలిధర్మ ♦ వృత్తి విడిచి
 యన్యధర్మంబులను బ్రూని ♦ రనుచు నెపుడు
 ధర్మం దొనర్చిన కార్యంబె ♦ తా నొనర్చు
 గమలచందరముఖిబింబ ♦ కామమాంబ.

సీ. ఇట్టిసాధ్వీమల్లె జేపట్టి సకల
 సంపదల జెందె వేంకట ♦ సచివశౌరి
 నాదాంపత్య మవని నెవ్వారికై న
 గలదె నగపుత్రి కాశంక ♦ రుక్మం గాక.

శా. ఆసాధ్వీసుశీయందు గాంచె సుకుమా ♦ కారుభాస్వత్సుధీ
 శ్రీసంపన్నుని వేంకటాచలపతికా ♦ శ్రీశాలి నారాయణా
 ఖ్యాసంయుక్త భుజంగరాయసచివుం ♦ గారుణ్యవారాణి ల
 స్మీసంపన్నుండు వేంకటాఖ్యసచిన ♦ క్రేష్ఠుండు భాత్రీస్థలికి .

ఉ. ఆయనలమ్ము లిద్వరు మహాగుణవాద్ధులు పోషితాద్ధులు
 ర్వీయువతీమనోజు లరవిందసఖాయతతేజు లూర్జితో
 పాయులు సర్వకార్యనిరపాయు లజేయులు భూమిదానరా
 ధేయులు బాంధవాచళివిధేయులు కృష్ణయనుబ్ధయాత్మ్య
 లు.

గీ. మహితగుణుడై నవేంకటామాత్యహృది
 సుతులు ముగ్ధురిలో నగ్రజంబు భువిని
 వేంకటాచలపతికృప వినిధనై భ
 వములచే వేంకటాచలపతి దనరెప్ప.

సీ. కువలయాక్షీదృక్చకోతంబులకుఁ దన
 వదనంబు చంద్రబింబంబు గాఁగ
 గవినిస్సృతామహాంగ్రవనంబునకుఁ దన
 దానంబు భూరిదావానలముగ
 మర్మంతిఁగఱిఁగివితతులకు నాత్మీయమం
 త్రబలంబు కేకాస్వనంబుగాఁగ
 శంకరపదసరోజములకు నిజమాన
 సంబు రమ్యసరోవరంబు గాఁగ
 సఖిలవిద్యత్కవీంద్ర జిహ్వవిశాల
 రంగముల నిజకీర్తి నశ్రుతియుఁ గాఁగ
 నలడువాడేవువేంకటాచలపతివ్ర
 థానుఁడు రుదానజితభానుసూనుఁ డగుచు.

సీ. దివ్యభాస్వత్కులఁదీపకుం డయ్యను
 బుణ్యజనాళిని ఁ బ్రోదిసేయు
 విబుధరక్షణలీల ఁ వెలయువాఁ డయ్యను
 ఘనశివధర్మసాఁలన మొనర్చు
 భూజనాదృతి మీఱఁ ఁ పొల్చువాఁడయ్య వి
 శ్వామిత్రవై రియై ఁ యతిశయిల్లు
 రామాభిరాముడై ఁ రాజిలువాఁ డయ్య
 రాజతనూజమిత్రిత నొనర్చు
 నహహ యిదియేమి యబ్బుర ఁ మనుచు సుకవు
 లభినుతులు సేయ నుజ్జ్వలఁవిభవసాంద్రుఁ
 డగుచు రాజిలు భువి వేంకటాచలపతి
 సచివకులమౌళి నజ్జనఁజలజహేళి.

గీ. అనచివమౌళి సుగుణగఁజాబ్జహేళి
 కూచిమంచికులాంబుధి ఁ కువలయారి
 జిష్ణువిభవుండు గోపాలఁకృష్ణమంత్రీ
 తనయ సాధ్వినీ గామేశ్వరిని వరించె.

చ. జలధితనూజ మాధవుండు ఁ శంకరుఁ డదిక్కులేంద్రకన్యఁబ
 ల్కులచెలిఁ బద్మజుండును బుఁలోమజవాసవుఁడెన్నరానివే
 డ్కల విహరించులీల నలఁకామనరోరుహనేత్రి వేంకటా
 చలపతియుంబరస్పరముఁసంతనమొప్పవసింతు రెంతయున్.

శా. ఆరామామణియందు గాంచె సుకుమారాకారు ధీరున్
మహా

దారుణ వేంకటరావు సుతతమహాద్యత్స్వప్రభావున్ మహా
శ్రీరాజద్గుణవేంకటాచలపతిశ్రేష్ఠుం డుదారుండు దా
మారుణ నిర్జరనాయకుండతులధీమంతుంజయంతుంబలెన్

సీ. ఎంతపర్యంతం బనంత రాజిలుచుండు

నెంతకాలము నభంబెసగుచుండు

నెంతకాలమ్ము దినేశుండు విలసిల్లు

నెంతకాలము నిశాకాంతుండలరు

నెంతకాలం బొప్పి నిలను వారాసులు

నెంతకాలం బదురి లేపుమీఱు

నెంతకాలము విశ్వస్పృడినిర్మితచతు

ర్దశభువనంబులు తనరుచుండు

నంతపర్యంత మతివైభవాస్పదంబు

నై రమాపరిపూర్ణమై యవని దివిజ

రక్షకంబయి వేంకటరాయవంశ

మమితనిత్యోత్సవంబుల నలరుగాత....

—*షష్ఠ్యంతములు.*—

శ్రీమత్కవివిద్యాబ్జన

భోమణికి మహావిత్తేష్ఠ భూపరమణికి

సామంతరాజమంత్రిశి

ఖామణికి విరాజమానఁకాంతితరణికిన్.

క. శరణునకు భూరికరుణా

భరణున కనిశార్చితాద్రిఁపతిజాద్రిధను

శృరణునకు బాంధవావన

కరణునకు విరాజమానఁఘనశరణునకున్.

క. శాంతునకు విమలపుణ్య

స్వాంతున కంభోజ శృజ్జీఁచయ నూత్నరతి

కాంతునకు గుణాక్రాంతా

శాంతునకును ధైర్యశైలఁజనకాంతునకున్.

క. శారదసీరదనారద

హారదరతుషారహీరఁ హరనారదపా

టీరరుచి స్వచ్ఛయశో

ధారేయున కఖిలసుకవిఁతతిగేయునకున్.

క. పంకేరుహపాణిశో

భాంకితకాయునకు శాత్రుఁవాజేయునకున్

శంకరభక్తిహృదయునకు

వేంకటరాయునకు వినుతఁవివిధార్ద్రునకున్.....

కథాపారంభము.

వ. అభ్యుదయపరంపరాభివృద్ధిగా నాయొనర్పం బూనిన నాచి
కేతూపాఖ్యానం బనుమహాప్రబంధంబునకుఁ గథాక్రమం
జెట్టి దనిన.

ఉ. శ్రీవసుధాధినాథవరశీర్షలనన్మకుటాగ్రభాగర
త్నావళిరాజితాంఘ్రియుగుండై జనమేజయనామధేయధా
త్రీవరవల్లభుండు నిజదీప్తిదిగంతముల న్వలుంగఁగా
దైత్యరాజుకై వడి సుధర్మసభఁ గొలుపుండె నిండుగళ.

క. ఆవేశ నేగుడెంచె మహావేలాతీతరుచియుఁతాంగుడు వ్యాసాం
తేవాసి మానిపతివృత్తుఁ
డై నై శంపాయనుం డహాపతివోలెన్.

ఉ. వచ్చినమానిఁ గాంచి నృపవల్లభుఁడర్ఘ్యముపాద్యమాననం
బిచ్చి కరంబుమొక్కులిడి యిట్లనుమానికులావతంసమా
మచ్చిక మీఱ వచ్చితిరి మాధవనంబునకుం దలంపఁజాఁ
బిచ్చుకగుంటమీఁదికిఁ బవిత్రసుకావగ వచ్చుకై బడిన్.

ఉ. ఓకమలాప్తతేజ! విబుధోత్పలసంచయపూర్ణరాజుల
స్మృతరమై పవిత్రమయి చిత్రితరంబయి భూర్యగణ్యపు
ణ్యకరమై మహాద్వమయి హృద్ధమై భువనప్రసిద్ధమై
యేకధయొప్పునట్టికథ యేర్పడమాకెఱుంగఁగఁజెప్పమా.

క. ఆన విని నై శృంపాయన

ముని పారాశర్యుఁ దలఁచి ♦ ముదమున ననియెన్
జనవరనాయక ! యొకకథ
వినిపించెద వీను లలర ♦ విశదోక్తులతోన్.

క. ఏకథ విని మనుజుఁ డభూ

నీకంబులవలనఁ దొలఁగి ♦ నిర్మలమతి యా
నాకథ నెఱిగించెద నీ
వాక్యార్థము మనఃప్రియమ్మన నధిపా.

క. భాసురము సకలసుక్ష్మతని

వాసము పారాణికము శుభపద మగునం
త్రానకరం బగు నీమతి
హాసము వినుపితృ మానవాధిప! వినుమా.

గీ. రాజసత్తమ! ధర్మపరాయణుండు

సకలవేదాంతశాస్త్రవిశారదుండు
బ్రహ్మమానసపుత్రుండు ♦ పరమమాని
తిలక ముద్దాలకాఖ్యుండు ♦ గలఁడు ధరణి.

చ. జనమతమై తదాశ్రమము ♦ చందనసాలరసాలతిందుకా

ర్జునఘనసార నిబిదికురుంబకదంబతమాలమాలతీ
పనసపలాశవంజులలవంగ కురంబకనారికేళభూ
జనికరభాసురంబయి రసాస్థలి నెన్నిక కెక్క భూవరా.

సీ. మందారచంపకః మల్లీలవంగపు
 న్నాగ జాజీప్రసూనావృతంబు
 సంచరత్పికశుకః చక్రవాకమయూర
 హంసకారండవాద్యండజంబు
 నీరవద్ధానిలాహారతపశ్శుద్ధ
 సిద్ధసంయమినంఘః సేవితంబు
 సారసలిలపుల్లసారసలలితకా
 సారసంచయచరత్సారనంబు.

గరుడగంధర్వాకిన్నరకామినీని
 షేవితలతానికుంజంబుశ్రీకరావ
 నీరుహపహృతశాంతనిఖిలపాంథ
 కశ్రీమంబగు నుద్దాలకాశ్రమంబు.

క. ఏతాదృగాశ్రమంబున
 ఘాతీగ నుద్దాలకుండుః ఘననిష్ఠుండై
 వాతాంబుపర్ణభక్షకుఁ
 డై తప మొనరించుచుండుః పనిశము నెమ్మిక్.

ఉ. అంతట నమ్మునీంద్రునిః జాశ్రమభూమికివచ్చుచున్నను
 స్వాంతునిఁ బిప్పలాదమునిఁ వారిజబాంధవతుల్యతేజున
 ల్లంతనె చూచియెంతయురయంబునఁ దోడ్పొనివచ్చిభక్తిచే
 సంతస మొప్ప నానన మొసంగి నవర్యరచించియిట్లునున్.

క. స్వాగతమే మునివర! భవ
దాగమవం జేమిటికి మహాభవశ్రమమే
లాగునఁ జన వచ్చితి భవ
రాగాదివిహీన సిప్పలాదమహాత్మా.

క. కావున నరుదెంచినపని
యే వినఁగోరెద మునీంద్ర! యెఱిగింపు మనం
గా విని యతఁ డిట్లునియెఁ ద
పోవిఘ్న మొనర్పఁ దలఁచి భూపరనాథా.

గీ. అనఘ ని న్దన వచ్చితి నన్యకార్య
మేమియును లేదు గావున భీమరోమ
హర్షణంబు మహాతపం బాచరించి
తివి కళత్రగ్రహణబుద్ధిఁ దివిరి విడిచి.

చ. మునివర నీవు డక్క మునిముఖులు పుత్త్రకళత్రవంతులై
ఘనతతవంశసంగ్రహణకాంక్ష వసించిరి పుణ్యవంశనా
శేష మొనరించుకంటె సఘనంచయమెద్దియు లేదు వంశర
క్షణమొ పవిత్రధర్మ నుటుఁగావునదారఁబరిగ్రహింపుమా.

క. ఇలలో సురమునిపితరులు
కలకాలము నిర్మలొదఁకాంబలికాంక్ష
ల్లలిగి వసింతురు గావున
గులము నిలుపవలయు మనుజుఁకోటికి హాసీ.

గీ. ఏవ్వనికిఁ బుత్రిసంపద * నివ్వటిల్లు
నాతఁ డిహపరలోకసౌఖ్యంబుఁ జెందుఁ
బుత్రిహీనుఁడు సుగతిని * బొందఁ డనఁగ
నతని కిట్లను నుద్దాలకాఖ్యమాని.

గీ. మౌనికులచంద్ర! ధాత్రీ నేమానవుండు
సరవి విధిపూర్వకంబుగ * నన్న్యసించి
మరల గార్హస్థ్యధర్మకర్మముల నడుచు
నాతఁ డతిఘోరనరకంబులందుఁ బడఁను.

క. వాసిగ నేఁ డుపవాసము
జేసెద నని తలఁచి పిదపఁ * జేయనిమనుజుం
డోసంయమివర! నరకా
వాసుండ్లై దూఃఖి యగుచు * వర్తిలుచుండుకొ.

క. ధీమంతు లగుతపోధను
లోమునివర! తపము సేయ * నూహింతురు గా
దే మదిని దపోవిఘ్నము
గామంబునఁ జేయ నాకు * ఘనమే చెపుమా.

వ. అనినం బిప్పలాదుండు వెండియు నిట్లనియె.

క. చిత్తంబున నియమించుని
మిత్తము రిత్త యగునేని * మేదినిఁ బ్రాయ
శ్చిత్తము గల దఘతతి కిం
చిత్తు ఘటింప దని నునువు * నెప్పుఁగ వినవే.

క. అని తెల్పి పిప్పలాదుఁడు

సనియె నిజవాసమునకు ♦ సంరంభమునం

జనుదెంచె బిదప వనజా

సనుఁ డుద్దాలకమునీంద్రుఁడసమ్ముఖమునకున్.

ఉ. వచ్చిననల్వఁ గాంచి మునిఁవల్లభుఁడర్ఘ్యము పాద్యమాసనం

బిచ్చికరంబుమొక్కుల్లిడి ♦ యిట్లనిపల్కెఁబ్రజాధినాథమీ

రిచ్చటి కేల వచ్చితిరా ♦ యేమిప్రయోజనమో సమస్తమున్

మచ్చిక నానతిం డనఁగ ♦ మానికిఁ బంకజగర్భ డిట్లనున్.

గీ. అనఘ నిన్గన వచ్చితి ♦ నన్యకార్య

మేమియును తేదు కావునఁగోమలాంగి

వంశకరి శీలవతి పద్మఁవదన యైన

వనిత నిచ్చెదఁ గైకొమ్ము ♦ మునికులేంద్రుఁ.

క. అన విని మునివరుఁ డబ్బా

సనుఁ గని యిట్లనియె బ్రహ్మఁచర్యవ్రత మా

త్మను నాచే నియమిత మై

తనరంగ నీ కిట్లు వలుకఁ ♦ దగునే దేవా.

క. సన్నాసి నైన నన్నిట

లన్యాయోక్తులను బలుక ♦ నర్థమె దేవా

కన్యాగ్రహణముకంటెఁ ద

దన్యాదేశం బొనర్తు ♦ నానతి యివే.

క. అనవిని మునివరుఁ గనుగొని

వనజోదరుఁ డనుఁ డవ్వదీయఁ వంశోన్నతికై

గుణశీలవృత్తములు గల

పనితామణి నీకు నొసగఁ వచ్చితి మానీ.

గీ. కావున మదాజ్ఞచేఁ గన్యకను బరిగ్ర

హింపు కాకున్న నేను లోఁ కేశ్వరుండ

నైతి నేనియు నీకు మున్నాత్మజుండు

సంభవించు నతఁడు నీకు ఁ జాయ నొసగు.

గీ. సకలవేదాంతతత్త్వవిశారదుండు

గుణగరిష్ఠుండు సుతుఁడు గల్గును సనంత

రమున గుణవతి రమ్యాంగిఁ రాజతనయ

కంబుకంధర పత్నిగాఁగలదు నీకు.

క. అన విని యుద్దాలకుఁ డి

ట్లనుఁ బంకజగర్భ! యుష్మదాలాపము నేఁ

డన్యత మగు నారి నెఱుంగని

మనుజుం డాత్మజునిఁ గనుట ఁ మహిలోఁ గలదే.

గీ. అలి లేనివాని ఁ కాత్మజు లెటు సంభ

వించు రబ్బగర్భ! ఁ విశ్వసింప

రాని దయ్యె నాదుఁ మానసమున నీదు

పచన మనిన నల్పి ఁ వాని కనియె.

చ. మునిశులనాయకా! వినుమః మోఘముగానిమదీయభాషణం
బన్మతముగాదు కావుననిజాత్మదలంపుమునాచికేతుండఁ
తనయుఁడు సంభవించును బడంపడి చేతులు ధర్మపత్ని నీ
కసయెఱిగించితాఁజనిమెఁసంబుజగర్భుఁడుభూవరోత్తమా.

క. వనజభవుఁ డేగుపిమ్మట
మునివరుఁడు తదీయవాక్యమును మిథ్యముగా
నొనరింపఁ దలఁచి వసియిం
చెను వనమున ఘనతపంబుఁ జేయుచు భక్తి.

మ. జననాథాగ్రీణి సంయమింద్రుఁడు తపఃసంతప్యమా
నాంగుడై
వనమందుండఁగనొక్కకాతిమునదుఁసన్నుపైంబుసిద్ధించినం
దున పీఠస్థలనంబు గాఁగఁ గని చేతోవీధిఁ జింతించి జీ
వనజాతంబున నిందియంబునిచి తత్పద్మంబు గావించినూ
త్రనిబద్ధంబుగ; జాహ్నువీసలిలమధ్యంబందు వైచే
ధృతి.

వ. ఇవ్విధంబుగఁ గావించి నిజాశ్రమంబునకుం జని యద్దాల
కుండు మహాతపంబు సేయుచుండె నని వైశంపాయనుం
డెఱిగించిన జనమేజయుం డటమీఁదికథావిధం బెట్టిదని
యడుగుటయు.

మ. తరుణీనూతనకామ కామమదమాత్సర్యాదిషడ్వర్గవై
రిరమాభాసురధామ ధామజితహేలివప్రస్ఫురత్కాశ కా

శరమాసోదరహరహీరసుమనఃశ్చైవాలినీశారదా
శరదభ్రావలికుండచందన విభాఃస్వప్నచక్రీస్తుతా.

నిర్యోప్యమణిగణనికరము.

కరుణరసజలధిఃసమనశుచికలితా
సరసిజ దళజితశయనయనరుచీ
ధరణిధరనుతశతగుణయశస్కా
అరిగహనదహనయతిజనభక్తా.

గద్య. ఇది శ్రీరఘురామ పదారవింద మరందరసపాన మధు
పాయమానమాసన శారదానుగ్రహకటాక్షప్రసాదలబ్ధ
సరసకవితా ధురంధర మల్లికార్జునపాత్ర వేంకటనా
యక తనూభవ మల్లికార్జున యశోధారేయ
మిక్కిలి మల్లికార్జున నామధేయ ప్రణీతం
బైన నాచికేతూపాఖ్యానం జనుమహా
కావ్యంబునందు ప్రథమకాశ్వా
సము సంపూర్ణము.

శ్రీరస్తు.

శుభమస్తు.

నాచికేతుః పాఖ్యానము.

ద్వి తీ యా శ్వా స ము.

శ్రీవాడరేవుకులపా

రావారాత్రేయ విబుధః రాత్రితేయా

భావజనిభ కాయా పృ

ధ్వీవరనుతగుణనికాయ * వేంకటరాయా.

గీ. అవధరింపుము జనమేజయషీతీశ్వ

రాధినాథున కిట్లను * వ్యాసశిష్యుఁ

డధికజవదానసందానితాశ్వధాని

రాజలుధరిత్రి సాకేతరాజధాని.

ఉ. ఆనగరంబునందు గలహర్యముల విహరించుచుండుకల

జానన లభిమాన్గసరిదంబులఁ దోచు నిజాననంబు లెం

తే నల్లినై కభావమునఁదేజరిలం గని తత్పరీక్షకై

పూని చరించుబింబములు * మోము లటంచు గ్రహింతు

రెంతయున్.

ఉ. ఆపురిలో గభీరవరి ♦ ఘాంబు విహృత్సుదతు ల్లదంతర
వ్యాపిరసాతలంబున క♦వారణలీలలఁ జొచ్చినాగక
న్యాయతి వత్తరత్నములు ♦ నచ్చటవెల్వడి సాల మెక్కుచో
గోవతిదత్త కల్పనుమంగుచ్చములుం గొని తొల్తురెప్పుడు.

మ. ఘోషవాతాహతి కోర్వలేక తరళాకాశస్థితి స్మాని హ
ంబహంపంబులుదాల్చిబృంహితముగ♦జ్ఞాస్ఫూర్తి గాదానవా
ర్థుని ధారాంబువు గాఁగదంతరుచివి♦ద్యుత్తాంతిగాఁదత్పురిన్
వనరాశిస్థితిఁ బూనుఁగార్కొగులనా♦వర్ణ్యంబులయ్యెంగరుల్.

ఉ. పాటనమొప్పదెమ్మెరకుఁ♦బొల్పడఁజాలదొకింతయున్ నిరా
ఘటజవంబు నెమ్మదికిఁ♦గల్గదహ వినిబద్ధవృత్తి యి
కేటిరయంబు వాని కని ♦ యెన్నుచుఁ దత్పురరాజవీధులన్
ఘోటకము ల్పురించు ఖర♦కోటివిఘట్టితభూతలంబులై.

ఉ. అంబుజసంభవుండు చతు♦రాననుఁడై మును దానునాల్గువే
దంబులుచుంబఠించెనుబ♦దం; బొకమోముకమేమునాల్గువే
దంబులఁగల్గునంహితఁ♦దక్రమముల్ జటయున్ వచింతుమం
చంబుజగర్భ మెచ్చరు ధ♦రామరసంఘములప్పురంబునన్.

క. రాజులు భుజబలజితపర

రాజులు పరభీకరాజ♦రాజులు రవిజి

త్రేజులు పావనతమగుణ

రాజులు వెలయుదురు సగర♦రాజమునంచున్.

గీ. రాజశేఖరసంతతిఁ ♦ దేజరిల్లి

స్వాధిపత్యంబు గాంచి యాశాపనత్య

మునఁ బ్రబలె నంచు నెంతుకుఁ ఘనుఁ డుదేకు

నాశ యొక్కింత లేక వై శ్వజను లచట.

చ. అలనగరంబునందు గలయంఘ్రిజు టుంచినరాజనంపుకు

ప్పలుగగనంబుముట్టఁగని భానుహయంబులుతృప్తిదీఱఁగా

నలడుచు మెక్కినిక్కియవఁరాద్రికి వే చనుచుండుఁగానిచో

నలవడునే దినంబులకుఁనానమయంబునఁగాశ్వమిమ్మహిళ.

గీ. సమరముఖమున హరియైన శంభుడై న

నింద్రుడైనను మమ్ము జయింపఁగలరె

యనుచు వీరోక్తు లాడుచు ననుదినంబు

వీరభటు లుందు రప్పురవిధులందు.

సీ. నెలనై నఁ బండుచెన్నెలనై న నిరసించు

ముద్దునెమ్మొగమును మొలకనవ్వు

దరముల మేరుమం దరముల హసియించుఁ

గోమలకంఠంబు కుచయుగంబు

సారంగముల మదఁసారంగముల గెల్పు

నటువువేనలిసారు నడలతీరు

మీలను జీమలఁచాలు నవ్వఁగఁజాలు

చాలుఁగన్నులబారువన్నెయారు

గలిగి వెలయించు మధురవాఙ్మయముల హావ
భావశృంగారగరిమలఁబ్రబలి యతుల
నైన విటులనుగాఁ జేయఁనర్హు లగుచు
వారసతు లుండు రవ్వరఘవమునందు.

సీ. కలికిరో నీయారుఁగంటి నదేకాదు

పాడెను జనుమలఁజనజనయన
పథికేంద్ర ఋతు వేగి ఁ పరికింప నెల దప్పె
నటుగాన వాడెఁ బయస్సులేక
పికవాణి యెదవండుటకుఁ గాల మెయ్యది
మాకెఱిగింపుము ఁ పాకటముగ
యీనినపిమ్మట నెదవండుటకుఁ గాల
మని యెఱుంగవె రసికాగ్రగణ్య
యనుచుఁ బౌంధజనులతోడ ఁ ననుదినంబు
హేతుగర్భోక్తు లాడుచు ఁ నెదలు గరఁగఁ
మధురగానంబుచే యువఁమనము గొనుచు
శాలిపాలిక లుండు రాఘోలియందు.

సీ. మామాట లాలించి ఁ రా మాసరసకు ము

దం బొసంగుము విడంబంబు లేక
నాకువలయము నీవేకదృష్టి నొసంగు
మన నిత్తురే సత్య ఁ మరసి చూడ

బాలరాజీవంబు ♦ భవదధీనం బగు
 నమ్మ మన్మతవచనమ్ము గాను
 సుసాగ్రగణ్య మాకరసారసము గొని
 పొమ్ము నీయాన గరమ్మటంచు
 సరసవాక్యోపవాక్యరచన మనోజ్ఞ
 శబ్దములఁ బౌరజనులతో ♦ సంభ్రమమునఁ
 జల్పుచు నరేంద్ర మన్మథసాయకముల
 విక్రయింతురు పుష్పలావికలు వీట.

గీ. ఆపురంబున కథిసతిమ్మై తనరై
 రఘుపతి యనంగ ధరణీవరాధివాఘుఁ
 డతఁడు భూలోకదేవేంద్రుఁడనఁగ నెగఁజె
 వ్గ నీయమహానైభవంబువలన.

సీ. అవనిదేవతలు విద్యావిచక్షణులైరి
 సతులు పాతివ్రత్యసహితలైరి
 పరిపక్వసన్మయై ♦ పరగెను ధారుణీ
 నేల మూఁడువానలు ♦ నేలఁ గురిసె
 బారచోరాదులసంచారము లణంగె
 నఖిలధర్మంబులు ♦ నధివసించె
 మనుజులు సర్వసంపత్సౌఖ్యయుతులైరి
 దురితసంఘంబులు ♦ దొలఁగి చనియె

నకలయజ్ఞాదిసత్క్రితుఃసంఘ మవని
వెలసె వజ్రాశ్రమాచారవిధులు దనరె
సజ్జపాణి విసించె ధరాధినాథ
రఘుసత్ప్రిభు పాలించు రాజ్యమందు.

క. ఆమానవాధిపతికి ను
ధీమత్సుక్మతజ్ఞనామధేయలు సుతులు
ద్రాములు శాత్రవగర్వవి
రాములు వెలయుదురు రామలక్ష్మణులవలెన్.

గీ. ఆమహామహపుత్రియై యవనిఁ బరగె
సజలజలధరనిభవేణి జలజపాణి
కుండసుందరరదన రాకేందునదన
చంద్రిమతి యనుపేరిటి జలజగంధి.

ఉ. సారతరప్రభాతిశయఁచంచలవృత్తుల మంచు మాటికిం
దారలు దీప్ర నూతపము ధద్దయు భక్తి నొనర్చి సుఖిరా
భారమణీయమై వెలయుభామపుత్రవజ్రనమందిశ్మం
గార మెలర్ప రాజిలెనుగా తప మున్న ససాధ్యమున్నదే.

చ. రమణివిరాజద్భావపదఁరమ్యతకై సరిరాక యోడి కూ
ర్మము మదిఁ జింతఁ బెక్కినఁ దిరంబుగ నూత మునింగి

సిగ్గునన్

భ్రమత వహించియుండె నటనాటికినేటికిఁజూడఁధాత్రిను
త్తములు సహింతురేపరక్రంతంబగుభూరిపరాభవోన్నతిన్.

గీ. కలికిరమణీయజానుయుఁగ్గమ్ముసోయ
గము గనుంగొని శాలిగఁగర్భములు చాడి
యోడెఁ గాకున్న వానికి ఁ నుర్వ జనముఁ
గనఁగఁ దలవంపు రా నేమిఁకారణంబు.

క. అంభోజనేత్రితొడలకు
రంభాస్తంభంబు లీడు ఁ రాఁ జాలక సం
రంభంబు దనరఁ బొరలు వి
జృంభింపఁగ నుండెఁ జేవఁచెడి కానలలోన్.

క. ఆనారీమణిపిఱుదులు
కౌసుం బొక్కిలియు నారు ఁ గణుతింపంగా
మానుగ ననంతలీలం
బూనెను సాంగత్యగుణము ఁ పో దెవ్వరికిన్.

క. కరములు రమణీయరమా
కరములు కులిశాబ్జమీనఁకఘటజరేఖా
కరములు పల్లనశోభా
కరములు విలసిల్లె నొర! ఁ కాంతామణికిన్.

✓ సీ. భాసురస్వర్ణకుంఁభంబు లీ డనవచ్చుఁ
బటిక పెట్టక కాంతి ఁ ప్రబలెనేని
కమనీయపుష్పగుఁచ్ఛముల నీ డనవచ్చు
నుర్వలో నవి వాడఁకుండెనేని

పరునై నగజనిమ్మపండు లీ డనవచ్చు
 నిత్యమై సత్కృతిఁగిలిచెనేని
 రమణీయఘనభూధరింబు లీ డనవచ్చు
 మృదుతరగుణ మందుఁమెలఁగెనేని

భవ్యవరరాజకృతకరఁస్సగ్గు గాఁగ
 సైఁచి యుండిన భాతినిఁ జక్కవాక
 పక్షిరాజంబు లీ డనిఁ పలుకసచ్చుఁ
 గన్నియలమిన్న బల్పన్నెఁచన్నఁగవకు.

క. దరము నలినాక్షి గడుచుం
 దర మగుకంధరముచారుతకు నోడి మహా
 దర మమర సకూపారో
 దరమునఁ బడి డాఁగి యుండెఁ జవళద్యుతియై.

గీ. పద్మసంభవుండు ఁ భాసురదూపంబుఁ
 జేసి తనకు రుచి సృజింపఁ డయ్యె
 ననుచు బింబ మటవి ఁ సతితపం బొనరించి
 సకీయమోవి యగుచు ఁ సంభవించె.

గీ. తిలచుమంబు చూచి ఁ దిడ్డెను గాఁబోలు
 నలినభవుండు చెలియఁచానతీరు
 కాక యున్న దానిఁకడుసోయగము దీని
 కెల్లు సంభవించుఁ నిన్ధరిత్రి.

గీ. భువి నవశ్రీలతోఁ ♦ గడుఁబొందుసేయు
 వీనుఁగవ గల్గి విలసిల్లు ♦ మీసనేత్ర
 యగుట నూనవనాయక ♦ యప్పడంతి
 చెల్లుఁ గాంతలలో నవశ్రీ యనంగ.

గీ. కలికిరమణీయముఖమును ♦ గెలువఁ బూని
 కమలము సహస్రదళములు ♦ గలిగి వదన
 చారుతకు నోడెఁ గాకున్న ♦ సరసిజముర
 కవని యేల లభించు ఘనాప్పృతిష్ఠ.

గీ. రఘునిరమ్యవదన ♦ రాజీవమునఁ గల
 సరసవచన మధుర ♦ సంబుఁ గ్రోల
 వ్రాలినట్టిపట్ట ♦ దాలియో యనఁగను
 గోపు మీఱు దానిఁ చూపు లమరు.

సీ. మధుపానవర్తన ♦ మాని చరించిన
 షట్పదప్రకరంబు ♦ సాటివచ్చు
 విషరాశినంగతి ♦ విడిచి వర్తిలె నేని
 శై వాలతతి పొందు ♦ సలుపవచ్చు
 జలము వోయినతటి ♦ వెలిబాఱకున్నను
 జలధరవర్గంబు ♦ సమమువచ్చు
 దోషగుణంబులఁ ♦ దొలఁగి వర్తిలెనేని
 యింద్రసీలాశ్శంబు ♦ లీడువచ్చు

ధరణినాయక పాశువులై ♦ నిరుపమాన
 నీలవర్ణవిభాసమ ♦ స్వీతము లయి
 మెఱుంగులై సాంద్రితరములై ♦ మిసిమి జెలయు
 చంద్రవదనాశిరోరుహ ♦ జాలమునకు.

గీ. అంబుదంబు గెల్చు గంబు ♦ కంధరవేణి
 చిలుకఁ జలకఁజేయుఁ ♦ గలికిపలుకు
 లంబుజంబు మీఱు ♦ బింబాధరమొగంబు
 మీల నేలు బాల ♦ వాలుఁగనులు.

చ. కలువలతేడు రేల్వగలు ♦ కాంతులచే విలసిల్లుచుండినకా
 నలినము లబ్బురాకలకు ♦ నై జవికాసము లందియుండినకా
 అళినికరం బహ్నిశము ♦ నార్పులువెట్టక సంవరించినన్
 జెలియముఖాలకాక్షులకుఁ ♦ జెల్వగుసామ్యము వచ్చు
 భూవరా.

గీ. చంద్రమతిముఖవేణికా ♦ జఘనములకు
 నబ్జఘనచక్రగరిమసా ♦ మ్యంబు నొండె
 యువతిలోచనవత్సోజ ♦ యుగ్మములకు
 నబ్జఘనచక్రగరిమసా ♦ మ్యంబు నొండె.

గీ. ఉత్తమాంగియైన ♦ యువిదకుఁ దగ దని
 మధ్యమాంగస్పృష్టి ♦ మానెనేమొ
 కమలజన్ముఁ డట్లు ♦ గాకున్న నఖిలాంక
 కమలయట్లు కౌను ♦ కానరాదె.

సీ. కానై నచీమలఁ బారుసారును గేరు

నారియొయారంపుఁ బూరుతీరు

బంగరుబొంగరాఁబొంగు గుంగంగఁ జేయు

నంగనరంగుమెఁజుంగుజనులు

మేలై నబలుగండుఁమీల నేలఁగఁ జాలు

బాలికనీలంపుఁ వాలుఁగనులు

పెంపుమీఱఁగఁ బవడంపుఁసొంపు హరించుఁ

జంపకనాస ఁ నిద్దంపుమోవి

యన్నమిన్ననగవు ఁ చెన్నగువెన్నెల

నెన్నఁ గన్నెమోము ఁ పున్నమనెల

కన్నఁ దిన్ననగుచు ఁ నున్నది బంగరు

వన్నె నవ్వు మేన ఁ వన్నెలాడి.

సీ. అంభోజముల నైన ఁ సంభోదముల నైనఁ

గుంభికుంభములైనఁ ఁ గొంచెపఱుచు

రంభాతరువునైనఁ ఁ గుంభినీస్థలి నైన

సంభోజరిపునైన ఁ నవహసించుఁ

దిలసుమంబుల నైనఁ ఁ గలహంసగతి నైన

వలరాజువిలు నైన ఁ బడలుపఱుచు

నెలరాల నైన వెఁన్నెల నైనఁ బసిడివ

న్నెల నైనఁ గినుకచే ఁ నలుగఁజేయు

సక్షికుంతలకుచమిథుఁనాంకయుగ్మ
కటితటాసననాసికాఁగమన భ్రూయు
గనఖహాసాంగకాంతులు ఁ గలిగినట్టి
బాల భూపాల! యీక వేయిపలుకు లేల?

గీ. కమలనై రిప్రసారమాత్రమునఁ బంక
జంబు లత్యంతముకుళీకృతంబు లగును
జంద్రమతి ముఖచంద్రప్రసారణమునఁ
గన్నుఁడమ్ములు వికసించె ఁ నన్న భళిరె.

క. తరుణి సయనోరునాసలు
హరిఃశిరంభాతిలోత్తమాత్యాకృతిభా
సురలీల నేలుచో న
న్యరమణులీ డనఁగఁ దగునె ఁ యయ్యంగశకున్.

గీ. బోటికొప్ప ఘనంబుతోఁసాటికొప్ప
భామనెన్నుదు రరచందమామ నెన్ను
నింతిగతి నిరసించును ఁ దంతిగతిని
చెలువనెమ్మాము కలువలఁచెలుపు నేలు.

క. ఏతాద్యగ్నససౌంద
ర్యాతివయస్సునఁ దనర్చునయ్యంతికి నో
భూతలనాయక ! సురవర
కాతరలోచనలు సవతుఁగారు తలంపఁ.

క. ఆసారసాక్షికనక

ప్రాసాదాగ్రింబునను నిఁరంతరము మహా
ల్లాసంబున నాత్మీయస
ఖీసంయుతయై వసించుఁ ♦ గ్రీడానిరతిఁ.

గీ. అంత నక్కంత యెంతయు ♦ సంతసమున
నాదిపుష్పసమాగమంబాత్మఁ దెలిసి
జనకుఁ ద్రైలోక్యవిఖ్యాత ♦ ఘనచరిత్ర
జనకుఁ గని యిట్టు లనియె నోజనవరేంద్ర.

క. మానవనాయక ! గంగా

స్నానము గావింప నిపుడ ♦ చనియెదవడి నా
కానతి యొసంగుఁ డన విని
యానరనాథుండు దనయ ♦ కానతియిచ్చెన్.

సీ. తమ్ముల మించుపాదమ్ములఁ గాంచన

రమణీయనూపురాఁరవము నెలఁగఁ

గటిభాగమున నున్న ♦ కాంచనోద్యాణంబు

గంటలు గళుగల్లుగల్లనంగ

మించుసోయగమును ♦ మించు నెమ్మేనిపై

సిరి మించుచెంగావిచీర దనర

బంగరుబొంగరాల్పన మించుచన్దవ

రంగై నపై తిణీరై క మెఱయ

తనదువెనువెంట నిజసఖీజనముగొలువ
వేడుకలు మీఱఁగా జలకీర్తిడ నేయ
నాత్మఁ దలపోసి మదగజాయాన మలర
వచ్చె జాహ్నువిచెంత కమ్మచ్చెకంటి.

గీ. వచ్చి కడువేడ్కు మీఱ నవ్వారిహాఠీ
సకియలందఱు కట్టువస్త్రములు విప్పి
పావడలు దాల్చి డిగ్గిరి భావజాస్త్రి
సంఘమో యన జాహ్నువీజలమునందు.

గీ. ఆతలిరుబోళ్లు చప్పంటిలోఁతు సొచ్చి
హెచ్చి జలకేళిఁ జేయ నయ్యిందుముఖుల
మోము లబ్జంబు లని వచ్చి మొరసి తచ్చి
రోజములఁ జూచి పట్నదరాజిమూఁగె.

గీ. కామినీకుచహరిద్రా కలిత యగుచు
శారదానది కై వడి జహ్నుతనయ
దేజరిలె దత్కచప్రభాభ్రాజమాన
యగుచుఁ బిమ్మటఁ గన నొప్పె యమునభంగి.

శా. బాలాకర్కశశీనదుర్భరమహావత్సోజఘాతంబులం
గాలువ్వంబువహించిమీఱఁగడుభంగంబందిభంగంబులు
దేవీలాంతర్గతవేగ మొప్పు జని తద్వృత్తస్తనాలేపయు
గ్గీలాచండనకుంకుమాగరు రసశ్రీలన్ హరించెన్ ధృతిన్.

క. ఒకకాంతామణిబాహువు

నొకకాంత మృణాల మనుచు ♦ నొగి గైకొన వే
ఱొకకాంత యొడిసిపట్టెను
బ్రకటమ్ముగఁ దత్కరంబు ♦ బద్మభ్రాంతిక్.

సీ. జలజంబులను జిమ్మి ♦ చెలి యోర్తు జడిపించె

మరుడ నే నని యొక్క ♦ సరసిజాషీ
నది దాని బెదరించె ♦ నంగజహరుడ నే
నని సితాబ్జము శిరం ♦ బున ధరించి
తొయ్యలి యోర్తు కు ♦ త్తుకబంటినుండి యే
శశి నండు భ్రమియించె ♦ సకియ నోర్తు
నదియు శైవాలావృ ♦ తాంగియై యట బేలి
యే రాహు వని దాని ♦ యే పణంచె

నువిద లందఱు నీరీతి ♦ నోర్తు నోర్తు
విపులవేషంబులను జడి ♦ పించు చుదక
మున మునుంగుచు నట దేలు ♦ చును సలీల
సలిలకేళి యొనర్చి రు ♦ త్సాహలీల.

క. ఈరీతిం జలకేళి

స్థారవమునఁ జేయ జలము ♦ నం జంప్రమతీ
నారీమణి నూత్రావృత
సారసరాజంబు గాంచె ♦ సంతసమొప్పన్.

క. కనియప్పంకేజముఁ గై

కొని జాహ్నువి వెడలె దత్సఖులతో క్షీరాం
బునిధివలన నచ్చర అను
వనితలతో వెడలువద్దపాణి విధమునక.

ఉ. కూలముఁ జేరి చంద్రమతి * కుంతలముల్లడియొత్తి వేడ్కచేఁ
జేల ధరించి పంకజము * చే గొని నిల్చినయంతమాత్ర న
వ్వేళను దన్నివిప్రుమునినీర్య మమోఘము గాన మేదిసీ
పాల! తదీయనాభితలవాసతఁ గాంచె నుదంచితంబుగక.

క. ఆకాలంబునఁ జంద్రమ

తీకామిని నలిలకేళి * దేలి నిజసఖి
రాకేందుముఖులు గొల్వంగ
శీకరమై వెలయు సౌధశిఖరము నెక్కెన్.

సీ. దినదినక్రమముచే * దివ్యవిగ్రహ నైన

వెలఁది కంతంత వేవిల్లు వొడమో
సారసాక్షికి వింతచవుల నింపులు గల్గె
మించుల మించునెమ్మెయి కృశించె
రాకాసుధాకర * రమణీయపాంశుర
కాంతిచే గనుపట్టె * గాంతమోము
కలికినేత్రములు వికసితసితాంభోజ
రాజమానంబులై * తేజరిల్లె

నడుము బయలయ్యె నడ లెల్ల జడతఁ బడియెఁ
గల్మి తనరారెఁ బొక్కిలి • గాననయ్యె
నలసత దనరెచ్చె నబ్బావఁరాధినాయ
కాత్మజకు గర్భ మంతంత • యధికమయ్యె.

గీ. పాలుపు మీఱినట్టి • పూవుగుత్తులపై ని
వ్రాలినట్టి మధుకఁరములరీతి
చంద్రమతిలసత్కుఁచదవయోపరి సీల
చూచుకంబు లపుడు • చూడ నొప్పె.

గీ. కారుక్రమ్ముచున్న • కనుఁగవఁ గలనల్పు
దత్తుఁచాగ్రములను • దగిలె ననఁగఁ
దనరుసీలకాంతిఁ • దత్తుఁచాగ్రంబులఁ
గాక చన్నఁగవను • గలదె నలుపు.

గీ. చంద్రముఖి యని కవులెల్ల • సన్నతింప
వారలయమోఘవచనప్రభావముననొ
పల్లవాధరమో మెల్ల • వెల్లనయ్యెఁ
గాక కవివాక్యములు వృథాఁకరము లగునె.

గీ. ఘనమునీంద్రునిసంగతి • మనకుఁ గలుగఁ
గార్భ్య మింక నేటి కని రోసి • ఘనతఁ జెందె
ననఁగఁ గౌను ఘనత్వంబు • నాశ్రయించె
ఘనులసన్నిధిఁ గల్గుచో • ఘనులు గారె.

గీ. ఓ తిపతీశ్వర! యచ్చంద్రః పుత్రాకి వివిధ
గతుల నీరీతిఁ దనరాఁరె * నతులితముగ
లలితజనలోచనానందః కలితదుచిర
లక్షణము లై నదౌహృదః లక్షణములు.

క. ఈరీతిఁ దనరుగర్భము
నారీతిలకంబు గాంచి * నయనాశ్రుగ మై
ఘోరతరవృథ మనమునఁ
బేరుకొనంగా నిటు విలపింపఁదొణంగెన్.

ఉ. అక్కట! యిట్టిరూపున మహాదురితంబు ఘటించెనేడునే
నెక్కడ కేఁగు దే మనుదు * నెవ్వరిఁ జేరుదు దృష్టిపీఠము
నైక్కడ నై న మానవుని * నెన్నఁడుఁ గల్గొనలేదుగాననా
కిక్కడు పెట్లు గల్గెనొకొ * యేమి యెఱుంగఁగరాదు

దైవమా.

క. అని బహురీతుల శోకాం
బునిధినిఘ్నాత్మ యగుచుఁ * బొరలెడువనజా
ననఁ గని డగ్గఱఁ జని యి
ట్లని పల్కిరి కన్యకలు మహాదర మొప్పన్.

క. ఓమగునా చింతిలఁ బని
యే మేతన్మూల మిప్పుడెఱిగింపుము మా
తో మర్మము విడిచి యనం
గా మానిని వల్కె శోకః కలితాత్మికయై.

గీ. ఏమి చెప్పదు మీచెంత ♦ నింతులార
పురుషుఁ డేహపువాఁడొ నే ♦ నెఱుంగకున్న
గర్భ మయ్యె మహాద్భుతకారణంబు
గాన నింతకుఁ జింతింతు ♦ మానసమున.

గీ. ఏమి సేయుదు మదిని నూహించి తెఱ్ఱుఁ
డిందుముఖులార! మీర లానంద మలర
ననినఁ దద్వాక్య మాతించి ♦ యానతాస్య
లగుచుఁ గన్యలు మరల నిట్లనిరి తలఁచి.

క. ఓమానిని! దీనికి మా
కేమియుపాయంబు దోచఁదెడ నూహింపన్
వేమఱు నేతన్మూలము
నీమదికే తెలియవలయు ♦ నీరేజముఖి!

క. నరుఁడో కిన్నరుఁడో ఘే
చరుఁడో సాధ్యుండు రాత్రిచరుఁడో యేత
ద్దురుగర్భకారణము మా
కెఱుగంగ రాదు పూర్ణి ♦ మేందునిభాష్యా.

క. కావునఁ దద్వృత్తాంతము
నీవే యెఱింగింపు మాకు ♦ నిక్కంబుగ శం
కావిరహితమతి నై రా
జీవాయతనేత్రి రాజసింహసుపుత్రి.

చ. అస విని పల్కెఁ జంద్రమతిఁ యయ్యెడఁ దొయ్యలులార !

తొల్లి నే

జనకునిశాసనంబు గొని * జాహ్నువికిం జలకేళి సేయఁగాఁ

జనుసమయంబునం బురుష * సంగమ మేమియాలేకయున్నశ.

య్యెనపుడుగర్భమింతకుమ * తేమియెఱుంగనునమ్ముడిమదికా

డ. ఇంతయు నిక్కమై యమరు * నిక్కధ నే నెఱిగించినట్లుభూ

కాంతునిచెంత కేఁగి కడు * గారవ మొప్పగ విన్నవింపుడే

కాంతమునందునున్నయెడఁ * గన్నియలారయటంచుఁడెల్పియ

క్కాంత ధరాస్థలిం బడియె * గాధవిషాదనినాదకంఠయై.

గీ. మహిని బడినచంద్ర * మతి లేవనెత్తి క

న్యకలు రాజనన్ని * ధికి రయమున

నరుగుదెంచి మొక్కి * శిరమునఁ గరపుట

మమరఁ జేర్చి పల్కి * రధివుఁగూర్చి.

గీ. రాజరాజ! భాను * తేజ! మహారాజ!

యభయ మిమ్ము మనవి * యాదరమునఁ

జిత్తగింపుమా భ * వత్తనూజకు గర్భ

మయ్యె వినఁగ నది మ * హాద్భుతంబు.

క. ఏపురుషువలన గర్భము

ప్రాపించెనొ మాకుఁ డెలియ * రా దింక ధరి

త్రీపాల! యనీన విని రఘు

భూపాలుం డుగ్రికోప * పూరితమతియై.

ఉ. పిమ్మట భృత్యవర్గమును బిల్చి రఘుకీతిపాలుఁ డుగ్రకో
పమ్ము దలిర్ప నిట్లనియెఁ ♦ బాపి దురాశయ వంశనాశ నీ
కొమ్మ నగాధవారివనఁ కూపమునం బడవై చి రండు శీ
ఘ్రమున నంచుఁ దెల్పభటఁ రాజిధృతావనినాయకాబ్జయె.

గీ. వసుమతీశ్వర! రాకాబ్జఁ వదనఁ జంద్ర
మతిని మృగరాజశార్దూలఁ తతినమేత
విజనవనమున నసహాయ ♦ విడిచి మరల
వచ్చె నయ్యెడ నాత్మనివాసమునకు.

గీ. భీకరారణ్యభూమి నేకాకిని యయి
చింతఁ దనరఁ జరించు నద్వందిగమనఁ
జూచి వనదేవతలె కడు ♦ జోద్యమంద
మందు రీవంత దీని కెట్లాందె ననుచు.

క. ఆకాలంబునఁ జంద్రమ
తీకామిని యున్న వనికిఁ ♦ దృఢబిందుసమా
ఖ్యాకలితుఁ డగుమునీశ్వరుఁ
డాకస్మికముగను వచ్చె ♦ నవసీనాథా.

గీ. వనమునకు వచ్చి కుశదర్శఁ ఫలసమిచ్చు
యంబు గైకొని యేగఁ దదాశ్రమమున
తప్తహాటకనిభగాత్రి ♦ ధవళనేత్రి
రాజవతపుత్రి నమ్మునిరాజు గనియె.

క. కనుగొని కడు విస్మితుడై
ముని చంద్రమతీనమీపఁమునకుఁ జని య
వ్వనితామణివృత్తాంతము
మనమున వినఁ దలఁచి పలికెఁ మానినితోడ.

క. ఎవ్వరిదానవు బాలా
యివ్వనటకు మూల మేమి యివ్వనమునకీ
వెవ్వనితోఁ జనుదెంచితి
వచ్చా! యీవార్త జెలియఁనంతయుఁ జెప్పుమా.

క. ఊర్వశివో మేనకవో గం
ధర్వనతీమణివో యక్షఁనాగాంగనవో
పర్వేందువదన నీ కీయు
ర్విం గలవెలులు సామ్యమొందుదురటనే.

సీ. విరిఁబోణి నీమేను విద్యుదాకారంబు
కలికి నీవదములు జలరుహములు
లలన నీజఘనస్థలంబు భూసామ్యంబు
వనిత నీనాభి యావర్తనమము
కాంత నీకుచములు ఘనభూధరంబులు
సకియ నీనెమ్మాము చంద్రబింబ
మతివ నీముంగురు లలిసమూహంబులు
తరుణి నీరమ్యకంఠధరము కరము

చెలియ నీరూపనంపద ♦ జలజభవుడు
 సావధానమనస్కుడై ♦ భావమున ద
 లంచి ముదమున దా సృజియించె నొక్కొక్క
 కాక యీరూపు గలదె లోకములయందు.

చ. కటకట! భీకరోరుమ్మగ ♦ కాననభూమికి భీతిలేక నీ
 వెటువలె వచ్చితమ్మ దినకృష్ణనతీవ్రకరాభితప్తవి
 స్ఫుటవిపులాశ్మసంఘమున ♦ సుందరమై తగునీవదాంబుజ
 వెటువలె నోర్చెనమ్మ! వెత ♦ నెట్లునహించితివమ్మకొమ్మరో.

గీ. ఇట్టివరరూపలావణ్య ♦ మిచ్చి నిన్ను
 గనకసౌధాగ్రమున నుంచ ♦ కనిశ మిమ్మ
 హాటవీస్థలి నుంచెనే ♦ హాటకాంగి
 యుక్కటా! యెంత నిర్దయు ♦ డబ్బభవుడు.

గీ. కాన నిక్కాన నున్నికి ♦ గారణంబు
 చెలియ భవదీయనామంబు ♦ చెప్పు మనిన
 జంద్రమతి యిట్లనియె శోక ♦ జలధిమగ్న
 మానసాంబుజ యగుచు ♦ నమ్మానిగూర్చి.

క. ఆపన్నూలదురాశయ
 పాపదురాచారవంశ ♦ పరిదూషిత మా
 తాపితృసంత్యక్తు రఘు
 భూపాలతనూజ మానిపుంగవ వినుమా.

క. నను బహుదోషనుగా నె

మ్మనమున నూహించి యదయఃమానసుఁడై మ

జ్జనకుం డీవనమునకున్

బనిచెన్ జంద్రమతి యనెఱునామము దనరున్.

క. అన విని తాపసుఁ డి ట్లని

యెను రమ్మ మదాశ్రమమున ధ కింతిరొ మాకుం

దనుజాసమాన వీ వన

వనితామణి చనియె మానివరు వెనువెంటన్.

క. మునివెనువెంటఁ దదాశ్రమ

మునకుం జని చంద్రమతి ప్రిమోదమ్మున ను

డెను బిదపఁ గొంతకాలం

బునకున్ నవమాసములు ప్రిపూర్ణము లయ్యెన్.

గీ. నెలలు నిండినపిదప నానీలవేణి

ఘనశుభగ్రహపుణ్యలగ్నంబునందు

వికచసారసనేత్రు హటకనమాన

గాతుఁ దనుకాంతిజితమితుఁ బుత్తుఁ గనియె.

క. కని యేఱుచున్నకొమరుం

గని యిట్లను నోరెపుత్త్రకా శోకింపం

బనియేమి నీనిమిత్తము

ఘనతరశోకంబు నాకుఁ గల్గెనుగదరా.

క. ఏవేళ నాదుకడుపున

నీపయితివో నాట్రనుండి + నెలవు వదలి నా

నావిధశోకము నొందుచు

జీవనశ్రేష్ఠుడయి కడుఁ గృతించితిఁ బుత్రాఁ.

మ. అనియారీతి బహుప్రకారములదుఁ ధర్వాధింగమంజెందున
వ్వనజాతానన యొక్కవత్సరమువోఁపంజాచిఖిన్నాత్మయై
ఘనమంజూష సృజించి వేగయదిలాఁ ట్లొల్పయై యొప్పఁగా
మన సింహంద రించి యుంచె నుతుఁ దన్మధ్యంబునం
దత్తటిక్.

గీ. అట్టియెడ రాచపట్టి తా + గట్టిలక్క

పెట్టెలోపలఁ దనముద్దుఁపట్టిఁ బెట్టి

గట్టుదొరపట్టిగట్టు కఁపెట్టెఁ జేర్చి

దీట్టయై పట్టి కేటు లాజ్ఞఁవెట్టె నపుడు.

గీ. ఓకుమారక! వినుము నీ + పుర్వి నెవని:

వలన జనియించితివో నాకుఁజెలియరాదు

కాన నీతండ్రి యెవ్వఁడో + కాంచి వేగ

రమ్మటంచు నెఱింగించి + రాజతనయ.

ఉ. సారససంభవేశ మురఁశాసనులార మహాత్ములార జం

భారిధనంజయాంతకనుఁరాంతకపాశ్యనిలాలకాధిపాం

పౌరమణాఖ్యులార ఖరఁభాసునమాను మదీయసూనునిం

గ్రారవ మొప్పుఁ గావుఁ డనిఁగాంగజలంబున వైచెనత్తటిక్.

గీ. కమలనయన తనయుఁగాంగజలంబుల
వైచి చనియె నిజనిఁవాసమునకు
మానవేంద్ర యపుడు * మానినీక్షిప్తక
రండ మొప్పెఁ డజ్జలంబునందు.

గీ. అంత నుద్దాలకుఁడు గడుఁసంతసమున
స్నాన మొనరింప వచ్చి తఁజ్జహ్నువీజ
లంబులను గ్రుంకఁ దత్కరంఁడంబు దాఁకె
నధిప! తాపసనాథోత్తమాంగమునకు.

క. శిరమునఁ దాఁకుకరండము
గరయుగ్మముచే గ్రహించి * కడువేడ్క ధరా
వర తర్పణాదికర్మము
నిరతిం గావించె నమ్మునిప్రవరుడు.

గీ. స్నానసంధ్యాదివిధులను * జల్పి తత్క
రండ మయ్యెడఁ గొని మునిఁరాజు నిజని
వాసమును జొచ్చి తన్మధ్యఁభాసమాను
సకలలక్షణపూర్ణు బొలకునిఁ గనియె.

గీ. మునికులేంద్రుఁ డబ్బలకుఁ * గని ప్రమోద
సాగరాంతర్నిమగ్నుడై * రాగమహిమ
నితఁడు పుత్త్రుఁడు గాఁ గలఁ * డింతనుండి
యనుచుఁ బుత్త్రత్వమొ రచించి * పెనుచుచుండె.

గీ. ఋనికులేంద్రుఁ డాత్మతనయున కనుదిన
మాదరంబు పొట ♦ నతిముదమున
నీళ్లు పాలు వోసి ♦ నిదురవోగొట్టెను
బద్ధశయ్యఁ దనరు ♦ పక్కపైని.

గీ. నియమ మలరంగ నిచట మునిప్రవరులు
తపము సేయుచు నుందురు ♦ ధన్యు లగుచుఁ
గాన నిమ్మునివాటి దొడ్కిక్కంగ నగునె
పాదముల నంచు బాలుండు ♦ ప్రాకఁజొచ్చె.

క. విద్వేములు సేసి తండ్రికి
మ్ముద్దులు చూపించుచుండె ♦ మునితనయుం డ
మ్ముద్దులకొమరునిఁ గని ముని
తద్దయు నానందపూరితాత్ముం డయ్యెన్.

నీ. తమ్మిఁ జేరినపట్టదంబులకై వడి
మురునై నముంగురులోము గప్ప
చంద్రమండలమునఁ ♦ జంద్రికారుచిభంగి
నాననమున మందహాస మమరఁ
జిగురుపొట్లంబును నగుచిన్నిమోవిలోఁ,
గుంధములోవులుబల్కుదురు దనరఁ
జిలుకపల్కులఁగేరు ♦ జిలిబిలిపల్కులు
వీనుంగవకు బలువిందు సేయ

రసము గుల్కెడునడలు మీఱంగవచ్చి
హెచ్చి యొకసారి ముద్దిడి యేగవోయి
యనుచుఁ బిలువంగ మనినుతుఁడనువమాన
లీల నరుదెంచుఁ దండిశాలికి ముదమున.

గీ. సంతసము మీఱ మునితనూజస్మృత డెఱ్ఱుడు
మునివరాశ్రమవాటి నమ్మునితనయలఁ
గూడి కీడింప నుద్దాలకుండు చూచి
నెమ్మనమ్మున విపులహర్షమ్ము నొందు.

క. ఈరీతి జనకుచెంతం
గారవమున నాడుచుండెఁ గను బొలకేరీ
డారతుండై మునిరాజకు
మారుడు నేచ్చావిహారమానుం డగుచున్.

ఉ. పిమ్మట రాజపుత్రి కడుఁ బ్రీతిఁ దనూభవదర్శనార్థమై
నెమ్మది సంతకంతకు జనింప రయమ్మున వచ్చి గాంగతీ
రమ్మున కచ్చటచ్చట విరాజిలునూనునిఁగానలేక మో
హమ్మున నేడ్వఁజొచ్చె విపులత్మజశోకపరీతచిత్తయై.

ఉ. హాసుకుమార రూపమహిమాతిశయాతిరమాకుమార హా
భాసురసూర్యధామ వరభవ్యమనోజ్ఞగుణాభిరామ హా
వాసవనీలత్యుల్యవిభవాలకజాల విశాలఘాల హా
నీదుకసోక్తి మీఱ జనినీ యనిపిల్వ వదేమి పుత్రకా.

ఉ. రా యను నింద్రసీలచికుఁరా యను మోహనరూపమా
కుమా

రా యను సేమి సేతుఁగదఁరాయను నెంతదలంచెదై వమా
రా యనునాదుగఁడెబలుఁరాయనునెచ్చటనుంటిహాకుమా
రాయనునాకుదిక్కికనఁరాయనునెయ్యదితోడురాయనున్

సీ. నరులార యక్షకిఁన్నరులార కనరె ర
మాకుమారునిఁబోలుఁమాకుమారు

హరులార శౌద్ధాలఁకరులార గనరె ర
మాకుమారునిఁ బోలుఁమాకుమారు

సతులార యష్టదిఁకృతులార కనరె ర
మాకుమారునిఁబోలుఁమాకుమారు

గిరులార పున్నాగఁతరులార కనరె ర
మాకుమారునిఁబోలుఁమాకుమారు

సనుచు బహువిధములఁ బుత్తుఁనడవియందు

వెదకుచును గానలేక నెఁమ్మదిని జాల

నలసి మోహంబుఁ జెంది ధైర్యంబు విడిచి

జాకుమారా యటంచు నఁయ్యతివ యుండె.

సీ. జనకాష్ట గొని మున్ను ఁ జలకేళి సేయంగ

నే జాహ్నువీనదిఁకేల సనితిఁ

జని యూర కుండక ఁ జలరుహాఘ్రిణం

బదేల సల్పితిఁ దెలిఁవెంత లేక

సల్పినంతనె గర్భసంభవ మేలయ్యె
 నై నఁ బుత్త్రుకుఁ డేలఁ యవతరించె
 నవతరించిన నేమి ఁ యతిగారవంబునఁ
 బెంపక నది నేల ఁ విడిచినై చి
 తహహ విడిచిన పిమ్మట ఁ నాత్మపుత్త్ర
 మోహ మేల జనించె నఁమోఘమైన
 దైవయోగము గెలువ రాజీవసంభ
 వేశులకు నై న శక్యమె ఁ యెంచిచూడ.

క. అని బహురీతుల శోకాం
 బునిధినిమగ్నాత్మ యగుచుఁబొరలుచు వనజా
 నన ప్రతివనంబుఁ జూచుచుఁ
 జని చని నిజపూర్వపుణ్యసంపన్నహిమన్.

క. కనుఁగొనె నొకయాశ్రమమున
 మునితనయులఁ గూడి కడుఁ బ్రామోదంబునఁ దా
 ననువుగ నాడెడు బాలకు
 ఘననీలాలకు మనోజ్ఞఁఘనలీలకునిన్.

క. ఆరామామణి గాంచెను
 సారసదళరమ్యనేత్రుఁ ఁ పన్నుతిపాత్రుఁ
 ధీరచరిత్రుఁ బుత్త్రున్
 గారుణ్యనదీకళత్రుఁ ఁ గాంచుగాత్రున్.

చ. కనిముదమందిచంద్రమతిఁకొంగిటఁజేర్చిప్రియంబుమీఱనో
తనుభవ యీవరాశ్రమము ఁ తాపసవిప్రసమాకులంబుపా
వన మతిరమ్య మెవ్వనిది ఁ వర్జనసేయఁగలేడు దీని న
వ్వినరుహసంభవుం డయినఁవత్స యెటుంగఁగ నాకుఁ దె
ల్పుమా.

చ. అన విని నాచికేతుఁ డపుఁడానతుఁడై కడు దోసిలోగ్గియి
ట్లనుఁ జననీ మదీయజనఁకాశ్రమ మిచ్చట నుండుమన్గరుం
డనిశము నన్నిహోత్రపరుఁడై యిదెయిధృవమిత్తుశాదికం
బునుగొనిరాఁగఁగానలకుఁబోయెనురాగలఁడీక్షణంబునక.

క. అని తనయుఁడు చెప్పిన విని
వనజాయతనేత్ర మౌనిఁవరవాసము మా
ర్జన పుష్పరచనచే శో
భనముగ రచియించి చనియె ఁ వసుధాధీశ.

గీ. మునివరాశ్రమంబు ననువుగ ఁ రచియించి
రాజపుత్రి యేగ ఁ రయము మీఱ
వచ్చె వర్జకుశసమిచ్చయంబును గొని
నిజగృహంబునకు మునిప్రవరుఁడు.

గీ. అంత ముని వచ్చి విపులశోభావిరాజ
మాన మై భాసిలునిజాశ్రమంబు గాంచి
డెందమున నరుదంది యంఁదంద నాడు
నాచికేతుకుమారునిఁ జూచి పలికె.

- క. ఈరీతి నాశ్రమము శృం
 గారాక్రాంతంబు గాదుఁగద మహనీయ
 శ్రీరంగవల్లికలను గు
 మారా మున్నన సతండు * మానికి ననియెన్.
- గీ. ఓమునిశ్రేష్ఠ వినుము మహాత్మవమున
 నేడు భవదాశ్రమంబున * నిరుపమాన
 రంగవల్లీముఖాశ్రేష్ఠఁడన లొనర
 ననువుగ నలంకరించి మాజనని చనియె.
- క. అని యెఱిగించినతనతన
 యునివాక్యం బాలకించి * యుద్దాలకన
 న్మునివరుడు మహానందాం
 బునిధినిమగ్నాత్ముఁ డగుచు * బుత్తునితోడన్.
- క. నీతల్లి యెచటనుండెనురా
 తనయ యెఱుంగఁ దెల్పుఁరా నాకడ కీ
 వాతతగతిఁ జని తోడ్కొని
 యాతలిరుంబోడి వేగఁమరిగి కుమారా.
- గీ. నీలనేణి విడిచి * నిమిషమైనను దాళఁ
 జాల భూరిసుగుణశీల యనిన
 నాచికేతుఁ డపుడు * నయ మలరంగఁ దల్లి
 పాలి కరిగి యిట్లు * వలుకఁజొచ్చె.

క. జననీ వడి రహ్మా మ

జనకునిపాలికి నతండు ♦ తుణమైన నినుం

గనుఁగొనక నిలువఁజాలక

పనిచెళ్ నన్ననఁగ నాన్పఁపాత్మజ యనియెన్.

గీ. తల్లిదండ్రు లన్నదమ్ములు బంధులు

గన్య నొసఁగు టవనిఁ ♦ గలదుగాక

కొమరుఁ డంబ నియ్యఁగూడునే యొరునికై

కలదె యియ్యయుక్తఁకార్య మిలను.

చ. అనఘ మహామునీశ్వరవఁరాశ్రమవాటికలందు రోమహ

ర్షణమఘయుక్తమద్భుతముఁశాస్త్రవిరోధమధర్మసంయుతం

బు నపయశంబువిద్వదభిఁపూతమభూతమునీదు వాక్యమున్

విశదగ దంచుఁ దెల్పి సుతు ♦ వీడ్కొలిపెన్ మునివర్యు

చెంతకున్.

ఉ. అయ్యెడనాచికేతుఁడుమఁహాగ్రహమొప్పఁగఁదండ్రపాలికిన్

జయ్యన నేఁగి యిట్లనియె ♦ సంయమి మీకిటులాడఁజెల్లునే

నెయ్యము లేక పావనముఁనిప్రవరాశ్రమవాటియందు నేఁ

డయ్యెయొయిట్టిదుర్వచనఁమాడఁగనోరెటులాడఁదెల్పుమా

గీ. పాపమూల మాయుక్తనుఁపావనంబు

ధర్మశాస్త్రవిరుద్ధమై ♦ తనరునీదు

పలుకు నాతల్లినిన్నిధిఁ ♦ బలికివచ్చి

తహహ థారుణి నెంతదుఃస్థయుండ నేను.

గీ. తల్లిదండ్రు లన్నదమ్ములు బంధులు
గన్య నొసంగు టవనిఁ ♦ గలదుఁగాక
కొమరుఁ డంబ నియ్యఁగూడ దన్యన .కని
తెలిపె జనని వశాని ♦ కులవరేణ్య.

చ. అన విని వశానివర్జ్యుఁ డఖిలాగమకోవిదుఁ డాతనూజుఁబ
ల్కినుక నెఱింగియిట్లునియెఁ ♦ కేవలనింద్యమశాస్త్రసమ్మతం
బయనము దుర్గుణోద్భవమునై తనరారుమదీయవాక్యము
న్వినఁదగ దన్నమాటయది ♦ నిక్కమెనెమ్మది నెంచుపుత్రికా.

శా. ఏవంశంబున సంభవించెనొ గురుం ♦ డెవ్వఁడో నిర్భీతిమై
యీవన్యాటన మాచరింపఁ గతమే ♦ మేపేర నొప్పారె నో
నీ వేరీతిని సంభవించితివొ యా ♦ నీరేజపత్నాక్షికిన్
వేవేగం జనిసర్వముఁ డెలియుమీ ♦ వృత్తాంతముఁబుత్రికా.

శ. అని తెల్పిన మునివాక్యము
విని బాలుఁడు తల్లికడకు ♦ వేడుకమీఱఁ
జనుడెంచి కృతాంజలియై
వినయంబున నిటుల విన్న ♦ వింపదోడంగెఁ.

శ. ఏవంశమున జనించితి
ఏవనమున కేమి రాక ♦ యెయ్యది నామం
బేవిధమున నేఁ గలిగితి
నీవార ను డెలియఁజెప్ప ♦ మీయెడఁదల్లి.

చ. అన విని రాజపుత్రిక నిజాత్మజుగన్దాని యిట్లువల్కెనో
తనయ మదీయవార్త విదితంబుగఁ దెల్పెదనాలకింపుమీ
జని యెఱిగింపఁజొచ్చె చతుఃపరస్థిపరితమహామహీతలా
వననిరతాత్మండై రఘుస్థాపాలుఁ డొకండు కలండు భూ
స్థలిన్.

గీ. ధర్మనిరతుండు నిర్వృతత్వప్రతుండు
రాజువద్యుఁ డుర్యశోకరాభిరాముఁ
డనుపమానవిఘానవిఘ్నాతయశుండు
పావనగుణుండు రఘుపతిభూపరుండు.

శ. ఆరఘుపతిభూపతికే గు
మారి నయ జనించి నంద్రీమతి యనుపేరం
ధారుణిఁ బెరుఁగుచునుండి గు
మారా సౌధాగ్రీవీధి మగువలు గొలువక.

క. ఏ నొక్కనాఁడు గంగా
న్నానము గావింపఁదలంచి మనకాజ్ఞను క
న్యానికరముతోఁ జని గం
గానదిలో సూత్రబద్ధకమలము గంటిన్.

క. కనుఁగొని ముద మలరంగ న
వ్వనజముఁ గొని త్రాడు విప్పి మహానరజూడక
దనయా విను తత్కాలం
బునఁ గల్గెను గర్భచిహ్నములు రుచిరములై.

- గీ. అంత రఘుపతి యివాన్వర్తః * నాలకించి
కుపితుఁడై నిజపరిచారః * కులను బిలిచి
విజనవనమున నిక్కాంతః * విడిచి వేగ
రండటంచు నెఱింగించె * రాకుమార.
- గీ. రాజవాక్యము విని భటః * రాజి నన్ను
విజనవనభూతలంబున * విడిచి చనియె
నంత ససహాయునై గహః * నాంతరమున
నెన్నఁగా రాని కడువంత * నున్నవేళ.
- గీ. ఓతనయ యచ్చటికి బై వ * యోగమునను
వచ్చి తృణబిందుఁ డనుమునిఁ * వద్యుఁ డొక్కఁ
డమ్మహాగహనంబున * సధికశోక
భిన్ను నై చరియించెడు * నన్నుఁ గాంచి.
- గీ. చూచి మానసమునఁ గడుఁ * జోద్యమంది
యమ్ముని మదీయవృత్తాంత * మాలకించి
విపులకరుణార్ద్రహృదయారః * విందుఁడై ని
జాశ్రమమునకుఁ గొనిపోయె * నపుడు నన్ను.
- గీ. అమ్మనీశ్వరువెంటఁ ద * దాశ్రమమున
కరిగి కడు సౌఖ్యమున నున్న * యవనరమునఁ
గొంతకాలమునకు నాదు * క్షోర్కి దీట
ధీరుఁడవు నీవు జనియిచ్చితివి * కుమార.

గీ. పుట్టినట్టినిన్నుఁ ♦ బొడగవి యొకలక్క
 పెట్టిలోనఁ బెట్టి ♦ పట్టి వేగ
 కాంచి రమ్మ నిన్నుఁ ♦ గన్నతండ్రి నటంచు
 గంగయందు విడిచిఁతిం గుమార.

క. నీను గంగయందుఁ బడనై
 చినకొన్నిదినంబులకు విఁశేషతరత్వ
 జ్ఞనితాదరమ్మునను ని
 స్సనఁ దిరుగుచునుంటిఁ బ్రతివఁనంబునఁబుత్తా.

గీ. ఓతనూజ నిను వఁనోర్వని వెదకుచుఁ
 గంటి నిమ్మునీంద్రఁఁఘనతరాశ్ర
 మమున ననుచుఁ దెల్పు ♦ మాతృవాక్యము విని
 వాచికేతుఁ డేగె ♦ నరవరేణ్య.

క. జనకునిపాలికిఁ జని యి
 ట్లని పల్కెను నాచికేతుఁ ♦ డనఘా వినుమ
 జ్ఞనని రఘుపతితనూభవ
 యనఁదగుఁ జంద్రమతి వానిఁఁయాహ్వాయ మెన్నన్.

క. గంగాన్నానమ్ముక్త య
 య్యంగన చనువెంచి పంకఁజాఘాణము సే
 యంగ నపుడు గర్భోద్భవ
 ముం గొంచే నటంచుఁ దెల్పె ♦ మునికులసాఘా.

క. అనఁ దనయునివాక్యము విని

మరముర విస్మయము నొంది * మానీంద్రుఁడు హః

నినజభవుఁ డెంతచతురుఁ

డని తలఁచి కుమారుఁ జూచి * యపు డిట్లనియెన్.

ఉ. ఓరి కుమార నీ విచట * నుండుము నిండుముదంబెల్లర్పఁగా

ధీరుఁ ద్రిలోకవిశ్రుతు సుధీవరసన్నతసచ్చరితుఁ ధా

తీరమణాధిపుఁ రఘుపతివృధుఁ గన్గొని వేగ వత్తు నేఁ

డారయ నంచుఁ దెల్పి చనె * నయ్యెడ మౌనివరుఁ

డయోధ్యకున్.

క. అరుదెంచినమునిఁ గనుఁగొని

నరవరుఁ డెదురేఁగి తెచ్చి * నక్రముండై భా

సురకనకాసనవర మిడి

వరభక్తిఁ బూజసేసెఁ * బౌద్యార్ఘ్యములన్.

గీ. రాజసత్తముఁ డీరీతిఁ * బూజసేసి

సకలబుధపుంగవమాత్యఁనికరయుక్తుఁ

డై కరంబుల నిటలతటాంతమున న

మర్చి యిట్లని పల్కె నఁమౌనిఁగూర్చి.

గీ. సంయమి! నాదుజన్మంబు * సఫల మయ్యె

ఫలిత మయ్యెను మత్క్రియాపరికరంబు

నేఁడు భవదీయపదనలిసీరజంబు

వలనఁ బావన మయ్యె మన్నిలయ మహాహ.

క. ఏ దేశంబున మీరలు

సాదరముగ నుంటిరో మహాత్మా దేశం

బాదేశము గావున భవ

దాదేశం బిప్పు డొనర్తు ♦ నానతియివావే.

క. నానామణిగణకాంచన

గోనిచయమహాకరేంద్ర ధూతకకోటిం

గానుక నిచ్చెదఁ గైకొని

మానంద్రా నన్ను బ్రోవు మా యన మునియు॥.

క. రాజోపమతేజ మహా

రాజ విరాజత్కిరీట రత్నవిభాసీ

రాజతనిజపదయుగళాం

భోజ బుధకల్పభూజ ♦ భోగవిహృజా.

క. నీ వొనరెంచునపర్యకు

భూవరవర! చాలఁబ్రీతి ♦ బాండెగదా మా

ద్భావము నే నొకటడిగెద

నీవే తద్వాంఛితము మహిమతిమాళి.

గీ. మానవేంద్ర! వినుము ♦ మద్వంశరక్షార్థ

మై భవత్సపుత్రియైన కనక

గాత్రి వీకచక్రమలనేత్రి నాకు నొసంగు

హృత్ ప్రయమున మాళి మాళి లేక.

చ. అనవినియిల్లునల్కెమను శబ్దాభిఘటమునినాఘః గూర్చియే
నన్మతము పల్కఁగాఁచలఁచ * నాత్మతనూజలులేరునాపము
స్తనయ యొకర్తు గల్గె దురితాశయ దుష్టచరిత్ర దానికా
ననమున కేగఁ బంచిత నశంగ మునీంద్రుఁడునల్కె

తెండియన్.

క. మానవనాయక విను మ-

మౌనవతీమణి మదాశ్శ్రమమ్మున నుండెన్

సూనునిఁ గూడి ముదంబున

దాని వరింపంగఁ గోరెఁదను మదిలోన్.

గీ. మామమాట లేక * మగువ నిమ్మన విని

రాజశేఖరుఁడు గఁరంబు విన్న

యంబు నొంది యిట్లు *లనియె నేతద్వార్త

నెఱుంగ జెప్పవే మునీంద్రుఁడంద్రుఁడని.

క. అన విని మునివరుఁ డిట్లని

యెను భూవరుఁ జూచి మేది * నీశ్వర చతురా

ననశాపమహిమ నింతయుఁ

దీనరెను దాఁటంగ పశమె * పై నకృతంబున్.

గీ. సావధానుఁడ వగుచుఁ ద * దైవతంత్ర

మంత యెఱిగింతు వినుము మ * దాశ్రమమున

కజఁగు వచ్చి మదీయవం * శాభివృద్ధి

కై యెఱిగించె గొను ముక * కన్య ననుచు.

నీ. అని యివ్వధంబున ♦ నజాఁ డెఱింగింపఁ ద

దావ్యక్యంబు నెమ్మది ♦ దలఁచకున్న

ననుఁ గని పంకజా ♦ సనుఁడు మునిశ్రేష్ఠ

ధృతిని మదాన్త మీఁటితివి గాన

శీలవర్తండు గుణశ్రేష్ఠుండు సర్వల

క్షణపరిపూర్ణుండు ♦ సకలశాస్త్ర

వేదవేదాంగాది వివిధార్థకోవిదుం

డనుపమానుండగు తనయుఁడొకఁడు

మున్ను గల్గును బిమ్మట ♦ సన్నతాంగి

రమ్యగుణవతి యతిపతి ప్రత సరేంద్ర

పుత్రి రాజీవదళనిభా నేత్రి ధర్మ

పత్ని యౌ నని నాకు శాపం బొసంగె.

క. అని శేషించిన వనజా

సనుఁ గని యే నిట్టు లంటి ♦ జలజోద్భవ మే

దినిపై నాలి నెఱుంగక

తనయుం డుదయించు ననుట ♦ తథ్యం బగునే.

చ. అన విని సన్నుఁ జూచి వనజాసనుఁ డిట్లుఁదాపసోత్తమా

మును నమ్మతోపమంబును బ్రమోదకరంబుఁ దనూభవా

స్వముం

గనియెద వీవు పిమ్మటను ♦ గల్గును దారపరిగ్రహంబు నీ

కనియెఱింగించితాఁజనియె సంబుజగర్భుండు భూవరోత్తమా.

- క. వనజభవుఁ జేఁగుపిమ్మట
ననఘా యుగ్రంబు జనభ యంకరము నిరా
శనతపము సల్పుచుండితి
వనదేవత లంత భీతి * వడఁకుచునుండన్.
- క. సురవరగరుడోరగభే
చరకిన్నరయతఃసిద్ధిసాధ్యులు నతిభీ
కర మగుమదీయతపమున
కరు దందిరి మానసముల * నవసీనాథా.
- క. ఈరీతి ఘోరతపము మ
హారణ్యమునందుఁ జేయు * నవసరమున ధా
తీరమణా స్వప్నమునం
దారూఢిగ నయ్యె నింది * యవతన మంతన్.
- క. నైజం బగుబీజముఁ గని
రాజీవములోన నునిచి * రాజేంద్రా గం
గాజలమున నైచి తదం
భోజము; నిజవాసమునకుఁ * బోయితిఁ బిదపన్.
- క. గంగాస్నానం బొనరిం
పంగ భవత్తనయ వచ్చి * పరికేరుహా ము
ప్పొంగుచు నాఘ్రాణముఁ జే
యంగఁ దదిందిరియము నాభి * యు దలరారెన్.

గీ. బీజ మపుడు తదీయనాఁగీప్రవిష్ట
 మైనఁ బిమ్మట నయ్యింతి ♦ కన్మదీయ
 వీర్యకారణగర్భంబు ♦ వెలసె ననఁగ
 నవనినాథుండు గడు విస్మయంబు నొంది.

క. మునికులనాయకుఁ గని యి
 ట్లనియె మహాభాగ విను మహాదరమున మ
 త్తనయ నొసంగెద నిక్కం
 బనభిజ్జత విఘాటఁ బంచి ♦ తడవికి దానికొ.

ప. అని యివ్వధంబునం బ్రీతిజ్ఞచేసి చారుల రప్పించి వనంబు
 నకుం జని మదీయతనయం దోడ్కొని రండని నియోగింప
 వార లుద్దాలకాశ్రమంబునకుం జని ధూమబాలస్థగితనై
 శ్వానరజ్జ్వలపోలికఁ గృష్ణపక్షంబునఁ గృత్యించుచును
 రేఖకై వడి విలసిల్లు చంద్రమతియుపతీమణిం గనుంగొని
 రాజశాసనం బెఱింగించి పుత్రసహితంబుగాఁ దోడ్కొని
 పురంబునకు పచ్చి రాజసన్నిధికిం గొనిపోయిన నతండును
 నిజతనూజం గని మహానందసాగరంబున మునింగి నిజాం
 తఃపురంబునం దుండ నియమించి పౌరుల రప్పించి పురం
 బౌద్ధ్యంతంబుగా నలంకరింపుఁ డని యాజ్ఞాపించిన నగుం
 గాక యని రాజాజ్ఞావహులై నగరజను లనంతరంబు.

సీ. కాంచనమయమణిఁఖచితగృహద్వార
ములఁ గల్పితోరణముల నమర్చి
యిల్ల వాకిల్ల నఁగల్గ రచ్చల వట్టి
వేళ్లపందిళ్లు భాసిల్ల వైచి
మేడల రతనంపుఁగోడల మంచిగం
ధంబు లేఁజూత లంఁదముగ నలఁది
తటచైన వజ్రంపుటరఁగుల రంగైన
రంగవల్లికలు చెలంగ నునిచి

పౌరజను లివ్విధంబునఁ బట్టణంబు
నవరసురపురమో యన నతిశయిల్ల
వేడ్క మీఱంగ బాగుగాఁవించి విన్న
వించి రథిపునిచెంత కేఁలెంచి యిటుల.

గీ. ఓనరాధిప భవదాజ్ఞఁచే నగరము
గరము రమణీయలక్ష్మీ కాకరముగా ర
చించితిమి గాన వేగ వేంఁచేసి చిత్త
గింపుఁ డన విని ముదము జఁనింప నపుడు.

గీ. వెడలి పురలక్ష్మీఁ గాంచియుర్వీవీభుండు
విస్మయము నొంది మతిఁ గను నవేడ్క మీఱ
శుభముహూర్తంబు మేదిసీనురులవలన
నొనరఁ బెట్టించి నుఖలీల నున్నవేళ.

గీ. విశ్రుతై యుండి కువలయామిత్రుడై న
 కలిన జనియించు దత్పాతకము హరింపఁ
 చలచి యపరాంబురాశిలోఁ దానమాడ
 సరిగెనో యనఁ బద్మినీవరుఁడు గుంకె.

సీ. రవికరసంతప్తరాజమానాస్తై
 లప్రభాకరశిలాప్రభ యనంగ
 రేతేనిరాకకు రేచాన దాల్చిన
 సిరిమించు చెంగావిచీరె యనంగ
 నస్తాద్రిమధ్యవనాంతనితాంతవి
 భ్రాజస్థపాసూనరాజియనంగ
 రాజు వచ్చుచు మత్పురంబున కని తెచ్చి
 వరుణుఁ డుంచినరత్నవర్గ మనంగ
 గగనవీధిని విపులరాగమునఁ దనరె
 సంశయాకరమై సర్వ జనుల కమల
 రక్తసారసకల్హారరక్తబిందు
 రక్తమృత్పద్మరాగసాంధ్రరుచిసంభ్య.

సీ. పాకాసురాంతకప్రాసాదవీధిపై
 భాసిల్లునగరుధూపం బవంగ
 శమనపట్టణవరసౌధకుడ్యములపైఁ
 బాలుపొందుకస్తూరిపూత యనంగ

వరుణమహాపురీ ♦ వరహర్మ్యరాజులఁ
గనువట్టుహరిసీల ♦ కాంతి యనఁగ
రాజరాజపురస్థ ♦ రాజవీధులయందుఁ
బరగినచలువపం ♦ దిలి యనంగ

కలితహరిసీలహరిసీల ♦ కంఠకంఠ
వనదవనరాశివనరాశి ♦ వనజబంధు
కన్యకాసాంద్రీదుచినిభా ♦ కార మగుచు
నంధకారంబు దిశ లెల్ల ♦ నాకృతిమించె.

౧. గగనభాగవిసీల ♦ కాసారమున విల

సిల్లుబేడినమీల ♦ పిల్లి లనఁగ
మెట్టరావిలుదాల్పు ♦ మినుసికపై బలు
సాబగొందు మల్లికా ♦ నుమము లనఁగ
కమలబాంధవతప్త ♦ ఘనవీధిపైఁ దోచు
నవిరళస్వేదబిం ♦ దువు లనంగ
విబుధు లందఱుఁ గూడి ♦ విష్ణుపదంబునఁ
బూజసేసినవెండి ♦ పూ లనంగఁ

గూర్చి తోరేని వరియింపఁ ♦ గోరి ముదము
మీఱ రేచాన మినుగొప్ప ♦ మీఁదఁ దాల్చి
నట్టిముత్తైపునజ్జ ల ♦ నంగ దివిని
దారకలు విలసిల్లె ని ♦ తాంతకాంతి.

సీ. పాచీదిగంగనాఁ ఘాలఘాగంబునఁ

బొలుపొందుకుంకుమఁబూ ట్టనంగ

విరహిణీజనతాపఁకరమత్త చిత్తనం

భవమూర్తివత్ప్రీతాఁపాగ్ని యనఁ

నుదయాద్రిభూనాయఁకోర్తమాంగంబున

మణిరత్నమయహేమఁమకుట మనఁగ

జక్రవాకద్విజఁచయము శోకింప నం

గజఁ జేయులనదశోఁకాస్త్ర మనఁగ

సగభనుశ్శీర్ష నిలయుండు ఁ మృగభరుండు

నూత్నకైరవలక్ష్మీమఁనోహరుండు

జలరుహవిహారచోరుండుఁచందురుండు

గాననయ్యె నుదయతాగఁకలితుఁ డగుచు.

గీ. అంత కంతకు నుదయరాఁగాంకురంబు

చనినఁ గమలారె గనుపట్టె ఁ శారదాభ్ర

శారదాభ్రసరోజినీఁహరహీర

హరనారదపాంశురాఁకారుఁ డగుచు.

క. ఆసమయమున ముహూర్తం

బౌసన్నంబైన రఘుఁకరాధిపుండు మహేశా

ల్లాసంబునఁ బరిణయవీ

ణాసీనుఁ జేసె నమ్మహాన్నిభ భక్తికా

సీ. జలజాక్షి యొక్కతె ♦ సంయమిశ్వరునకుఁ

దలయంటె సంపంగిశ్చైలమునను

తరళాక్షి యొక్కతె ♦ తాపసోత్తమునకు

నలునై నగంధపువ్వులువు వెట్టె

వనితామణి యొక్కర్తు ♦ మునిసార్వభౌముని

జలకమారెచె నుష్ణజలమువలన

నంగన యొక్కతె మహాన్నిగుశేంద్రుని

దడియొత్తె ధవళవస్త్రములవలన

రమణి యొక్కతె పీతాంబురముల నిచ్చెఁ

గలికి యొక్కతె గంధాక్షతల నొసంగె

లలన యొక్కతె నెమ్మనలంకరించె

భోగిభూషణనిభమహాయోగి కపుమ.

చ. అతివయొక్కర్తువచ్చి తలయంటెను నల్లిడభౌమయోర్తు దా

నతిముదమొప్పుఁగా జలకమారిచి వేతడియొత్తె రామయో

ర్తు తిలక ముంచె నెన్నదుటఁ ♦ దొయ్యలియోర్తు విభూష

[లుంచెఁ దాఁ

బతికడ కోర్తు తోడుకొనివచ్చెను జుదగిమతీసతీమణికా.

సీ. భీకరారవభూరిభేరిభక్తాహుమ

క్కాదినొదములు మిచ్చుంది చెలగ

పదనన్దులు బహుపద్యగీతంబు లిం

పుగ వేశ్య లభిచయింపుమను బాజ

దశదిశాభాసుర విశదవృథాయత

కర్పూరదీపికా కాంతి దనర

దేశాంతరానీత దివ్యచృతోత్తమో

పాయనంబులు మేల్లుపగిది నమర

నిరుకచల్లిన రాలక పొనగుచున్న

చూపఱజనంబు నల్లడల్ సుట్టుకొనఁగ

రఘుపతిక్షితిపతిమందిరము దన ర్చె

నవరసురరాజపురవరంబనఁగ నపుడు.

గీ. సరవరోత్తముఁ డభ్యంజనం బొనర్చి

రమ్యమైనట్టిపీతాంబరంబు దాల్చి

మానికులచంద్రునిపాదపద్మములు భక్తి

దనర బంగరువల్లెరమునను గడిగి.

గీ. హెచ్చి విశ్రులు ముత్రంబు లుచ్చరింప

నిజతనూజను మునికిఁ బాణిగ్రహణము

చేసి విద్యత్సమూహ మాశీర్వాచింప

గనకభూషలఁ గానుకఁగా నొసంగి.

మానవపతి యీరీతిం

పాణిగ్రహణంబుఁ జేసి బ్రాహ్మణతతికిఁ

నానామణిగణకాంచన

గోనిచయకరీంద్రతురగకోటి నొసంగెన్.

గీ. ధరణినాయకుఁ డీరీతిఁద్రవ్య మిచ్చి
భక్త్యభోజ్యాజ్యగుడదుగ్ధఁపాయసాన్న
మోదకాపూపసూపపూఁష్ణోదనంబు
భోజనం బిడఁ దృప్తిగా ఁ భూసురులకు.

వ. ఇవిధంబున భూవరుండు భూసురుల ద్రవ్యాన్నదానసంత
ష్టులం గావించి చంద్రమతీమునిచంద్రుల కనేదానదాసీజన
ధనకళకవస్తువాహనాదివివిధోపాయనంబు లొసంగి కొంత
దప్పు వీడ్కొలిపి మునియానతి మరల నిజపురంబునకుం
జనియె నంత నుద్దాలకుండు పుత్రకళత్రసహితుండై నా
నామృగసమాకీర్ణంబును మౌనిజననిషేవితంబు నగు నిజా
శ్రమంబునకుం జని సుఖంబున నుండె నని వై శంపాయనుం
డెఱింగించిన జనమేజయుం డవ్వలికథావిధానం బెట్టి దని
యడుగుటయును.

చ. తరుణగుణప్రపూర్ణ ఘనఁదానవినిర్జితకర్ణ కోటిభా
స్కరనిభ భూరిధామ జలఁజాతముఖిమణినూత్న కామ భా
సురవరశీల హారదరఁసుందరపాండురకీర్తిజాల వి
స్ఫురదురువిద్వదంబుజనఁభోమణి వేంకటరాయధీమణి.

మాలిని.

శ్రీవనితామణిఁసేవితమందిరఁభావజసుందరఁభాసురజే
హ వసజారినిఁభానన భూరిగుఁజావళి దివ్యవిఁభాకరతే

జావికఁజాంబుజఁనన్నిభనేత్రయుఁగా వరసక్కువిఁకల్పకవా
 డ్రేవుకులాబ్ధిహఁరీ విలసజ్జయఁమా వరవేంకటఁమంత్రిమణి.

గద్య. ఇది శ్రీరఘురామవదారవిందమరందరసహనమధుపాయ
 మానమకానన శారదానుగ్రహకటాక్షప్రసాదలబ్ధ సరసకవితా
 ధురంధర మల్లికార్జునపౌత్ర) వేంకటనాయక తనూభవ
 మల్లికార్జున యశోధారేయ మిక్కిలి మల్లికార్జున
 నామధేయప్రణీతంబైన నాచికేతూపాఖ్యానం
 బను మహా కావ్యంబునందు ద్వితీయా
 శ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీరస్తు.

శుభమస్తు.

నాచి కేతూ పాఖ్యానము.

తృ తీ యా శ్వా స ము.

శ్రీవనరుహపాణీనం

సేవితనిజనిలయ దానః జితఘనరాధే

యా వితరణపాలితప్య

ధీవిబుధోత్త మనికాయ ః వేంకటరాయా.

గీ. అవధరింపు మయ్యః నంతరమున జన

మేజయాభిధాన ః రాజసాశ్వ

భౌముః గూర్చి యిల్లు ః వలికె వై శంపాయ

నాఖ్యమౌనివర్యుః ః డసదృశుండు.

గీ. అవనినాయక వేదమః యంబు లగ్ను

లంబుజాక్షుండు శంకరుంః డంబుజోద

రుండు నింద్రాద్య శేషామః రులు వసింతు

రనిశ మప్పావకముల ధః రాధినాథ.

గీ. కాన భూమీసురులు సర్వకాలముల మ
హాగ్నికార్యంబు లెంతయునాచరింతు
రగ్ని సేవించువారల ధ కఖలచోక
సౌఖ్య మబ్బక యుండునే ధ జనవరేణ్య.

మ. అని యారీతిఁదలంచి నెమ్మనమునంధన్మోని సన్నాథ్యై
చని భాగీరథిలో మునింగి విధిచే ధ సంధ్యాదినత్కర్మము
లగ్న సింహంద రచించి వచ్చి సుతుఁ బ్రేమం జూచి యి
ట్లాడె నో
తనయా కానల కేఁగి తేరఁగుశలిధమ్మంబుల్పడింబోవుమా.

క. అని యిటుజనకుం డెఱిగిం
చిన మునితనయుండు వనముఁజేరి యచటఁ గ
న్గొని కుశసమిచ్చయంబున్
గనఁజాలక చనియె జనకుఁకడకు నరేంద్రా).

క. చని నాచికేతుఁ డిట్లని
యెను దోసిలి పట్టి యోమునీంద్రా భవదా
జ్ఞను గాన కేఁగి వేషకఁ
గన రాడు సమిత్కుశాదికం బొకటైనన్.

క. అని యెఱిగించినతనయుం
గని మునినాథుండు గోపకలితారుణలో
చనుఁడై యిట్లనుఁ దనుజా
వినుమా నామాట మదికి ధ వేడ్కు దలిర్పన్.

గీ. అగ్ని సేవకంటె ♦ నన్యార్థ మిహపర
సాధకంబు లేదు ♦ జగమునందు
కాన నీవనన్య ♦ కార్యుడనై తహ్ని
సేవ భక్తి మీఱు ♦ జేయు మిలను.

గీ. అనిన విని నాచి కేతుఁ డిట్లనియెఁ దండ్రి
యగ్నిహోత్ర మవశ్యకాఁర్యం బటంచుఁ
దెల్పెదవు కామ్యకర్మ గాఁదే తలంప
నట్టివని కాన నుండుసంఘముల కేల.

క. కావున యోగాభ్యాసము
గావించుటకంటె నన్యకార్యము గలదే
భావింప మునులు తత్పూర్ణ
భావము వల్కుదురు దుష్టభం బని తండ్రి.

గీ. కాన నిట్టివిశేషయోగంబు విడిచి
యగ్నికార్యంబు సేయంగ ♦ నగునె దాని
వలన నేమిఫలంబులు ♦ గలుగనేర
వగ్నిహోత్రంబు మునికే గాఁర్యంబు గాను.

చ. అన విని మానివర్యుఁడునిజాత్మజుఁగన్గొనిపల్కెఁబుత్త్రకా
మునులు మహానుభావులు దఁపోధను లందఱు నగ్ని సేవ స
య్యనఁ జలువంగ నీ వతిమఁదాంధత నాకెదురాడితొరకా
వున నిను శిక్షసేతు పని భూరితరాగ్రహపూరితాత్ముడై.

గీ. అంత నుద్దాలకుండు మహాగ్రహంబు
వలన నతిదీప్తి దనరుపావకునిభంగి
దేజరిల్లుచు బుత్త్రుకుఁ దేటిచూచి
తనయ శమనుని జూడుమా యని శపించె.

గీ. తనయు దండధరుఁ జూడు మని శపించి
యమ్మునీశ్వరుఁ డుగ్రాగ్రహమున నుండ
నాచికేతుండు తత్పాదనలినములను
గావవే యని పడియెను గౌరవేంద్రు.

క. దీనుండై శాపాహత
మానసుండై పడిననిజకుమారుం గని య
హ్మానీందుఁడు కరుణాపా
థోనిధి యై నాచికేతుతో నిట్లనియెన్.

ఉ. ఓరికుమార యే దెలియఁ కూరక నిన్ను శపించితిందురా
చారుడ మందభాగ్యుడ ననహ్యమచస్కుడనయ్యయో
మహా

ఘోరయమాలయంబునకుఁ గొంకకయేగతినేగువాడవీ
వారయఁ గాలదూతినిరయంబుల నేగతిఁ జూతు వర్భకా.

క. దారుణనరకనివాసము
భూరిమహాపాతకాతిభూయిష్టము వి
స్తారార్తిపూర్తికరము గు
మారా యెట్లెగెదవు యమాలయమునకున్.

క. అని యివ్వీధమునఁ జింతిలు
మునిఁ గన్గొని తత్సతుండు † మూర్ఛితుడై య
ట్లనియెను గతసంజ్ఞుండై
జనకా డెందమున నిట్టి † సంశయ మేలా.

క. ఎన్నఁ డసత్యము నీయం
దెన్నఁబడుట లేదు గాన † యిప్పుడు సత్యో
క్తి న్నడుపు మఖిలవిశ్వం
బున్నది సత్యోక్తియందు † నూహింపంగన్.

క. సత్యమున నుండె ధారుణి
సత్యంబునఁ వెలసి రర్కఁ † చంద్రు లనిలుడున్
సత్యమున నుండె ననలుడు
సత్యంబునఁ దేజరిల్లె † సంయమివర్యా.

క. ఘనతరశతశృంగంబులఁ
గనువట్టునగంబు దనరుఁ † గడుసత్యోక్తికా
మునివర హయమేధశతం
బును సత్యముతోడ సాటి † పోల్పంగఁ దగునీ.

క. సత్యమున నుండె సర్వము
సత్యము పాలింపవలయు † సర్వజ్ఞులకున్
నిత్యము గావున శాప
వ్యత్యయయత్నంబు నేయ † వలదు మునీంద్రా.

గీ. అని యెఱింగించి యుద్ధాలఁకామితప్ర

భావమున నాచికేతుండు ఁ పటురయమున

నరిగె నిర్బాధుఁడై పయోఁజూప్తతనయ

భవనమున కభ్రచారు లఁబ్బురముఁ జెంద.

చ. చని యమరాజధానికిని ఁ సంయమిసూనుఁడు వారిజూప్తనం

దనుదురితాత్మసంహారణఁదక్షుని రక్షితదక్షిణాశు ధ

ర్మనిలయు మాహిషధ్వజ స్ఫుఁరద్రవితేజుని ధర్మరాజుని

స్థనుఁగొని హస్తయుగ్మ మలిఁకంబునఁ జేరిచిభక్తి నిల్లనున్.

దండకము. శ్రీదక్షిణాధ్యక్ష భీమాక్ష పాపేభ హర్యక్ష భూరి

క్షమాపేక్షి తాక్షిణవీతౌ సదాధర్మరతౌ మహాధర్మశితౌ

హరీ సద్ధితాకార సర్వాత్మకా దర్శకా ప్రేతనాథా భవా

త్మోద్భవా బీజకర్తా యమా సర్వజి త్సర్వకర్తా మహాయక్ష

రక్షోజ నాభీల దైత్యాది విధ్వంసనా లోకకర్తా మహాభాగ

సర్వజ్ఞ సంభావకా భూతస్పృహితివృత్తయాధీన సర్వాత్మకా

యక్ష రక్షో మునిశ్రేష్ఠ చతుశ్శ్రీవ సిద్ధ సాధ్యాది సంస్తూ

యమానా మహారాజ ధర్మిష్ఠ సత్యవ్రధానా భవచ్ఛర్మ

లెన్నంగ శేషాదు లై నన్ సమర్థాత్మకు ల్గారుగానీచుండన్

నిర్వికారుండ బాబుండ నే నెంతవాడన్ మిముం గంటి

పాపంబులం బాసి పుణ్యుండ నైతిన్ దయాదృష్టి నన్

గావుమా దేవదేవా స్ఫురద్వహ్నితుల్యప్రభావా మహా

ద్యచ్ఛ్రీతా మునిస్తోత్రపాత్రా సరోజాస్తపుత్రా లసద్భాను

తేజా సుధీకల్పభూజా మహాధర్మరాజా నమస్తే నమస్తే
నమః.

క. అని వినుతినేయు మునినం

దనుఁ గని యిట్లనియె సూర్యతనయుఁడు ఛేర్మిక్

ననుఁ గనుఁగొన నేమిటికై

చనుదెంచితి వెఱుంగఁ దెల్పు ♦ సంయమితనయా.

గీ. ఇపుడు భవదీప్తితము సేయ ♦ నెడఁ దలంచి

నాడ నెఱింగింపు మఱ విని ♦ నాచికేతుఁ

డపుడు గరపుట మలికభా♦గాంతరమునఁ

జేర్చి యముఁగూర్చి నిజవార్తఁ ♦ జెప్పఁదొడఁగె.

చ. ననుఁ గని యొక్కకాలమున ♦ నాజనకుండు మహాగ్రంబున

స్థనుఁగవఁ గెంపునివ్వు లొలు♦కంగ దురాత్మ! కృతాంతుఁ

[జూడుమా

యనిశపియింప నేను జన♦కాజ్ఞ శిరంబునఁ దాల్చి హర్షి నై

దినకరపుత్ర! వేగ భవదీయపురంబున కేఁగుదెంచితిన్.

గీ. కాన నాయెడ నీ కను♦గ్రహము గలిగె

నేని భవదీయనగరంబు ♦ నిరుపమాన

చిత్రకము చిత్రగుప్తని♦షేవితంబు

దయ దల్పింగఁ జూపుమా ♦ ధర్మరాజ.

క. అని పొగ్గించిన మునినం

దనుఁ గని యిట్లనియె భాను♦నందనుఁ డచఘా

ఘనతరమద్దేశముఁ గనుఁ

గొనుమా నీ విపుడు చిత్రగుప్తుఁడు సూపక.

చ. అనిమునిపుత్రుఁగూర్చిజలఁజాప్తతనూజుఁడెల్ల దూతలం
గని యిట్లులానతిచ్చె మునిఁనాథతనూజు మహాగ్రతేజు మ
ద్భవనగరీవిచిత్రములుఁ తద్దయుఁజూప రయంబుమీఱఁ దో
క్తొని వడి జిత్రగుప్తుకడఁకుం జని వానికి నప్పగింపుడీ.

చ. అనవినికాలుదూతలు రయంబుననయమిరాజసూనుఁదో
క్తొని వడి జిత్రగుప్తుకడఁకుం జని యిట్లని రోమహాత్మ యీ
మునితనుజన్మమీకడకుఁమోదమెలప్పుగవేగతోక్తొపాం
డని యుఘుఁ డానతిచ్చెననఁనాతనిఁగల్గొని చిత్రగుప్తుఁడుక.

క. ఓసంయమివరనందన

వానిగ నీ వేమి కోరి ఁవచ్చితి చెపుమా

నాసన్నిధి కీతఱి నేఁ

జేనెద భవదీప్సితంబు ఁ సేమ మెలర్పక.

చ. అనవినినాచికేతుఁడు మహాత్ముఁడుభానుజుఁడాత్మలోకముం
గనుఁగొన నీదునన్నిధికి ఁ గౌరవ మొప్పగ నంప వచ్చితిక
దినకరపుత్రుల్య మహానీయబలుండవు సర్వభూతర
క్షణ మొనరింప దత్తుండవు ఁ శాశ్వతకీర్తివి చిత్రగుప్తుకా.

క. అని యీవిధిఁ బూర్ణించిన

మునిసుతునకుఁ జిత్రగుప్తుఁ భూతాధీశుం

* తోడుక=తోడు (పాండు) — అని కవి పరిభాషించి యుండును.

జనుపమవిచిత్రమణిమయ

మనఁ దగి విలసిల్లుచున్న యమనగరంబుకా.

గీ. కరతలాంతస్థి తామలఁకంబురీతి

సర్వమును జూపి యర్కజుఁసన్నిధాన

మునకుఁ గొనిపోవ నపుడు యముండు మునిత

నూజుఁ గని యిట్టు లనియె విఁనోద మలర.

ఉ. ఓమునిపుత్ర పానసతమోరుచరిత్ర విచిత్రమై మహా
ద్వామమణిప్రభావలియుఁతంబయి శోభిలుమత్పురంబుశో
భామహనీయముంగనులఁపండువుగాఁగనుగొంటె తెల్పుమా
నీమదిఁగల్గువాంఛితముఁనిక్కముగా నొనరింతు నే ననకా.

గీ. ధర్మరాజ భవత్ప్రసాదంబువలనఁ

గంటి భవదీయనగరము ఁ గరము విస్మ

యంబు గైకొంటి నానతి ఁ మృవనిలోక

మునకుఁ జనియెద నని మునిఁతనయుఁ డనఁగ.

క. నీ వజరామరణుడవై

భూవలయమునందు వృద్ధిఁ ఁ బొందు మనుచు రా

జీవాప్తసుతుఁడు మానికె

దీవన లిడి పన్పఁగా నతిప్రేమదమునకా.

ఉ. పిమ్మట నాచికేతుముని ఁ ప్రితిదలిర్ప యమాజ్ఞ నై జళి
క్షమునఁ దాల్చి వేగమె ధఁగఁగల్గిరికిం జనుదెంచి పుత్రశో

కమ్మునఁ గుందుతండ్రిఁ గనిఁ కౌఁగిటఁ జేర్చి తదీయపాదప
దృమ్ములనానియుండినకుఁ మారునిఁగన్గొని మౌనియిట్లనున్.

గీ. ఓకుమార నీవు ఁ భీకరయమలోక

మునకు నెవ్విధమునఁ ఁ జనితి వచట

నున్ననరకసంఘ ఁ మెన్నఁగా శక్యంబె

వాని నెటులు చూచి ఁ వచ్చి తహహ.

వ. అనిన నాచికేతుం డిట్లనియె.

ఉ. ఏను భవత్ప్రసాదమున ఁ నేఁగితి సంతకరాజధానికిన్

మౌనికులేంద్ర కాంచితీయఁ మాలయమంత తదీయదేశము

గానఁగ నయ్యె నయ్యెడనుఁ గాంచితీ ధీరునిఁ జిత్రగుప్తునిన్

భానుతనూజు మద్విసుతఁ పాత్రునిఁగా రచియించి వచ్చితిన్.

చ. అని యెఱుఁగించుచున్నసమఁయంబున నచ్చటనున్నసత్ప్ర

థనులు మహానుభావు లగుఁతాపసులందఱు సంతకాలయం

బునకు రయంబుమీఱఁ జనిఁ భూమికి వచ్చిన నాచికేతునిం

గనుఁగొనువేడ్క నెమ్మదినిఁగల్గఁగ వచ్చిరి విస్మయాత్తులై.

సీ. మౌనులు గొందఱు ఁ మాసపక్షోపవా

సులు గొందఱు అనిలభోఁజులును సలిల

పంకలగ్నులు నేకఁపాదస్థు లర్కాభి

ముఖులు నిరుచ్ఛాప్తసఁముఖులు సూర్య

ముఖు లధోఁముఖులును ఁ ముఖ్యవృత్తులు

పంచాగ్నిమధ్యతఁపస్సమేతు

లూర్ధ్వహస్తలు పవన్దకభోజను

లర్కదర్శకులు పర్ణాశనులును

పంచకూర్చనమేతులు * పరమహాను

లగ్నిహూత్రీపరాయణు * లగుమునీంద్రు

అరుగుదెంచిరి యుద్ధాలకాశ్రమమున

కమితవిస్మయమై దండహస్తు లగుచు.

గీ. అరుగుదెంచి హానివరుని నుద్ధాలకుఁ

జూచి యిట్లు అనిరి * నాచికేతుఁ

డాతృజన్ముఁ డయ్యె * నక్షాహ! నీ కీధాత్రి

నిన్నుఁ బోలుమాని * యెన్నఁ గలఁడె ?

గీ. అని ప్రశంసఁ జేసి * మునిసతునల్లడ

లను వసించి రపుడు * మునులనశుమ

నాచికేతుఁ డొప్పె * నక్షత్రమధ్యవి

రాజమానుఁ డైనరాజభంగి.

సీ. అయ్యెడ మునులు సంతుమిసూనుఁ గని యిట్లు

లనిరి మా కొకసంశయంబు వొడమె

భీకరం బగుయమలోకంబునకు నెట్లు

చనితివి పిమ్మట * శమనునగరి

వలన నేలాగున * వచ్చితి విచటికి

యమరూప మెట్టిది * శమనులోక

మెట్టిది ద్వారంబు * లెట్టివి ధర్మసం

స్థాపనం బెట్టిది * శమనుదండ

మెట్టిది యగణ్యనరకంబు * లెట్టి విన్ని

వినగ మునులకు నెమ్మది. * వేడ్కు యెదవె

గాన నెఱిగింపు మనుచు సహమాను లపుడు

వేడగా నాచికేతుండు * వేడ్కు జెంది.

గీ. మానివరులార యేను యమాంబులయందు

గనినతెఱుగెల్ల మీ కెఱుంగంగఁ దెల్ప

డను వినుం డని యెఱిగించి * ధర్మరాజు

పదములకు మొక్కి యిట్లని * పలుకఁదొడఁగె.

ఉ. ఏ యమవట్టణంబునకు * నేగితి మజ్జనకాజ్ఞచే మహా

కాయనిధర్మరాజు బాడఁగంటి దదాజ్ఞను జిత్రగుప్తుఁడా

యాయమలోకచిత్రములనన్నియుఁజూపఁగఁజూచిభానువు

త్రాయతనంబు గాంచితి యమాజ్ఞఁదనర్చితి మృత్యుహీ

[నతఁ.

క. పిమ్మట మజ్జనకుప్రసా

దమ్మున వచ్చితిని భువికి * ధర్మపురౌన్న

త్య మెఱిగించెద వినుడీ

నెమ్మది ముద మొదవఁగా మునివ్రభులారా.

సీ. అనఘాత్ములార సహస్రయోజనవిపు

లాయతవిస్తీర్ణ * మనుపమంబు

మహనీయమణిమయః * మందిరరాజంబు

భర్మనిర్మితసౌధః * భానురంబు

గంభీరతరపరిః * ఘాసమానంబు

సముదగ్రిసాలాదిః * సంకులంబు

జితవాయువేగవాః * జవిరాజమానంబు

భద్రేభదానాంబు * పంకిలంబు

చామరచ్ఛత్రేఘనకేతుః * సంప్రతంబు

గురుతరవిచిత్రమణిమయః * గోపురంబు

కలితనిజభాగ్యవిజితాలః * కాపురంబు

గాపురం బిందిరాదేని * కాపురంబు.

గీ. ఆపురోత్తమమున * నమరుపూర్వద్యౌర

మింద్రానిలఖచిత * మినసనువ్ర

కాశకంబు రౌప్యకమనీయ మురుకవా

టార్గళంబు గుజనః * ధుర్గమంబు.

క. ఆరాజతమయపూర్వ

ద్వారంబున నుండెదడు కృతజ్ఞులు గురుజే

వారతు లగణ్యపుణ్యా

చారులు శ్రీతపాలకులును * సంయుక్తులారా.

ఉ. ధీరులు సంశ్రితవ్రతులు * ధీరికనావను లగ్నిహోత్రసే

వారతు లాత్మశిష్యులకు * వాంఛితవిద్య లొసంగువార లా

శారహితు ల్లరాదివిజ్ఞానంఘముఁ బ్రోచెడువారు పూర్వడి
ద్వారమునఁ వసించుచునిఁ తాంతనుఖాస్పదులై విరాగులై.

గీ. ఆపురంబున నమరుఁకృష్ణాజినప్ర.

భావదం బగుదక్షిణఁ ద్వార మచట

ఘోరయాతననారకఁ కోటి దనరు

నట వసించుదు రఘవంతు ఁ లనఘులార.

సీ. ఎవ్వరు వివిధధర్మైచ్చచే వెలయుదు

రుపవాసనిరతులై ఁ యుందు రెవ్వ

రుదకదానంబు చేయుదురు వేసవి నెవ్వ

రెవరు సీతున వస్త్రఁ మిడుదు రర్థి

నెవరు దూరసమాగఁ తేలాసురుల కెదు

రేఁగి తోడ్కొనివచ్చి ఁ స్వాగతంబు

దెలిసి భోజన మతిఁతృప్తిగా నొసఁగెద

రెవ్వ రహింసకు ఁ లెవరు లోభ

మోహరహితమనస్కులు ఁ ముఖ్యదాన

ధర్మనిరతులు శూరు లిద్ధరణి నెవరు

వార లందఱు పశ్చిమఁ ద్వారసీమ

నమితనుఖభోగు లై యుందు ఁ రనఘులార.

గీ. ఆనుహాయమపురమునం ఁ దమరుచున్న

యుత్తరద్వారమున నెవ్వ ఁ యుందు రట్టి

చారి నెఱిగింతు మునికులవద్యులార
సావధానై కచిత్తుల ధై వినుండు.

సీ. ఏపుణ్యజనులు మాతాపితృభక్తులు
భూసురాభ్యాగతపూజకులు మ
హేశకేశవవాక్సతీశభక్తులు బ్రహ్మ
చర్యవ్రతస్థులు ధ సదయహృదయు
లనశనమృతులు మహాధర్మరక్షకులు
సకలకర్మాచారనికరపరులు
ద్రోవ్యాన్నసలిలభూదానపరాయణు
లనందమానసు లనఘమతులు

యతులు పరధననిరపేక్షు లనుపమాన
సత్యవాదులు దాంతు లిజ్జగతి నెన్న
వార లందఱు నుత్తరద్వారమున వ
సింతురు సుఖంబునను మునిశ్రేష్ఠులార.

వ. మఱియు రోమహర్షణంబును, సుజనదుర్గమః
దక్షిణద్వారంబున ఘోరగంభీరశకటంబును, హాహారవం
బును, రౌరవంబును, గుంభీపాకంబును, దప్తజంతుచయంబు,
నఘోరరాశిభవంబును, ద్రోపునీసమయనదియును, పూయ
శోణితకుంభంబును, మలవర్షితంబును, దైలయంత్రంబు
ను, ఘోరసేచనంబును, పాక్షాణయంత్రంబును, నసిపత్ర

వనంబును, శత్రుచ్ఛేదనంబును, కాష్ఠనిర్మితయంత్రంబును, పాశబంధంబును, శూలపీడనంబు, సంగారశయ్యాభ్రమణంబును, దశనమర్దనంబును, దస్తవాషాణభక్షియు, దప్తనూచీభక్షణము, నుత్తపైతిలతైలపానంబు, సధఃశిరశ్శోషణంబును, బురీషభోజనంబును, రేలఃపానంబును, ముసలమర్దనంబును, పతనోత్పతనంబును, గజాదండనిపీడనంబును, తూరాంబుపానంబును, తూరోదకచిలప్రవేశంబును, మేహసభోజనంబును, స్నాయుచ్ఛేదనంబును, వస్తిచ్ఛేదనంబును, పిత్తపానంబు, సుష్ణసిక్తాన్నానంబును, దప్తాయశ్మయనంబును, సంశ్చింతానవనంబును, నేత్రసఖిసంధిసూచిప్రత్యేపంబును, తీక్ష్ణభక్తధారాశయనంబును, మూమాపిష్ఠయు, శ్వభక్షణంబును, మూత్రపానంబును, దప్తశూలంబును, దప్తశిలయును, భూరషట్రానంబును, శోణితకూపంబును, శాల్యల్యారోహణంబును, క్షభోజనంబును, స్వమాంసభక్షణంబును, వస్తిచర్మవ్రజనంబును, శిలాపృష్ఠియు, శృంఖలియును, స్మృగ్భక్తకుండంబును, సర్పకుండంబును, ముగ్ధరఘాతంబును, భగ్నాకాశ్రితంబును, మొదలుగఁ గలమహానరకంబు లనేకంబులు గల వందుతీష్ణతాండంబులు, మహాగ్రీవంబులు, సతిదారుణకాయంబులు గలవాయనంబులును, వికృతాకారంబు లగుఖరోష్ఠ్రివానరంబులుఁగల వచ్చుట బ్రహ్మఘ్నులును, కృతఘ్నులును, చిత్పమాత్పహింస

కులును, బాలవృద్ధస్త్రీమిత్రీహూతుకులును, గోపశుహంత
కులును, జీవహింసకులును, స్త్రీరత్నహారులును, శూరనిం
దకులును, సావమిద్రీవ్యాపహారులును, అభిక్ష్యభోజనులు
కూటసాక్షు లదృష్టాన్యతభాష లశుతశుతవత్తులును,
స్త్రీబాలస్వహారులును, బరదారరతులు స్వదారపరివర్తకులు
ను, గోబ్రాహ్మణబాలవృద్ధపరిత్యాగులును హీనసత్త్వులు
దురాచారులు పాకభేదభోజకులు సత్యహీనులు నశుననేక
పాతకులం గనుంగొంటి నని యెత్తిరించి వెండియు ని
ట్లనియె.

౩. భూసురహత్యను ♦ జేసిననరుఁ డుండు

ఘోరకుంభీపాక ♦ నారకమున

జనకుని హింసించు ♦ మనుజునిఁ గూల్తురు

కృమికుండములయందు ♦ యమునిభటులు

కన్యకానిందను ♦ గావించుమర్దులు

పురువులఁ దినుచు నెఁప్పుడు వసంతం

రన్యదాతాసక్తుఁడగుపాపి యుండుఁ గుం

భీపాకనిరయదుఁష్పీడఁ గొనుచు

బాలవృద్ధుల బాధించు ♦ పాతకులను

దైలపాకమునను ద్రోచెదరు కృతాంత

భటులు క్షేత్రము సీమను ♦ బలిమిఁ గలుపు

పాపు లొనరింపుదు రభిక్ష్యభిక్షణంబు.

సీ. గుతులబ్ధగామి చూచినఁ దుండఁ గిమికుండ
మునఁ బరద్రవ్యము ఁ గొనినవాని
ముఖము విష్ణురాశిఁపూరితంబుగఁ జేతు
తంతకభటులు నిరంతరముగ .
ఘనతరచౌరవంబునను రజస్వలా
గామి యుండును శునకములు గఱవ
సంగారపంజరమందు దురాచార
తృణచోరుఁ గాల్చెదఁ రిసజుభటులు
కరము రత్నవికృతి ఁ గావించుపాపులు
కీటకాలయమునఁ గెరలు చుందు
రంతకాజ్ఞవారి ఁ నద్రిశ్యంగంబుల
వలనఁ ద్రోతు రిలనుబడఁగ భటులు.

మత్తకోకిల.

పారదారను గూడి యుండినపాపచిహ్నుడు యాతనా
పార మొందక భీతికృత్కరవత్త్రిమునఁ(?)గోయంబడుకొ
సూరసూనుభటాళిభీకరశూలసంహతి నొంది హః
హఃరవంబున నన్నుఁ గావుఁ డటంచు వేదనఁ జెందెడుకొ.
గీ. ప్రక్కపై ని భగినితోడఁ బవ్వళించి
కానికార్య మొనర్చినమానవాధ
ముండు ఘనచౌరవంబునఁ నొండుఁ దెల్పు
రానియూతన నొంచుచు మానులార.

క. అంబరకనకాలంకృతు

లం బరమతిఁ దొంగిలిననఁరాధముఁ శురుదం
ప్రబులఁ దనరెడుశునకచ
యంబులచేఁ గఱవఁబడు మహామునులారా.

ఉ. దానము సేయుకాలమునఁదాఁ జని దానికి నంతరాయమే
మానవుఁ డాచరించునొయఁమాజ్ఞన్తు రౌరవనారకంబునం
దా నివసించి భీకరకృతాంతభటావళి హన్యమానుడై
హానికులేందులారనిజఁమాంసముగ్రోలుచునుండుదీనతన్.

గీ. కన్య నేనదుండు ఁ గాంచి తా మరలుశో
వాఁడు ఘోరనరకఁవాసుఁడై కృ
తాంతదూతనిహతుఁ ఁ డగును వియోగిని
జెందినట్టివార ఁ లుందు రచట.

క. భూసురసంఘద్రవ్యం
బాసిలి కొనువాఁడు కీటఁకాలయనరకా
వాసుండ్లై వెత నొందుచు
నోసంయమివర్చులార ఁ యుండు యమపురిన్.

ఉ. ఎప్పు డవాచ్యవాక్యముల ఁ నెన్నెడువారల వాదశీలురన్
దవ్వక జిహ్వ గోసి ఖదఁనంబున నుంతు రమేధ్యరాశి పెం
పొప్పుఁగ ధర్మరాజభటు ఁ లుర్విని దేవధనాపహర్త యె
ల్లప్పుడుఘోరనారకములం బడి వేదనఁజెందుచుండెడున్.

క. దారాత్మభవత్యాగులు

ధీరామరశూరభూమిదివిజావళినిం

దారతులు కాకభక్షితు

లై చారవనరకవాసు ♦ లగుదు రనిశముకొ

గీ. ఆమితగుణవతి రమ్యాంగి ♦ మైననతిని

ఎంచి యేపాపకారి నిం ♦ దించు నట్టి

మానవుం డిటుయంత్రంబు ♦ లోన ధర్మ

భటాలచేఁ దోయఁబడు మాని ♦ వర్యులార.

ఉ. ధీరమనస్కులార యమ ♦ దేవభటావృత మైనదక్షిణ

దౌర్వారమునందు విన్నయయ ♦ తం బగునద్భుతమేనుగాంచివి

స్తారమనోవ్యథాకులతఁ ♦ దాల్చితిఁ దెల్పెదమీరలందఱుకొ

ధీరత నాలకింపుఁ డని ♦ తెల్పి మునీంద్రతనూజుఁ డిట్లునున్.

సీ. తాపసులార తద్ధ్వారంబున ననేక

పాపులు డుగ్గయ ♦ పరులు గలరు

పటుతరగళపాశ ♦ బద్ధు లయోమయ

నిగళవేష్టితపద ♦ యుగులు పృష్ఠ

బౌహళిరఃపాశ ♦ బద్ధులు ఘనతర

గళదేశబద్ధశృం ♦ ఖలులు నగుచు

డేహురు గావించుపా ♦ పములఁ దలంచుచు

యమభటావళినిహా ♦ తాంగులై

హాసచే వారి శీతలఁవారి నడుగ
నగ్నిసంతప్తసీసమఁ మాంబునదిస
మీపమున కట్టివాపులఁనేవకుండఁ
దోడ్కొనుచుఁ బోదు రంతకుఁదూత లప్పుడు.

ఉ. ఆదురితాత్ము లంతకభటాజ్ఞను శీతలవారికాంక్షచే
నాదర మొప్ప సీసమయఁ మైరమహానదిఁ జొచ్చి తప్తస్
సోదకపానదగ్ధవిపులొదరులై దరి గానరానిబ
లేవదన నొందుచు న్మరలివే వసియింతురు నారకంబులన్

గీ. కూటసాక్షియైనఁ కుటిలచిత్తుండు దప్త
కుంభనారకమునఁ గూలి కీట
కములఁ దినుచు సంతకభటాళిహన్యమా
నాంగుఁ డగుచు నుండుఁ ననుదినంబు

సీ. జంతునిచయబాధఁ సల్పినక్ూరుండు
దైలయంత్రముననుఁ దా వసించు
ఘృతము దొంగిలుసాతఁకి మహాంబరీషంబు
నను గోల్పఁబడుచుండుఁ ననుదినంబు
భూసురామరనిండఁ జేసినదుష్కృతి
పూతిమాషంబునఁ బొరలు చుండు
సేకుఖండంబు రఁచించినపాపి జ
లూకాదిసౌరకాఁసకముల న

నేకవర్షంబు లుండుఁ దఱికకూప
నాశకుండును వాపీవిఁనాశకుండు
ఘనతమఃకూపమునఁ జిరఁకాల మమిత
యాతనలఁ జెందుఁ గుందుచు ♦ ననఘలార.

చ. సరసులఁ బాడుసేసినయఁసహ్యమనస్కుఁడుధూమజాలయు
జ్ఞార్కమందుద్రోమఁబడుఁగానభ కెగ్గొనరించువాఁడుభీ
కరకరవత్త్రికానళివిఁఖండితుండై మునివర్యులార దు
ష్కరఖరభానుసూనుభటఁసంహతుండై వెతఁ జెందు
చుండెడిన్.

క. ఆరామభేదనం బి

ద్ధారుణిఁ గావించువాఁడు ♦ తపనాత్మభవ
క్రూరభటపాశబద్ధుం
డై రౌరవవాసుఁ డగు మఁహామునులారా.

క. ఫలపాదపచయభంగము

నలిపినమనుజాధముండు ♦ సస్యవిఘాతం
బలవడఁ జేసినదుష్కృతి
గలకాలము ఘోరనారఁకమున వసించున్.

క. చేలముల నలంకృతులన్

బాలను దొంగిలినపరమఁపాతకి విస్తా
శైలమున నుండుఁ బావక
కీలలఁ ద్రోచెదరు భటులు ♦ గృహదాహకునిన్.

ఉత్సాహవృత్తము.

- ధనంబుచోరవృత్తిఁగొన్న ♦ తజ్జనుండు గాలయా
తనాలి నొందు దేశికుండు ♦ దా భుజించునన్న మే
జనుండు గ్రోలు వాఁడు కీట ♦ సంఘకుండవానుఁడౌ
మునీంద్రులార నాడువాక్య ♦ ముల్ మదిం దలంపుఁడీ.
- గీ. అనఘమతులార యెవఁడు శే ♦ య్యను హరించు
నద్దురాచార్యుఁడు కృతఘ్నుఁ ♦ డధికశోక
ములకు దరిలేక యుండెడు ♦ నలఘుపూయ
కుండమునఁ దప్ప శోణిత ♦ కుండమునను.
- గీ. కలహకర్త పరోద్వేగ ♦ కారి యెవ్వఁ
డద్దురాత్ముండు గీటకా ♦ హరుఁ డగుచు
నుండుఁ దద్దావరమందు న ♦ ఖండయాత
నాలి నెమ్మదిఁ గుందుచు ♦ ననఘులార.
- గీ. దాఁచ నిచ్చినద్రవ్యంబుఁ ♦ దా హరించు
నెవ్వఁ డియ్యక కొను వార ♦ తెవ్వ రట్టి
శుమతిజనులను ఘనతర ♦ కూటశాల్మ
లులను బొందించి తో ♦ చెద ♦ రిలకు భటులు.
- గీ. స్వర్ణరజతకాంస్య ♦ పాత్రల దొంగిలు
పాపకారిఁ డై ల ♦ పాకమునను
గూల్తు రనుదినంబు ♦ గురుతరవిశ్వాస
హరిజహ్వా గోతు ♦ రార్కిభటులు.

పీ. క్షితిరసద్రోవ్యరాశిని సాశ మొందించు
కుటిలచిత్తుఁడు తప్తఁ కుంభనార
కములఁ గాల్పింబడి * యమభటముద్గర
నిహతుఁడై వసియించు * నిరయములను
జనని సఘాదరిఁ * దనయను గోడలిఁ
గూడినపాపాత్ముఁకుం ధఖండ
రౌరవాదికమహానారకపానుఁడై
దరిలేనితీవ్రయాతనలఁ జెందు

నేనగుండు సతుల * నిర్భ్యర వరియించి
వృజినబుద్ధి నొకతె * విడుచు నాన
రాధముండు భీకరవ్యాఘ్రముఖమున
దీనుఁడై వసిండు * మానులార.

ఉ. ఏనరుఁ డాత్మవాంఛ నొకఁ యిందునిభాననచెంతకేఁగి యో
మానిని నన్వరింపుమనుమాటలమూటలమోహపెట్టి య
జ్ఞాన మెలర్చ దాని విరసత్వమునన్ రతికేళిఁ జేల్చు న
మౌనపుఁ డెల్లకాలము యమాజ్ఞను ముద్గరపీడనొందెనున్.

గీ. ఎవఁడు బలవంతుఁడై బలఁపీనుమంది
రము హరించునొ యంగారఁరాశిభవన
నారకంబున బహుయాతనలను జెందు
నద్దురాత్ముండు చిరకాల * మనఘులార.

క. మునులారా మృణ్మయపా

త్రను దొంగిలినట్టివాఁడు ♦ చారవనరకం

బున నుండు వేదనిందకుఁ

గొని నాలుకఁ గోతు రంతకునిభటు లెపుడున్.

క. జననీజనకులబాంధవ

జనముల నెవ్వఁడు విడుచు ♦ సంయములారా

ఘనతరచారవనరకం

బున నాతఁ డనేకవృక్షములు వశియించుకొ.

భుజంగప్రియాతము.

గురుస్వంబుఁ గోశంబుఁ ♦ గూర్రాత్ముడై యో

నరుం డిచ్చుఁ గొంపోవు ♦ నానామనోభీ

కరాకారయుజ్జ్వలఁకావాసుడై యి

ధరన్ మాల యా వాఁడు ♦ ధన్యాత్ములారా.

సీ. మాలఁడై పిదప జన్మాంతరంబునఁ దాను

మూషకంబై పుట్టు ♦ భూతలమున

నాచారహీన హాహాకారకుని సక

లప్రతిగ్రహుని శూలములఁ ద్రోఁచె

దరు భటు లోర్చభూసురసూతకాన్నపు

ప్రాంగుని నర్పభక్షకు దురాత్ముఁ

గాకగృభివ్యాఘ్రఁఘనజంబుకాదులు

చెలఁగి సంతతము భ్రష్టించుచుండు

నేమహాత్మునియన్నంబు ♦ నెపుడుఁ దినుచు
వాని మది నెన్నకుండెడు ♦ వానిఁ బట్టి
యమునిదూతలు భీకరఁ వ్యాఘ్రవదన
మందుఁ బడదొత్తురయ్య యో ♦ మౌనులార.

గీ. ధరణి మృగవధఁ జేసిన ♦ పరమపాత
కుండు పక్షివిహింసకుం ♦ డుండు శునక
కుండమునఁ దప్ప శోణితి ♦ కుండమునను
దండధరభటనిహతుఁడై ♦ తపసులార.

క. ధారుణి మృగయాసక్తుం
గ్రూరుం బరతాపకారిఁ ♦ గుంభీపాకాం
గారభవనాహ్వయమహా
నారకములఁ ద్రోచెదరు ఘ ♦ నాత్మకులారా.

చ. పరధనహారి యౌ పరమ ♦ పాతకి దుస్సహకాలనూత్రభీ
కరనరకంబునందుఁ గల ♦ కాలము యాతనఁజెందుచుండు నే
నరుఁ డిలఁ బంక్తి భేదన మొ ♦ నర్చునొ తన్మృగముందు
దూత ల

బ్బురముగ నుష్ణశర్మరను ♦ బోతురుహాయనిమొట్టవెట్టెగన్.

సీ. సతియైన యువతిని ♦ పతియగు బ్రహ్మచా
రిని జింతిలఁగఁ జేయు ♦ జనుల నంధ
కూపంబునను భటు ♦ ల్లాల్పైద రన్య
తోక్తి పలికిన మశ్చరి ♦ త్రులను బట్టి

క్షురధారచేఁ జిహ్వఁ ♦ గోయుదు రాత్మధ
 నము గూడఁ బెట్టి యన్యన్యహరణ
 మెవరు గావించెద ♦ రిలవార లసివత్త్ర
 విపినంబున వసించి ♦ వెతలఁ జెందె
 దరు ధరాసుర హత్యాది ♦ పరమపంచ
 పాతకంబు లొనర్చిన ♦ పాతకులశి
 రంబులను వహితప్తై ♦ లంబు వోతు
 తంతకాజ్ఞను యమ భటు ♦ లనఘులార.

క. అని నారకవృత్తాంతము

మునిచుతుఁ డెఱిగించి పిదప ♦ మునిసంఘములం
 గని యిట్లను మునులారా
 వినుఁడీ యమదూతరూప ♦ విధ మెఱుంగింతున్.

సీ. మునివరులార యే ♦ గనినక్క్రమంబున

సంతకభటుల వర్ణింతు వినుఁడు
 గజవాహు లురుశవ ♦ స్కంధసమారూఢు
 లజకపిమాన్జాల ♦ కాశ్వవివిధ
 మృగమేషఖరసార ♦ మేయవిచిత్రసూ
 షకనకులవ్యాఘ్ర ♦ నికరకూర్మ
 కాకగృధ్రోల్బాక ♦ ఖగవాహనులు విక్ర
 తాకారు లురుభుజ ♦ ల్భీకరోగ్ర

దంష్ట్ర) లురుబాహుబలులు విశ్చిస్తారదీప్స్
 కాయలు బిడాలవానరఃకాకముఖులు
 నాగయజ్ఞోపవీతులు ధీగికుండ
 లశ్మీతులు భీకరులు ధర్మరాజభటులు.

ఉ. శోణితలిప్తకాయ లలిశూరులు ధీరులు తీవ్రబాణయు
 క్షూణులు బిండివాలఘనఃతోమరముద్గరపాశవిస్ఫుర
 త్పాణు లహీనవేష్టితనితంబులు నీలనగేంద్రతుల్యు లో
 హానికులేంద్రులారవిషమాంగులుకాలునిదూతలందఱున్.

సీ. మునులార తస్మధ్యమునఁ గానఁబడియెఁ దా
 శోపమభుజజంఘుఁ ధూర్ధ్వకేశుఁ
 డమితకౌదుర్ని డరుణాక్షుండు న్యగోధ
 సమసరిమాణుండు శమనవేష.
 ధర్మఁడు ప్రివాళవదనుండు భయావహుం,
 డతిదుర్నిరీక్ష్యకృష్ణాజనప్రి.
 భాభాసమానుఁ డాభరణభూషితండు మ
 హాదండపాశాదిహస్తం డధిక
 మహిషవాహురఁడు గాలనామంబు దాల్చి
 యొక్కఁ డాతండు యముచేరితఁ నుండు సకల
 భటుల కాజ్ఞయొనర్చును బరుల కిలఁడె
 దండధరుఁ డని తోవ నుద్దండుఁ డగుచు.

క. ఒకవేళ రణము దానవ

నికరంబులు శమనభటులు * నిరుపమప్రీతి

బ్రకటగతిఁ జల్పఁగా నం

తకభటులు జయింపఁబడిరి * దైత్యులవలనక.

గీ. శమనభటులు దైత్యజనవినిష్ఠితు లయి

యమసమీపమునకు * నరిగి యిట్లు

లనిరి దేవ! దానవానినిష్ఠితుల మై

తిమి మహాత్మ మాకు * దిక్కు నీవ.

గీ. అనినఁ గాలుఁ డిట్లు * లనుఁ గాలుఁ జూచి త

త్కాలమందు దీప్తకాలపాశ

కాలదండములను * గట్టి కొట్టి సురారు

లను జయించి వేగఁరమ్ము కాల.

సీ. అని యెఱుంగించిన * యమశాసనము శరం

బునఁ దాల్చి కాలుండు * ఘనరయమును

నచలోపమానము * హాకాయములు గల్గి

తనరినభద్రదం * తావళములు

వితతజవాత్యంత * వితమనోపాయవే

గంబులై కనుపట్టు * ఘనహయంబు

నింద్రాదిసురుల న * నేకుల నని గెల్వఁ

జాలినయమభట * సంచయంబు

భీమకరవాలశరఖడ్గతో మరపు
ముఖఖరాయుధసాధనంబులను గూర్చి
కొని హయాపూర్ణుడై దైత్యజనము లున్న
కడకుఁ దా నరుదెంచె నక్కాలమునను.

చ. చని చని కాంచెఁ గాలుఁ డురుఁసంగరరంగహతాధికప్రవీ
రనికరరక్తపూరవిపులస్థిసమావృతమాంసఖండభ
క్షణపరపక్షిపక్షయుగఁసంకలితానిలవేగనీర్యదు
ద్భుతతరధూళికాఘ్రితఁకాంతిపతంగము నాజిరంగమున్.

క. కనుఁగొని ధేరీముఖవా
ద్యనినాదంబులు దలిర్పఁ దరి కేఁగిన న
ద్దనుజావళి యమభటులం
గని కనుఁగవ నిష్ప లొల్కుఁగఱఁ బైఁ బడియెన్.

శా. కల్పాంతోజ్జ్వలకీలికీలతశిఖాఁకల్పప్రభాలోచనా
సల్పద్యోతులు చంచలావళులుగాఁ నాభీలవలంకారమ
త్యల్పబద్ధధ్వనిగాఁ గాలుఁడురుకాఁలాంభోదకాంతిచ్ఛటా
కల్పుండై దనుజాళిదుస్సహశరాఁఘాతంబులన్ నొంచినన్.

ఉ. దానవవీరు లంతఁ గడుఁదర్ప మెలర్పఁగఁ బోల్లనన్మహా
బాణశితోగ్రహులకరఁవాలముఖాయుధధారులై మహా
సేనలఁగూడివచ్చి ఘనఁసింహానినాదములొప్పజేయుచున్
మానమెలర్పఁగాలు నసఁమానమహాశరవృష్టి ముంపఁగన్.

సీ. పిమ్మట యమభటుల్ ♦ హుమ్మని పటుబాహు
 ఘట్టనఁ జల్పి ర♦క్కసులఁ దాకి
 గండోపలములచే ♦ గరితురగస్యంద
 నములఁ జూర్ణంబుగా ♦ నలుఁగమోది
 కొందఱ శరహతిఁ ♦ గూలిచి కొందఱఁ
 గాలపాశంబులఁ ♦ గలయఁగట్టి
 కొందఱమేనులు ♦ గుములుగాఁ బడఁగొట్టి
 కొందఱడెందము ♦ ల్లందఁజేసి
 కొందఱ ఖరాయుధముల న♦మందరక్త
 కలితదేహులఁ గావించి ♦ కాలగతికి
 గొందఱను బంచి యమభట♦కోటి యిటుల
 సంగర మొనర్చె మనము లు♦ప్పొంగి చెలఁగ.

గీ. కాలభటకాలశరహతి♦గళదసదృక్ప్ర
 వాహకలితమహాదైత్య♦దేహబృంద
 మపుడు గానఁగ నయ్యె సం♦ధ్యాంబుదాంత
 రితనభోతల మనఁగ న♦ద్భుతము గాఁగ.

క. అక్షీణపరాక్రము లై
 రాక్షసనాయకులు ధర్మ♦రాజభటులపై
 నక్షయబాణపరంపర
 లాక్షణమున నై నఁ గాలుఁ ♦ డాగ్రహ మొప్పున్.

చ. వడిఁ జని దైత్యనాయకులఁపైఁ బటుశౌర్యముగల్గు సేనలం
గఁజుఁ బురికొల్పఁ దద్భటులు * భిక్షపరశ్వసాధనంబులం
దడయక దాసవాలిపయిఁదద్దయుఁజిమ్ముగ దైత్యసేనవెం
బడిఁ జని ముంచే నత్తటి నఁపారశరావళిఁ గాలుసేనలన్.

లయగ్రాహి.

పిమ్మట మహాగ్రాసమఁరమ్మునను గాలుఁడు ర
య మెఱసఁగ దైత్యనికఁరమ్ముల మహాపా
శమ్ములను గట్టి ముసఁలమ్ములను గొట్టి నిశి
తమ్ము లగుభీకరశఁరమ్ములను దచ్చి
ర్నమ్ములను ద్రొంచి రభఁసమ్మునఁ గృతాంతనిక
టమ్మునకుఁ బోయి తెలుప మృహిషవాహుం
డమ్మునుజభక్షకచఁయమ్ముల నసిచ్చదవ
సమ్మునకుఁ బంపు మనిఁ సమ్మతి నొనర్చెన్.

కే. కాపున సంయములారా

స్థావరములు జంగమములు * జలజాప్తనుతా
జ్ఞావహవృత్తిం గైకొను
నీవచనము శమనుపలన * నెన్నంబడియెన్.

చ. మఱియు మునీంద్రులారా శమనుం డెవ్వరివలన సేవింపం
బడుచుండు వారల నెఱుంగించెద వినుం డాత్రేయండును,
మిత్రుండును, శౌనకుండును, గృచ్ఛదైవపాయనుండును,
జాతుకర్ణుండును, బిష్పలాదుండును, మరీచుండును, గపిలుం

జును, భృగుండును, బులన్తుండును, యాజ్ఞవల్క్యుండు
ను, సనత్కుమారుండును, సనందనుండును, మార్కండే
యుండును, సుమిత్రుండును, బరాశరుండును, జై మినియు
ను, హుతాశనుండును, పాకశోషణుండును, బరాయణుం
డును, రోమజంఘుండును, మొదలుగాఁ గల జితద్వంద్వ
లు, జితక్రోధులు, జితేంద్రియులు, జితమోహులగు మ
హామును లనేకులు ధర్మాధర్మవిచారులై సమవర్తిం గూడి
యుండెదరు, ధన్యధన్యులైన హరికేయూరాద్యాభరణభూ
షితుండును, శతాదిత్యసంకాశుండును, బీతకుండలధరుం
డును, సగుయముండు తారాగణపరివృతుం డైన చంద్రు
నిభంగి విరాజిల్లుచుండు నచ్చట చేయింబగలు భయంబు
లేక తేజోమయంబై యుండుఁ దత్ప్రదేశంబున ఘృతక్షీర
మయంబులును, స్వాదుజలంబు లగునదంబులును, బర్హ
తోపమానంబు లగునన్నరాసుల్కున్న, సకలద్రవ్యకుండంబు
లును, ధర్మపరులచే నేవింపఁబడు చుండు నని యెఱిగించి
నాచికేతుండు వెండియు నిట్లనియె.

గీ. హరికేయూరకుండలాఁద్యఖిలభూష
ణములఁ దాలించి సుకృతులు ఁ యమునిసన్ని
ధానమున వసియింతురు ఁ మానులార
వారిఁ గనుఁగొంటి నయనోత్సవంబు గాఁగ.

సీ. ఏనరోత్తము లన్నదాన మొనర్తురు
 వారలు బహుభోజ్యభక్ష్యనిచయ
 మనుభవించుచు భూరిహారకేయూరాడి
 భూషణనికరవిభూషితాంగు
 లై చందనానులిప్తాత్మీయదేహులై
 రామామణులు దివ్యచామరముల
 వీవంగఁ గొందఱు వెలదులు సేవింపఁ
 గనకవస్త్రగుబులుగట్టి తప్త
 కాంచనాసనశయ్యాదికమున నుండి
 సౌఖ్యతీచందనాదికసకలభోగ
 ములు మనోరథములు మీఱఁ మోడ మలర
 నచటఁ గ్రీడింపుచుండుదుఁ రనఘులార.

క. చెఱువులు నూతులు నత్యా
 దరమున నేపుణ్యజనులు డ్రవ్వించెద ర
 ప్పరుషులు సుగంధనిర్మల
 తరజలములు ద్రావుచుండెదరు యమనగరిన్.

గీ. జలము గోలుచు సతిలితచంద్రముఖులఁ
 గూడి క్రీడింపుచు యథేచ్ఛతోడ నుండ
 వారలకు యముఁ డభిమతివాంఛ లొనఁగు
 మౌనివరులార వారల నేను గంటి.

చ. అలజడిఁ గొన్నవిప్రుల మహాదరమొప్పుగఁదోడితెచ్చివా
రలబలునేద దీర్చి కుశలంబును బిమ్మట పావగతంబునుం
దెలిసి సవర్యఁ జేసి కడుఁ దృప్తిగ భోజన మిచ్చినట్టివా
రలు సుఖయింతు రచ్చట నిరంతర మబ్జముఖిసమేతులై.

సీ. తత్కాలభోజనదాత సమస్తభో

గాలయం బైనస్వర్గమున నుండు

వేళయందైన నేవేళయందైన న

న్నమొసంగువాఁ డుండు నాకమునను

ధరణీసురులకు రుచిరఫలంబుల నిచ్చు

వాఁ డుండు దేవనివాసమునను

తిలదాన మిచ్చినధీరజనుండు హేమ

యానంబుచే నేఁగు నమరపురికి

దేవవనితాకరాంభోజదీప్యమాన

చామరానిలచలితకాంచనమయాంబ

రాంచలుం డయి రత్నసింహాసనమున

నెపుడు నివసించు దివి భూమి నిచ్చువాఁడు.

గీ. ఉదకదానంబుఁ జేసినసదయహృదయుఁ

డమృతపానం బొసర్చుచు నమరపురము

నందు వసియించు శయ్యాసనాని నొసఁగు

నతఁడు దివినుండు రత్నసింహాసనమున.

గీ. యతులకును బ్రహ్మచారుల ♦ కతులభక్తి
దనరఁ బరిపక్వఫలభక్ష్యతతి నొసంగు
వార లభయప్రదాతలు ♦ వాసవాల
యమ్మున వసించు రమితసౌఖ్యమున నెప్పుడు.

సీ. యజ్ఞంబు సేయించు ♦ ననఘు లాభరణాంబ
రము లిచ్చువా రుందు ♦ రమరపురిని
సేతుబంధన మొనర్చిన మహాత్ములు పురం
దరపురి వసియింపు ♦ దురు సమస్త
భోగంబు లనుభవింపుచు ఘృతపాయస
దానంబుఁ జేసిన ♦ మానవుండు
ఫలభూరుహము విప్పి ♦ వరుల కిచ్చినవాఁడు
రమణీయసూర్యలో ♦ కమున నుండు
భూసురాళికి వై శాఖ ♦ మానమునను
ఛత్రిజామరదానంబు ♦ సలిపినట్టి
వాఁడు దేవసమానుఁడై ♦ వాసవాల
యమున నివసించు ముడమున ♦ ననఘులార.

గీ. శుహిఁ దటాకసభాదివ్య ♦ మంటపముల
సౌబగు మీఱంగ నిర్మించు ♦ సుకృతి యిష్ట
కామధుక్పదవాసుఁడౌ ♦ గజరథాశ్వ
దాత దివినుండు వాహనో ♦ పేతుఁ డగుచు.

ఉ. దీను బహుశ్చిత్రం ధరణిఃదేవు ననాథుని భక్తిఁ బ్రోతు నే
మానవుఁ డానరుం డనుపమానవిరించనవిష్టపంబునం
దా నివసించు విపునకుఁద్రవ్యయుతాలయ మిచ్చునేజనుం
డానరుఁడప్పరస్సహితుఁడై దివియందమృతంబుగ్రోలెడున్.

గీ. ఎవ్వ రెట్టిదాన ఁ మిల నాచరించెద
రట్టిఫలము వార ఁ లందుచుందు
రనుచుఁ దెల్పి వ్యోమఁయానన్వరూపంబు
వలుకఁ దొడఁగె మౌనిఁవరసుతుండు.

సీ. హంసపారావతఁహయ కేకిపికశుకా
నీకముఖ్యవిహంగఁమాకరములు
తస్తసువర్ణముఁక్తామణిసిందూర
భాసమణిప్రభాఁభాసురములు
కమనీయకాంచనఁఘంటారవోపేత
ములు నవరత్నవిభూషితములు
నిత్యగీతోత్సవఁనిరతగంధర్వాప్స
రోవనితామణీఁసేవితములు
భానుకోటిసహస్రవిభావిభాస
మాసములు బహువర్ణవిమాసములు యు
మాలయంబునఁ గలవు మహాఘ్నలార
వాని గణియింప విధికైన ఁ వలను గాదు.

గీ. ఆపురంబున నున్న పుణ్యాత్ము లంత
కాజ్ఞఁ దత్పవ్వుకంబుల ♦ నధివసించి
సకలలోకవిచిత్రదర్శనకుతూహ
లాత్ములై చరియించెద ♦ రనఘులార.

క. ఆదండధరునిపురిఁ దట
పాదపసుమభాసమాన ♦ పరిమళయుతశీ
తోదకహిమవాలుక పు
ణ్యోదక యనులక్షణమున ♦ నొకశది యొప్పుకొ.

సీ. ఆనడీతటముల ♦ హాటకోపమములు
పారావతప్రభాభాసురములు
నురుచిరమాయూర ♦ శుకపికకాంతంలు
కుంకుమోదకరుచి ♦ నంకులములు
లాక్షారసప్రభాభాజమానంబులు
హరిసీలరుచినిక ♦ రాస్పదములు
రమణీయతరనవ ♦ రత్నసమాభంబు
లలఘుసౌధంబులు ♦ గలవు వాని
నడుమ రాజిలు విపులనానంబు నాగ
గరుడగంధర్వయక్షకిం ♦ పురుషకిన్న
రాప్పరోజనసిద్ధవి ♦ ద్యాధరాది
స్త్రీతముఁ గాంచితిని ముని ♦ శ్రేష్ఠులార.

గీ. ఆవనంబున ధర్మిష్ఠుఁ ♦ లై నవార
 లందఱు వసించి సంతతం ♦ బమృతసన్ని
 భంబు పుష్కోడకాసలిఁబంబు గోలు
 చును రమించెద రయ్య యో♦యశఘులార.

గీ. కాన నెట్టిమహాత్ముల ♦ కై న శమన
 నదనమున కేఁగకుండుట ♦ శక్య మగునె
 మున్ను యమపురము కేఁగి ♦ చన్నపిదప
 నెట్టిలోకంబులకు- నైన ♦ నేగవచ్చు.

క. అన విని మానులు మునిసుతుఁ
 గని యిట్లని పల్కి రంత♦కాలయమున కే
 జనలోకంబున కంతర
 మును దుష్కృతి సుకృతిమార్గ♦ములు దెల్పు మననో.

సీ. మునిసుతుఁ డిట్లనియెను మునివరులార
 షష్టియోజనసహస్రంబు గలదు
 యమలోకమనుజులో♦కములకు సంతరం
 బేమార్గములను దుష్కృతులు సుకృత
 లంతకుపురమున ♦ కరిగెద రవి యేను
 గాంచితి మీకెఱుఁ♦గంగఁ జెప్పె
 పను వినుం డియ్యెడ ♦ ధరణీసురఘ్నులు
 గోవధకారులొ♦కుటిలమతులు

కంటకాకీర్ణదూర్గమాఙ్గములు శమన
దూతఘనపాశబద్ధులై ♦ పాతకములఁ
దలఁచుచును దుస్సహూరుయాతనల మొట్ట
లిడుచు యమలోకమునకుఁ బోయెదరు వేగ.

శీ. తల్లిదంష్రిల భ్రాతృబాంధవుల ధవుల
గురులఁ గర మాదరింపనికుటిలచిత్తు
లంతకాలయమునకు దురంతధామ
మాగ్గమున నేఁగుదురు మహాఘౌనులార.

క. తనయేలిక కాస్తజనం
బున కపకారంబు నలుపుపురుషాధముఁ జేఁ
గును దస్తవాలుకాయులై
ఘనతరమార్గమున నంతకాలయమునకున్.

సీ. కన్యామణుల నిందఁగావించువారలు
భూసురధనమున ♦ కాససేయు
పాపచిత్తులు మద్యపాములు చేవస్వ
వృత్తిహారులు బాలవృద్ధదీన
ధనము దొంగిలినట్టి ♦ మనుజాధములు జేత్ర
దారాపమాగ్త లఙ్గధర్మమతులు
నిత్యదయాశౌచసత్యహీనులు దురా
చారులు సర్వభక్షకులు శమన

భటమహాకాలపాశనిః బద్ధుః లగుచు
రక్షకులు లేక పూర్వకఃకర్మముల మదిఁ ద
లంపుచును బోయెదరు ధర్మఃరాజపురికి
దుర్గమం బగుఘనతమోఃమార్గమునను.

గీ. విదప సుకృతుల సరణుల ధీమణి వేఱఁ
దెల్పెద వినుండు మీర లఃతిప్రయత్న
మున మహామునులార శఃమనవినిర్మి
తంబు లై యొప్పుఁ జంచవిధంబు లగుచు.

గీ. ప్రభవ మగుమార్గ మతివినిఃకర్మజలంబు
రెండవది తోయతుల్యమై ధీమండు సలిల
మగ్నమై ఫలవృక్షావళగ్న మగుచుఁ
దనరు మూడవమార్గంబు ధీదపసులార.

గీ. మౌనులార యన్నఃపానాఖ్యమనఁ జతు
ర్థాయనంబు దనరుఃసాయతనని
భంఁ జనంగ నొప్పుఁ ధీమండు మమార్గంబు
సుకృతిజనులసరణిఃనికర మిదియ.

క. ఈసరణులచే ధర్మని
షాసమునకుఁ బోయి పుణ్యఃపరతులు విపుల
ల్లాసమున భోగపరులై
యోసంయమివర్మలారఃయంఁడెదఁ రచటక.

వ. అని యివ్వధంబున సుకృతిదుష్కృతినూర్గంబు తెలియఁగించి

న మునీంద్రులు భయచిత్తులై నాచికేతున కిట్లనిరి.

ఉ. ఓమునిరాజపుత్రా భవదుక్తులఁ భీతి వహించె నెమ్మనఁ
బే మొనరించుకార్యమది • యెయ్యదితెల్పుములోకభీతికృ
ద్భీమసరేతనాయకునితీవ్రముఖం బది యెల్లుసూతుమో
ప్రేమ నెఱుంగఁ డెల్పుమనిఁజేడినమానితనూజుఁడిట్లనున్.

గీ. మానివరులార భరణభామంటపమున
ధర్మవిదు లగుమునులమధ్యమున ధర్మ
రాజు తారావృత్తుండైన • రాజభంగి
కొలుపుదీరిచి యున్న నక్కొలుపునకును.

క. శారదసీరదపారద
హరిదరతుషారహీరహరశరవరపా
టీరనిభాంగుఁడు గానవి
శారదుఁ డగునారదుండు • సయ్యస వచ్చెన్.

ఉ. వచ్చినమానిఁ గాంచినమవర్తిమహాస్థ్యముపాద్యమాననఁ
బిచ్చి కరంబుమొక్కులిడియిట్లనుస్వాగతమేమహాత్మయా
వచ్చయమెల్లఁబోయెను భవత్కృపచే గృల్లినైతిఁ

గాంచితిక్

ద్వచ్చరణారవిందములు • నారద గానకథావిశౌరదా.

గీ. సంయమి నాదుజన్మంబు • సఫల మయ్యె
ఫలిత మయ్యెను మత్కియాపరికరంబు
నేఁడు భవదీయపదనలిసీరజంబు

వలనఁ బావనమయ్యెమఁనిలయమహాహ.

గీ. పశానివరభవదీప్సితం బాసతిమ్ము

వేగమె యొన ర్చెదను భవదాగమనము

మమ్ముఁ బోషించుటకుఁ గాదె ♦ మతియుతుండు

సేయుఁగద భక్తిచేఁ ద్వదీప్సిత మనంగ.

క. యమవాక్యము విని సురసం

యమి యిట్లను నీ వత్సినయత్నమ్మున స

ర్వమునిప్రదర్శనీయుఁడ

పు మహాత్ముఁడ వర్కపుత్రీ ♦ పూతచరిత్రా.

ఉ. స్థావరజంగమాత్మకము ♦ సర్వజగంబున కాన్డ సేయఁగా

నీవు మహాసమర్థుఁడ వనింద్యచరిత్రుఁడ విధవేదవా

క్యావళిబోధితుండవు మహార్చనముద్యుతివవ్యయుండవున్

గావున ధర్మ ని న్బొగడఁగా నహీనాఘన కై న శక్యమే.

సీ. అని యివ్వధంబున నమరసంయమి సూర్య

సుతుఁడు సంభాషించుచును

గాంచనమణిమయఁ ఘంటానినాదనా

దితదిక్త తటంబును ♦ వితతదేవ

దుందుభిఘోషం బచుందచామరకేతు

మండిత మొక్కవిమాస మెక్కి

ఐరావతాపూఘం దైవనాథుండు

విద్యాధరులు బుష్పవృష్టి గురియ

భూరిమణిమయభూషణః భూషితాంగి
యై గగనవీధిచే వాయుః పేగ మలర
వచ్చుసాధ్వీమతల్లి నై ననస్వతుండు
చూచి గడ్డియవలనఁ దా న లేచి చనియె.

క. చని తూసాధ్వీమణి గ
న్గొని పండన మాచరించి న కోమలియాజ్ఞం
గొని మరల వచ్చి సింహా
సనమునఁ గూర్చున్నవంక జూప సుతునితో.

ఉ. నారదుఁ డిట్లు వల్కెను మనంబున విస్మయముప్పలిల్లఁగా
నీరజబంధుపుత్తుఁడ వనింద్యచరితుఁడ వీవు దక్షిణా
శారమణుండ విజ్ఞగము న సర్వము త్వద్వశవర్తియయ్యెఁగా
ధీరజనాగ్రగణ్య యమఁదేవ పురందరతుల్యవికృమా.

గీ. ఇట్టితైలొక్కనాథుండ నీవు పుష్ప
కంబు గన్గొని సింహాసనంబు డిగ్గి
యేఁగుటకుఁ గారణం బేమి న యెవతె వ్యోమ
యానమందున్న భామిని న భానుతనయ!

వ. అని యిష్టిధంబునం దెలియ నడిగిన నారదునకు ధర్మరా
జిట్లనియె.

క. ఓనారదపువ్యోపా
ఖ్యానం బిది వినుము భక్తి న గడలుకొనఁగ
జేతు వివరింతు గుహ్యము

జ్ఞానప్రద మఘహరంబు ♦ జనశుభకరముకొ.

గీ. మున్ను తేత్రాయుగంబున ♦ మునికులేంద్ర
జనకుఁ డనుభూవరుఁడు గలఁ ♦ డనఘమూర్తి
యజ్ఞదానాదితత్పరుం డనుపమాన
ధర్మగుణనిధి నిత్యనత్యవ్రతుండు.

గీ. ఆనరాధిపుఁ డొక్కింత మైనఁ గోరి
మాత్మ నుంచక యేలురా జ్యంబునందుఁ
బుడమి ఫలియించె బహునస్య పూర్ణ యగుచు
దంపతుల్ ఫలయుక్తులై ♦ పెంపు గనిరి.

ఉ. ఆతనిరాజ్యమందునఁ బయఃపరిపూర్ణము లయ్యె గోవుల
త్యాతురభావ మించుకయున్ నై న జనావళి గానరాదు వి
ఖ్యాతవి నోదులై సురవరాఘసతత్పరులై మహావ్రత
వ్రాతసమేతులై నరులు ♦ వర్ధిలుచుందురు దేవసంయమి.

గీ. ఆజనకభూవరునికాంత ♦ యధికశాంత
దేవభూసురుగురువరాతిశయమర్చు
నాభిగత ప్రియవాదిని ♦ యధికధర్మ
వతియుఁ బతిభక్తిమతియు నై ♦ యతిశయిల్లు.

గీ. ఆర్తుహీన ధవుండు దా ♦ నార్త యగుచు
దృష్టానై యున్న నిగుల నుత్పన్న యగుచు
నుండుఁ బతి భుజియింపఁ దా ♦ నొగి ధీమతు
భక్తి పవలింపఁ బిమ్మటఁ ♦ బస్వంతు.

క. ఏవంవిధసాధ్వీగుణ

పావనమతి జనకరాజఃసతినతి మృతయై

యీవిధమున సురయానము

చే విబుధనుతాంఘ్రి యగుచుఁ ♦ జెలఁగుచుఁ దిరుగున్.

క. ఈవనితఁ జూచి శంకిలు

దేవవిభుఁడు శాపభీతి ♦ దీవ్యత్సుమహః

శ్రీరస్తుము గురియింతు ర

హా విద్యాధరులు దేవఃసయానముమీఁదన్.

క. కాపున నారద యేను భ

యావహమతి దీని కెదురుఁసరిగితి నిక్కం

బీవనిత యతిపతివ్రత

పావనగుణ యనుచు యముఁడు ♦ వలుకుచునుండన్.

సీ. ఆకాలమున భటు ♦ లర్కజుకడ కరు

దెంచి యిట్లని విన్న ♦ వించి రధిప

పాపు లనేకులుఁపచ్చి రెఱింగింపు

తద్దండనంబన ♦ ధర్మరాజు

దూతలార తదీయఁదోషానుగుణనర

కానీకమునఁ జేర్పుఁ ♦ డనఁగ వార

లట్లు కావింపఁగ ♦ నచ్చటఁ గనుగొంటి

నస్థిభక్షకుల జఁగ్గాశనులను

శునకఖరమాంసభక్షకులను మహాగోగ్ర
రక్తపానులఁ బూయకన్దమతలస్థు
లను మహాతప్తసీసాంబులను బిహసఁ
గోలువారల బహుపాపకుటిలమతుల.

గీ. సతుల వధియించి నట్టిదుష్కృతిఁ బుళిందుఁ
డగుచు ధాత్రిని జనియించు నద్దురాత్ము
నకుఁ గిరాతులచే మునినాథులార
చావు గలుగును నటవదుఁ సంశయంబు.

సీ. గురుతల్పగామి యశాకుటిలచిత్తుఁడు జీవ
యోనిశతంబులఁ నుద్భవించి
పిమ్మట వ్యాధుఁడై యిమ్మహి జనియించు
గోవధఁ జేసినక్రూరజనుఁడు
కాకయోనిని బుట్టి భీకరకర్ణశూ
లంబులచే మరణంబు నొందు
జనకుఁ గూల్చినదురాచారుఁడు మాతంగుఁ
డగు నద్దురాత్మునఁ కగును మృత్యు
వవనదూరత్వమున మాతృహత్యఁ జేసి
నట్టిపాతక స్థావరంబై జనించు
చర్మకుండయి మిత్రనిశ్వాసహరి
శూలరోగంబుచే న్నిల్లు సజనులార.

గీ. భ్రాతృహత్యః జేయుపాతకి బహుజీవ
యోనులందుఁ బుట్టి యుగ్రపాత
శూలహతినిఁ జెందు సోదరి నణచిన
వాఁడు మేచ్చుడగుచు వసుధఁ బుట్టు.

గీ. వాఁడు మృతిఁ జెందు వ్యాఘ్రాంబువలనఁ గన్ని
యలను శిశువుల నడచిన యట్టిపాపు
లిలను బుల్కనులై జనియింతు రట్టి
వారలకుఁ దలగొట్టుచే వచ్చు జావు.

పీ. మార్జాలమును జంపుదుర్జనాథమునకు
శౌద్ధాలజన్మంబు సంభవించు
పశుహత్యః జేసినపాపులు పుల్కను
లై జనియించెద రవనిధేను
పును వివత్సను జేయుజనుడు మేషం బయి
పుట్టును గోడలఁగొట్టువాఁడు
సారంగమై భువిజనియించు సుతహత్య
నలిపినజనుడు గీశత్యమొందు
వవనిసురజనఘాతుకుఁడగు నపుంస
కుండు మణులను దొంగిలుకుటిలచిత్తుఁ
డిలను ఖిద్యోతమై జనియించు గనక
హరి గర్దభమై పుట్టు ననఘులార.

క. ధర నెవ్వారలు వివిధాం

బరహరణ మొనర్తు రట్టి పాతకమతు లం

బరహీను లగుచు బుట్టెద

రరుదుగ జడదారులై మహామునులారా.

శ. స్వకులాచారవిహీనుడ

నకులంబై పుట్టు బరధనము దొంగిలువార

డకరుణహృదయుడు భువి గౌ

శికమై జనియించు నిదివ్రాసిధముపండి.

గీ. జీవనిచయహింసఁ జేసినదుష్కృతి

పాపయోనులందు నేపునూట

బుట్టి పిదపఁ దా విముఖుడయి కచ్చపం

బై జనించు సంశయంబు నలదు.

చ. పరభయకారి యై తనరుసాపి యులూకము లై ధరిత్రిభూ

సురసురనిందఁ జేయుపురుషుండును మాదిగయైజనించు బా

లురమెయిపొమ్ము దొంగిలినకూర్పురుడు భూస్థలిఁ బుట్టు

మేషమై

హరివధ మాచరించు మనుజుఁడాధముఁ దొందును డుండు

భత్వము.

శ. అజవృషవధ గావించిన

వృజినాత్ముడు నాగ మగు భువిని బదమున న

- గ్రీజువహ్నిఁ ద్రోక్కు నెవఁ డ
 క్కుజనుఁడు దుశ్చర్మకుం డఁగును భూస్థలిపై.
- సీ. పరజనులను మోహఁపఱచిన మనుజుండు
 తరుఖండన మొనర్చుదురితచిత్తుఁ
 డవని మహావ్యాఘ్రమై జనియించును
 జండాలుఁ డగునండఁజముల హింస
 సేయపాపాత్ముండు * సీమను గల్పిన
 వాఁడు మిథ్యాసాక్ష్యఁవాది భువిని
 వరండమై పుట్టు * ధారుణీదివిజుల
 నలుగంగఁ జేసినఁఖలుఁడు గంట
 కాలయం బగువృక్షమై * యవతరించు
 నమరనిందను గావించునట్టివాఁడు
 దత్తధనము హరింపంగఁదలంచువాఁడు
 *మహిని గర్దభమై పుట్టు * మౌనులార.
- గీ. కాంస్యలోహతామ్రకనకము ల్దొంగిలు
 మానుషాధముండు * మహిని గోకి
 లత్ప మొందు దివ్యఁరత్నమౌక్తికహరి
 చక్రవాక మగుచు * జగతీబుట్టు.
- ఉ. తల్లిని తండ్రినిం గురుని * దైవముగా మదిఁ దల్పకేసరుం
 డొల్లనిబుద్ధిచేతఁ బరుఁపోత్తులఁ బల్కుచుఁ గొట్టినానరుం

డెల్లపు డుద్భవించు నతిఃపీనముగాఁబశుయోనులందునా
పల్లవశాబ్ధి ముగ్ధుచును ♦ బావులు బుట్టును రీగతిం ధరన్.

చ. అని బహుపాపజన్మములఁనన్నిటి నీగతిఁ దెల్పి వారి కి
ట్లనియెను నాచి కేతుఁ డనఁజూత్మకులార సహస్రభామనం
దను నల నారదుం డడుగుఁధన్యచరిత్రము వింటి నేను గా
వుననెఱింగించెదన్వినఁడఁభూతమహమ్భుతమావహిల్లఁగన్

క. నారదుఁ డిట్లును భానుకు
మారా నీదేహ మెన్న ♦ మహితాదిత్యో
దారదుచిఁ దేజరిల్లఁగ
నేరీతి మొగంబు వర్ణఁహీనతఁ జెందెన్.

గీ. ఏమికారణంబొ యెఱింగింపు ♦ మర విని
కాలుఁ డిట్టు లనియెఁ ♦ గడు రవాస్య
మప్రకాశ్య మేరికైన నీ వడిగిన
ప్రశ్న విను తదుత్తరంబు మాని.

సీ. ఏనరు లజకేశఁవేశభక్తులు మహా
ధ్వరకర్మకర్తలై ♦ ప్రబలువార
లతులపాతిప్రీత్యఁయుత లేతలోదరు
లిల శతాయుష్మంతు ♦ లేమనుజులు
ఆత్మతనుత్యాగఁమగ్ధించి గంగాప్ర
నేశంబు గావించుఁవిమలబుద్ధు

తేమహాత్ములు వారి ♦ నెంతయుఁ గన్గొన

కునికిమదానన ♦ మొప్పె గృహ్య

* వృష్ణ మె యని తెల్పు దే ♦ వన్న యెట్టి

కర్మమునఁ జెందుదురు నర ♦ కముల నమర

భావ మేక్కియఁ గాంచెద ♦ రీవివేక

మివ్విధిని దెల్పు నాకు ది ♦ నేశపుత్తరి.

వ. అని యివ్విధంబునం బ్రార్థించిన నారదునకు ధర్మరా
నిట్లనియె.

చ. స్రవములొనర్చువారలు ప ♦ వాసములంగృశీయించు వారునం
తలనియమంబులం జలుపు ♦ ధన్యులుగాంతురు దేవభావమం
చితమతిచే నరుంధతి వ ♦ సిష్ఠు వటంబును లోఁ దలంచును
న్నతు లొకవేళ నాదుపద ♦ నంబు గనుంగొనరయ్యనారదా.

క. ఏపారుభక్తి చే సూ

ర్యోపాసనఁ జేయుమాన ♦ వోత్తములు సతీ

శ్రీపతిభక్తులు సేరరు

నాపురి కేకాలమందు ♦ నారదమౌనీ.

గీ. మాసపక్షోపపానులొ ♦ పశానిచరులు

పరమచాంద్రాయణవ్రత ♦ పరులు సత్య

వాక్యనిరతులు గారు మ ♦ ద్వశులు నాదూ

దేశ మెన్నడు చూడరు ♦ దివ్యహౌని.

* పర్ణమైయ్యను—అని పూర్వముదగ్గియు.

గీ. ఏమహానుభావు * లీశుపూజఁ ద్విరాత్ర
మైనఁ బంచరాత్ర * మైన నుపవ
సించి సల్పుచుందు * రంచితంబుగ పాఠు
మద్యశగులు గారు * మానినాథ.

సీ. గౌరీసవర్యను * గావించు వారలు
గలనై న నరకవ * స్థమును గనరు
పార్తాకభిహార * ఫలము లొదుంబర
మభిరతిఁ గ్రోలని * యట్టివార
లధ్వరకర్తలు * నస్మదీయానన
మెన్నఁడుఁ గన్గొన * రిది నిజంబు
మానవు లేమిధ * ర్మమున దేవత్వంబు
గొనియెద రాధర్మ * మును నచింత
వినుము నారద యవిముక్త * మును బ్రభాస
మును గనుంగొను మానవు * లనఘమైన
దేవభావంబు గాంతరు * దివమునను వ
సించెదరు జాహ్నువీకురు * డ్దేత్రగతులు.

గీ. పుష్కరప్రవాస * ముల నమరేశ్వర
క్షేత్రదర్శనంబు * డేయునులు
దేవభావ మమర * దివిని గ్రహింపకు
నగదియంబు వలచు * పెంపమునను.

గీ. ఏవరు సంతతము మహేశమహాకాళ
దర్శనమున మిగుల ధన్యు లగుదు
రమరభావ మమర ధివసింతురు వారు
శంకుకర్ణకాల సలిలమాలను.

గీ. చంద్రవర్ణంబు గాంచిన జనులు దేవ
భావమున నుండుదురు రుద్రపాదకనఖ
లేశ్వరులఁ జండముండుల నెలమి గాంచు
మనుజు లందెద రమరత *హానివర్య.

సీ. ఏమానవులు హఠకేశుని గరకంఠ

గజదంతమును †గరిఁ గాంత్రు వార
లమరత్వ మందుదురదుగుగ నై కుంఠ

శిఖరేశు నెప్పుడు గాంచిన సుమతియు
దేవభావమును జెందిరమేశపదమున

వసియించు హహ్వవీధ్వారమునను
సేతుసాగరమునఁ జెలఁగి స్నాన మొనర్చు

వారు సెందుదురు దేవత్వ మెవరు
మహిని మంత్రపాదమయు లోపధులసింధు

లమరభావ మమర నామహాను

భావు లుండు రరయ వారల కిలఁ బువ

స్సంభవంబు లేదు సంయమింద్ర.

*హా నుభార!— } అని పూర్వముద్రణము.
†కరి గాంచు— }

క. ధర గంగాద్వారంబున

వరచంద్రేశ్వరమునందుఁ బంచత్వము నే

నరు లొందుదు రామనుజు ల

మరభావముఁ గాంతు రమరఁ మానివశేణ్యా.

ప. మఱియు సిద్ధక్షేత్రంబున నానాపుష్పోదకంబుల మృతు
లగువార లమృతత్వంబు గాంతురు. చంద్రదీప్తిపంబున
మదీయభూమిం గనుఁగొనువా రమృతత్వంబు గొందురు.
చంద్రదీప్తిపంబును కిష్కింధాపర్వతంబును గనువార లమర
త్వంబు నొందుదురు. వారలకు మదీయనిగ్రహంబు లే
దని యెఱుంగించిన నారదుండు ధర్మరాజు యవేకధర్మం
బుల మత్స్యార్థితంబు లెఱుంగఁ దెల్పితివి నా కొకసంశ
యంబు వొడమఁ గాంతలధర్మంబులను వార లొనర్చు ప్ర
తంబులను వేరేవేర నెఱుంగింపవలయు నని యడిగిన నార
దునకు ధర్మరా జిట్లనియె.

క. నారద యేధర్మంబుల

నారులు నిరతంబు పూని ధనాకంబున నెం

తే రతి నుండుదు రట్టియు

దారసుధర్మములు దెల్పెద నిన్విను నిరతిన్.

క. ఏసతులు పూనుదురు ధా

త్రీసురగురుడై వభక్తి ధృఢతరరక్తిన్

జేసి నిరంతర మాసతు

లోసంయమి దివమునందు నుండుదు రెపుడుకా.

గీ. ఆత్మభర్త తుష్టఁడై యున్న సంతృప్త
యార్తుఁడైన మిగులనార్తయు నగు
పట్టికామినికి సురాలయం బగు గమ్య
మని తలంపు సందియంబు వలదు.

క. ఏలలనామణి పతి కను

కూలయుఁ బ్రియవాదినియు నగుం దమితో న

బాబ్బలారత్నమునకు వే

యేలా దుర్లభము ధాత్రి నెద్దియుఁ గలదే.

క. ఏకాంతభర్తృవాక్యము

గైకొను దైవతముగాఁగఁ గాంచుఁ బ్రేమాదం

బేకలికి వచ్చు పతిఁ గని

యాకామిని దివి వసించునని యెఱుంగింపకా.

క. నారదుఁ డిట్లనియెను సా

ధ్వీరముణివార్త దెల్పితివి వింటి నికం

గారణ్య మెసఁగ గతవర

నారీధర్మములు దెలియనాకుం జెపుచూ.

చ. అన విని కాలుఁ డిట్లను సు(?)రక్షివరా గతభర్త యైనకా
మిని జితకోప యై రిపుల మితులపై సమబుద్ధిఁ జేసి ధ

ర్మనిరతచిత్త మై సునియఃప్రవృత్త దానములందు సంతతం
బనితరబుద్ధి నిల్పి శుచిఃప్రవసియించుట మేలు భూష్కలికా.

గీ. భూసురాతిథిదేవతాఃపూజలందు
స్నానసంకల్పములయందు * సంతతంబు
శ్రద్ధ గలిగి చరించినఃప్రమాణహీన
కాంతలకు నాకలోకసాఃఖ్యంబు గలుగు.

గీ. ఏతలోదరి నిజభర్త * నెప్పుడు చేష్ట
బుద్ధి నప్రియతరవాక్యఃములను బలుకు
నట్టికాంతకు నారకం * బగు గృహంబు
రెండవది యగుఁ గాలునిఃదండనంబు.

క. నారీధర్మము లివి యని
నారదునకుఁ దెల్పు విని మఃసంబున ముద ముం
పారఁగ శమనాజ్ఞం గొని
ధీరోత్తములార మహాని * దివికిం జనియెకా.

క. అని యమనారదవాదము
మునులకు నమ్మునిపితుండు * ముదమునఁ దెల్పెనా
విని యుబ్బుచు నహమ్మనులు
చనిరి నిజాశ్రమములకును * జనవరమొక్క.

పీ. వెండియు నాచిక్కేతుండు మునించు ను
ద్రౌలకుఁ గని పల్కె * దయదలిర్చు

నాశ్రమంబులలో గృహస్థాశ్రమంబు మే
 లరయంగ సకలదే(?)వర్షిభూసు
 రాతిథిపితృపూజ ♦ లాచరింపంగ బాల
 వృద్ధులఁ బోషింప ♦ వివిధభూత
 తృప్తిఁ జేయంగ నడియె మూలకారణం
 బఱలకర్తాధార ♦ మనుచు మాను
 లనిరి కావున సకలవత్సాశ్రమముల
 లోపల గృహస్థుఁ డతిపవిత్రుండు వానిఁ
 బోల రెట్టెనుక్యతులును ♦ భూతలమున
 ననిన నుద్దాలకుండు విస్మయంబు నొండె.

క. అని వైశంపాయనుఁ డ
 జ్ఞానమేషయస్యపున క్రిష్టిసత్కథఁ జెలియన్
 వినుపించి చనె నిజాశ్రమ
 వనభూమికి నొత్మశిష్యుఁడవరపరివృతుఁ డై.

క. ఈకథఁ జదినవారికిఁ
 బ్రాగ్జటబహుపుష్టపౌష్ట ♦ రాజ్యసుకీర్తు
 శ్రీకై వల్యప్రాప్తియుఁ
 జేకులు నిహపరములందు ♦ సిద్ధము దలంపన్.

ఉ. పండితసత్కవీంద్రజనవద్దనభోమణి సర్వమేదిసి
 మండలనా యకోత్తమనుఁ మంత్రీశ్చిరోమణి కీర్తినిద్దితా

ఖండలతుండికాండశశిఃకాంతమణీ జనదేవతామణీ
చండతరస్రభాతరణిః సగ్ధణి వేంకటరాయధీమణీ.

మంగళమహాశ్రీ యనువృత్తము.

శ్రీకర జయాస్పద విశేషకవిపోషణ య
శేషగుణభూషణ మహావి

ద్యౌకమల లోకహితదాన నగవర్యఘన

ధైర్య మృగరాజశౌర్యా

నాకపతిభోగ నలినానన ధనాధిపన

(?)మానఘసంపద దయావా

ధీ కమలలోచన సుధీ సచివసత్తమ వి

తీర్ణైతితకర్ణ గుణపూర్ణా.

గద్యః, ఇది శ్రీరఘురామపదారవిందమరందపానమధుసాయ

మానమానస శారదామగ్నిహకటాక్షసృసాదల్కనన

కవితార్పురీధురంధర మల్లికార్జునపాత్ర వేంకటనా

యక తనూభన మల్లికార్జున యశోభారేయ

మిక్కిలి మల్లికార్జున నామధేయ ప్రణీతం

బైన నాచికేతూపాఖ్యానం బనుమహా

కావ్యంఋసంధు తృతీయాశ్వా

సము సంపూర్ణము.

శ్రీగోపాఃకృష్ణశుగభిహ్లాజేనమః.

